

III¹.a. MÁLFRÆÐINNAR GRUNDVÖLLR².

1. ³Hljóð er allt þat, er um kvikendis eyru má heyra. Hljóð hefir margar kynkvísir, ok verðr hljóð þat, sem náttúruliga megu eyru greina af samkvæmu tveggja líkama; önnur hljóðsgrein er sú, er heilug ritníng segir andliga luti ljóða. Líkamligt hljóð

¹) *Quod ad argumentum adinet, tertium tractatum, ut divisionem Raskii retineamus, in duas particulas dividimus, nempe: a. in Fundamentum Grammaticæ; b. in Figuras orationis (secundum Donatum). Auctor hujus tractatus est Olavus Thordi f., dictus Hvitaskáld, frater Sturlæi ex fratre nepos, qui sec. Annales obiit 1259. Argumenta: 1. Fragm. membr. AM. Nr. 748, 4to, exaratum, ut putatur, initio sec. 14^{ti}, duabus illis particulis, quæ nostro iudicio tractatum tertium constituunt, exscriptis statim subiungit hæc: "hær ær lykt þeim lut bókar ær Olafur Þórdarson hæfr samansett", i. e. hic concluditur ea libri pars, quam O. Thordi f. composuit. 2. Auctor tractatus quarti (qui tractatus non est nisi supplementum Figurarum orationis) Auctorem tertii tractatus bis citat sub nomine Olavi, nempe: a. dixerat Auctor tractatus tertii in partic. a (ed. Raskii p. 303-304): "enn fyrir hljóðsfegrð er diptongvs fvdinn, sem hær: LÖKR, ØGR: þviat fegra þikkir hljóða heldr en LÆKR, ÆGR". Hunc locum respiciens Auctor tractatus quarti ait (ed. Raskii p. 343): "Ólafr segir ok, Evphónia verðr þar sem ... límingarstafr er skiptir í þaa stafr, sem fegra hljóða, sem í þessvm nðfvm, LÆKR ok ÆGR". β. in partic. b (ed. Raskii p. 317) dixerat Auctor tractatus tertii: "sá lostr hæyrir Cacemphaton, er ver kollvm NYKRAT eða FINNGÁLK(N)AT, ok verðr þat mest í nýgjörfingvm, sem hær Hær er exin köllvð í öðrvm helmíngi trüllkona skialldar eða valkyria, enn í öðrvm svt hialmsins, ok er svá skipt líkneskivm á hinvm sama lvt, sem Nykr skiptiz á margar leiðir". Quem locum intuitus Auctor tractatus quarti dicit (ed. Raskii p. 342): "ok kallar Ólafr þat sinngaalknat, er líkv er skipt á einvm lvt í enni somv vísv". 3. Ipse Auctor tractatus tertii in partic. a allegat*

III.

a. FUNDAMENTUM GRAMMATICES.

1. Sonus est omne, quod auribus animantis percipi potest. Soni multæ sunt species, isque sonus, quem aures naturæ possunt distinguere, duorum corporum concursu fit; alia soni species est, qua sacra scriptura res spirituales sonare dicit. Sonus corporeus fit partim

Ἰπτόγραμμα runicum, auctore Valdemare Danicæ rege, quem Dominum suum adpellat (ed. Raskii p. 302), his verbis: "þessa stafr ok þeirra merkingar compileraði minn herra Valldimar Danakonvgr með skiótv orðtaki á þessa lvd". *Quæ verba in eundem auctorem bene congruunt: nam teste Sturlæorum Historia, libr. 8, c. 3, Ol. Thordi f. apud regem Valdemarem (secundum) versatus erat, quod anno 1245 testatus est Thorgils Skardius, ejus ex fratre nepos: "Ólafr fúðrbróðir hans (Þörgils) hafði verit í Danmörku með Valdimari kóngi og fengit af honum mikinn sóma". Consentit Knytl. c. 127 (Fms. 11, 396): "með honum (Valdimar gamla Valdimarssyni) var Ólafr Þórdarson, ok nam at honum marga fræði, ok hafði hann margar ágælligar frásagnir frá honum". De Olavo Thordi f. vide Hist. eccl. Isl. Tom. 1, p. 208-9, et Grönlands hist. Mindesm. Vol. 1, p. 30. De tempore, quo in Dania versatus fuerit, aliquid infra dicitur. Fontes, quos citat in partic. a, sunt: Philosophi, et in his nominatim Plato et Aristoteles; ex Grammaticis Priscianum septies allegat, qui etsi prioris particulæ fons locuples sit, tamen quum haud raro aliis opponatur, interdumque aliorum doctorum (svmir menn, svmir meistarar) sententiæ citentur, vix dubium est, quin particula a pluribus Grammaticis latinis superstructa sit; in particula b Donatus ter citatur, quæ tota particula hunc Grammaticum sequitur. — ²) Inscriptionem om. W et fragm. 757. Fragm. 748 inscriptionis loco habet: At greina hljóð, i. e. De sonis distinguendis. — ³) Fragm. Ed. Sn. Nr. 748, quod in additamentis integrum dabimus, in medio aliquo tractatu tropologico incipit.*

verðr annat af líflausum lutum en annat af lífligum lutum. Hljóð þat er heyrst af líflausum lutum verðr annat af¹ ræriligum skepnum, en annat af úhræriligum, annat af samkvámu ræriligra luta ok úræriligra. Af ræriligum lutum verðr hljóð, sem af höfuðskepnum : eldi, vindum, vötnum; af úhræriligum lutum verðr hljóð, sem steinum ok málni eða strengjum, ok verðr þesskyns hljóð jafnan af hræring nokkurs líkama, lífligs eða úlífligs. Af samkvámu ræriligra luta ok úræriligra verðr hljóð, sem þá er vindr eða vötn eða eldr slær með afli jörð eða aðra úræriliga luti. Hljóð þat, er verðr af líflausum lutum, er sumt úgreiniligt, sem vinda gnýr eða vatna þytr eða reiðarþrumur, en sumt hljóð er greiniligt eptir náttúrligri samljóðan þeirri, er Philosophi kölluðu musicam, ok verðr þat hljóð hið efsta ok hið æzta af ræring ringa þeirra², er sól ok túngl ok fimm merki-stjörnur gánga í, þær sem planete heita, ok heitir þat *celestis armonia*³. Þessar stjörnur sagði Plató hafa líf ok skyn og vera údauðligar. Greiniligt hljóð verðr í líflausum lutum, þat sem vèr köllum listuligt hljóð, sem í málni ok strengjum ok allskyns söng ok pípum. Í lífligum lutum verðr *hljóð*⁴, sem í viðum ok grösom, ok þó af ræring nokkurs ræriligs líkama. Af lífligum lutum, þeim er líkama hafa, verðr annat hljóð, þat er rödd heitir, en annat þat sem eigi er rödd, sem fótastapp eða handaklapp ok annat þvílíkt. Rödd er

¹) II (i. e. tveimr), *add. 748*. — ²) VII (sjö), *add. 748*; þeirra VII hringa, *757*. — ³) s. himnesk lióðagrein, *add. 748*; suosem himnesk hlióðagrein, *add. 757*. — ⁴) *add. ex 748, 757*.

ex rebus inanimatis, partim ex rebus animatis. Sonus, qui ex rebus inanimatis percipitur, partim existit a creaturis mobilibus, partim ab immobilibus, partim a concursu rerum mobilium et immobilium. A rebus mobilibus sonus proficiscitur, ut ab elementis rerum, igne, ventis, aquis; ab immobilibus rebus sonus fit, ut a lapidibus et metallis aut fidibus, quod soni genus semper existit a motu alicujus corporis animati aut inanimati. Ex concursu rerum mobilium et immobilium sonus fit, veluti quum ventus aut aqua aut ignis terram aliasve res immobiles vi adlligit. Sonus, qui existit ab rebus inanimatis, alius indistinctus est, ut fremitus ventorum aut susurrus aquarum aut fragores cœli, alius distinctus secundum consonantiam naturalem, quam Philosophi musicam dixerunt, cujus soni summus et excellentissimus existit ex motu circulorum, quos sol et luna et quinque signa, planetæ dicta, percurrunt; quæ cœlestis harmonia dicitur^a. Quas stellas vita et ratione gaudere, et immortales esse, Plato docuit. Sonus distinctus in rebus inanimatis existit, quem dicimus sonum artificialem, veluti in metallo, fidibus, omni cantus genere ac tibiis. In rebus animatis sonus existit, velut in arboribus et herbis, et quidem adpulsu alicujus mobilis corporis. A rebus animatis, corpore præditis, alius sonus proficiscitur, qui dicitur vox: alius, qui non vox est, ut planctus pedum aut plausus manuum, aut id genus alia. Vox est sonus, vivi animantis ore prolatus, formatus novem instrumentis naturalibus: pulmonibus, gutture, lingua, duobus labiis et quatuor dentibus.

^a) Confer Somnium Scipionis, cap. 5.

hljóð, framfært af kvikendis munni, formerat¹ af níu náttúruligum tólum: lúngum, barka, tungu ok tveim vörum ok tönnum fjórum. En Priscianus kallar rödd vera hið greiniligsta² loptsins högg ok eiginliga skiljanligt. [Rödd greinist á marga vega: önnur rödd er ritanlig³ en önnur úritanlig. Úritanlig rödd er sú, er eigi má stöfum greina; ritanlig rödd er önnur merkilig, en önnur úmerkilig. Úmerkilig rödd er sú, er til engrar merkingar er höfð, sem: hvab⁴, bligstrix⁵. Merkilig rödd er önnur af náttúru, önnur af setning eða sjálfvilja. Merkilig rödd af náttúru er barnagrátr, eða sjúkra manna stynr eða annat þvílíkt; merkilig rödd af setning er sú, er framfærst af sjálfvilja manns, sem þetta nám⁶: maðr merkir kvikendi skynsamligt ok dauðligt⁷.

2. Stafr er hinn minnsti lutr samansettrar raddar, sá sem rita má, ok er stafr kallaðr⁸ í því sem heyrir allri samsetning stafligrar raddar; því at vèr skiptum bækr í capitula, en capitula í klausur eða vers, en klausur í málsgreinir, málsgreinir í sagnir, sagnir í samstöfur, samstöfur í stafi. En þó eru eigi stafir náttúruliga úskiptiligr, þvíat stafr er rödd, en rödd er lopt, eða af lopti formerat. En hvárt sem rödd er lopt eða af lopti formerat, þá er hon samansett af sínum pörtum, sem loptið, með því at þat er

¹) sic 748, 757; formeraz, W. — ²) grandligsta, 748; granlegsta, id., subtilissimum, 757. — ³) a [ex 748 et 757 additum, in W errore librarii omissum. — ⁴) bubo, 748; bumbo, 757. — ⁵) blictrix, 748; bicerix, 757. — ⁶) na (þetta-na?), 748; na(m), 757. — ⁷) sic 748, 757; skynsamlig ok dauðlig, W. — ⁸) hinn minnsti lutr (eða vskiptiligr, add. 748), add. 757, 748.

Priscianus vero dicit vocem esse ictum aëris distinctissimum^a et auribus proprie intelligibilem. Vox multis modis distinguitur; alia vox scribi potest, alia scribi non potest^b. Vox nescia scribi est ea, quæ literis distingui nequit. Vox, quæ scribi potest, alia est significabilis, alia non. Vox non significabilis est, quæ ad nullum significatum adcommodatur, ut *bvab*, *bligstrix*. Vox significabilis alia fit instinctu naturæ, alia consilio sive voluntate. Vox natura significabilis est vagitus infantum aut suspiria ægrotorum aut tale quid. Vox consilio significabilis est, quæ libero hominis arbitrio profertur, ut hæc adsumtio^c: homo significat animal rationale et mortale.

2. Litera est minima, quæ scribi potest, pars vocis compositæ: vocaturque litera (pars minima vel individua)^d, quod adinet ad totam compositionem vocis literalis; dividimus enim libros in capita, capita in clausulas sive versus (o: periodos), clausulas in sententias, sententias in verba, verba in syllabas, syllabas in literas. Verum tamen literæ non sunt naturâ individua: nam litera est vox, vox est aër aut aëre formatum quid. Sive vero vox aër est, sive aëre formatum quid, suis partibus

a) "Vox est aër spiritu verberatus", Isidori Orig. Lib. 2, c. 19. — b) Quoniam apud Grammaticum Diomedem occurrit "*vox scriptilis*" et "*vox confusa est inscriptilis*", fieri potest, ut hic Grammaticus auctori ad manum fuerit. Diomedis de oratione, partibus orationis et vario Rhetorum genere, Libri 3, editi sunt a Putschio (J. A. Fabricii Bibl. Latina T. 3, p. 397, Lips. 1774). — c) *nám*] forte rectius veritam "*definitio*". Respexit auctor Aristolelis τὸν τοῦ ἀνθρώπου ὄρισμόν, de Poëtica c. 20, quam eandem definitionem adfert Isidor. Orig. Lib. 2, c. 29: "homo est animal rationale, mortale, sensus disciplinæque capax". — d) Sic et Isidor. Orig. Lib. 13, c. 2, de atomis in litera: "nam orationem dividit in verba, verba autem in syllabas, syllabas autem in literas. Litera, pars minima, atomus est, nec dividi potest".

líkamligt *ok*¹ allir líkamir eru samansettir, en jafn lutr verðr af jöfnu efni at gerast, sem hold af holdi. En svá sem í náttúrulegum líkamum eru nokkurir þeir lutir, er kallast einfaldir, sem fjórar höfuðskepnur: eldr ok jörð, vötn ok lopt, ok kallast þessir lutir eigi einfaldir af því at þeir sé úskiptiligir, heldr af því, at hverr þeirra hlutr er jafn sínu² öllu, sem lítill gneisti hefir jafna náttúru hinu mesta báli; svá eru ok stafir úskiptiligir í misjöfnu efni, eða í þá luti, sem úlíkir eru; þvíat *a* ok aðrir raddarstafir hafa stundum skammt hljóð, en stundum langt, ok ef þeir hafa langt hljóð, þá hafa þeir tvá tíma jamlánga. Philosophi kölluðu stafi *elementa*, þat eru höfuðskepnur, af því at svá sem líkamir eru skapaðir af fjórum höfuðskepnum, svá gjöra ok stafir samansettir alla staflega rödd, svá sem nokkurskonar líkama; þvíat rödd tekr eyru, ok hefir þrenna mæling, sem allt þat er líkamligt er, þat er hæð upp ok ofan, ok breidd til vinstri handar ok hægri, ok lengd fyrir ok eptir; því at rödd má öllum megin heyrast. Samstöfur hafa hæð í hljóðagrein, en breidd í anda, lengd í tíma; því at hver samstafa er annathvært hvöss eða þúng eða umbeygilig: hvöss hljóðsgrein, sú er fram færð með höldnu hljóði, sem þessi samstafa: *hvat*; þúng hljóðsgrein, er *af*³ lítillátu hljóði hefst, ok dregst niðr í hið lægra hljóð, sem hin fyrsta samstafa í þessu nafni: *háreysti*. Umbeygilig hljóðsgrein er sú, er hefst af lítillátu hljóði, ok þenst upp sem hvöss hljóðsgrein, sem þetta nafn: *raust*. Hver samstafa hefir ok framslutning annathvært

¹) ex 748 et 757 additum; om. W. — ²) sic W, 748, 757; hinu, Rask. ex conjectura. — ³) om. in W.

composita est, ut aër, qui corporeus est, omnia enim corpora sunt composita; necesse vero est, similis res ex simili materia fiat, ut caro ex carne. Ut autem in corporibus naturalibus sunt quaedam res, quæ simplices vocantur, qualia sunt elementa, ignis, terra, aqua, aër, quæ res non ideo simplices dicuntur, quod sint individua, sed quod quælibet pars earum eadem sit ac suum totum, quemadmodum parva scintilla ejusdem naturæ est atque maxima flamma: sic et literæ sunt individua in materia dissimili, id est, in res dissimiles dividi non possunt; nam *a* ceteræque vocales jam brevem, jam longam quantitatem habent, quæ si longam quantitatem habeant, duas moras æque longas habent. Philosophi literas vocarunt *elementa*, eo quod, ut corpora ex quatuor elementis formata sunt, sic literæ compositæ omnem vocem literalem, veluti corpus aliquod, efficiunt. Nam vox aures pellit, ternamque mensuram, ut omnia, quæ corporea sunt, habet, hoc est, altitudinem sursum deorsum, latitudinem a sinistra et dextra, longitudinem antrorsum et retrorsum; vox enim ab omnibus partibus percipi potest. Syllabæ altitudinem habent in accentu, latitudinem in spiritu, longitudinem in quantitate. Nam quæque syllaba aut est acuta, aut gravis, aut circumflexa. Accentus acutus est, qui (celeriter) profertur sono contento, ut hæc syllaba: *hvat* (quid). Accentus gravis, qui a submisso sono incipiens in sonum magis submissum descendit, ut prima syllaba hujus nominis: *háreysti* (vociferatio). Accentus circumflexus est, qui a sono submisso incipiens sursum adtollitur, ut accentus acutus, ut hoc nomen: *raust* (vox). Quæque syllaba etiam

lina eðr snarpa, ok er sá andi hær kallaðr ræring framflutningar samstöfu. Með snörpum anda verðr sú samstafa framfærð, sem hin fyrri samstafa þessa nafns: *þurrun*¹; með linum anda flytjast samstöfur þessar: *lángan tíma*. Hver samstafa er annathvært löng eða skömm, ok *er*² skömm samstafa skjótt framflutt ok hefir eina stund, sem fyrri samstafa í þessu nafni: *Ari*; löng samstafa er seinliga framflutt, ok hefir tvær stundir, sem hin fyrri samstafa í þessu nafni: *Hati*³, ok er tími eða stund kallaðr dvöl, mælandi framflutning raddar.

3. Stafr hefir þremm⁴ tilfelli: nafn, figúru, veldi eða mátt. Stafanöfn eru sextán í danskri⁵ tungu, í þá líking sem Grikkir höfðu *forðum*⁶ daga, en þó eru merkíngar þeirra myklu fleiri. Priscianus segir, at hverr raddarstafr hafi tvö eðr fleiri hljóð⁷; svá sem *á*, ef þat er skammt, hefir fernar⁸ hljóðsgreinir: hvassa hljóðsgrein fyrir utan áblásning *h*, sem hær: *Ari*; hvassa með áblásning *h*, sem hær: *hafi*; en þúnga hljóðsgrein *hafandi*. Lángt *á* hefir sex hljóð: ef þat hefir áblásning *h*, þá hefir þat annathvært hvassa hljóðsgrein, eða þúnga, eða umbeygiliga, [sem hær . . .⁹. Slikt hið sama ef þat hefir eigi áblásning, ljóðar þat¹⁰ sem¹¹

¹) þurvir, 757. — ²) *add. ex 748, 757.* — ³) *sic 748; hær, 757; W sine lacuna omittit, sed senior manus, fortasse Joh. Olav. Grunnvicensis, margini adscripsit: "alii hafi".* — ⁴) þriú, 757; iij, 748. — ⁵) norœnni, 748. — ⁶) *add. ex 748.* — ⁷) hafe þriú hljóð eða fleire, 757; hafa x hljóð æ. flæiri, 748. *Quippe cum singulæ vocales denos inveniantur habentes sonos, vel plures, Prisc. Libr. I, ed. Putsch. 539.* — ⁸) flórar, 757; iij, 748. — ⁹) 748 nullam lacunam habet, *inscriptionem addens: um áblásning h.* — ¹⁰) 748, 757; þar, *minus recte, W.* — ¹¹) iij læiðir sœm, 748; á þriá vega suo sem, 757.

habet pronuntiationem aut lenem aut asperam, qui spiritus hoc loco appellatur motus pronuntiationis syllabæ. Spiritu aspero profertur syllaba, velut prior syllaba hujus nominis: *þurrun* (sicco); spiritu leni efferuntur hæ syllabæ: *lángan tíma* (longum tempus). Quæque syllaba aut longa est aut brevis; syllaba brevis cito pronuntiat et unum tempus habet, ut prior syllaba hujus nominis: *Ari* (Arius, aquila); syllaba longa tarde profertur, et habet duo tempora, ut prior syllaba hujus nominis: *Hati*. Tempus est mora, pronuntiationem vocis metiens.

3. Literæ tria sunt accidentia, NOMEN, FIGURÁ, POTESTAS sive VIS. In lingua Danica nomina literarum sunt sedecim^a, quot Græci olim usi fuerant^b, quarum tamen multo plures sunt significationes. Priscianus testatur, cuique vocali duos aut plures esse sonos; quemadmodum *á*, si breve est, quatuor habet soni variationes: accentum acutum, sine adspiratione *h*, ut hic, *Ari*; acutum cum adspiratione *h*, ut hic, *hafi*; gravem vero accentum in *hafandi*. Longum *á* habet sex sonos: si præcedat adspiratio *h*, habet accentum aut acutum aut gravem aut circumflexum, ut hic Similiter si nulla præcedat adspiratio, sonum habet, ut in his (nominibus), *áre, áranna, ára*.

^a) vide *Gislvi Brynjulvi f. Periculum Runologicum*, Havn. 1823, p. 83-85; *R. K. Rasks Samlede Afhandlinger*, Havn. 1836, Vol. 2 p. 295-8. — ^b) vide *Ausführliche griechische Grammatik von A. Matthiä*, Leipzig 1825, I. Theil p. 21; cfr. Priscian. Libr. I. l. c. 542: apud antiquissimos Græcorum non plus quam sedecim erant literæ, quibus ab illis acceptis Latini antiquitatem servauerunt perpetuam.

Þessi: *áre, áranna, ára*. Slíkt hið sama má⁷ ok greina aðra raddarstafi: *i* ok *u* hafa því fleiri greinir, at þeir eru stundum samhljóðendr, sem í þessum nöfnum: *jarl, vitr*, [ok heitir *v*¹. Í norænu stafrofi eru fimm hljóðsstafir, svá: úr Π , óss F , íss I , ár A , [ýr D ², ok er íss stundum settr fyrir *e*, [ok er þá stúnginn³, svá sem aleph eða joth setjast fyrir tveim raddarstöfum *i* ebresku máli. Π er af því fyrst sett, að þat ljóðar í⁴ vörum; F þarnæst, hann hljóðar í munni; I stendr þar næst, ok ljóðar í ofanverðum barka, [en í neðanverðum barka⁵, sem *e*, ef hann er pontaðr⁶; þarnæst er A ⁷ skipat, því at hann hljóðar í brjósti; D ⁸ er tekit af ebreskum stöfum. En latínumenn skipuðu stöfunum gagnstaðliga þessum, sem hér er greint: settu þeir *a* fyrst, því at þat er næst hinu neðsta raddartóli, er vèr köllum lúngu, ok þat má fyrst skilja í bernsligri raust. En Π er af því fyrst skipat, at þat er fremzt ok næst⁹ sjálfu efni raddarinnar¹⁰, er vèr hyggjum at loptið megi kalla, ok hafa af því hváirtveggju meistarar vel ok náttúrlega skipat stöfunum í sínu máli. Raddarstafir þessir hefjast allir af sínu ljóði, en leggjast í samhljóðendr [reið ok sól¹¹. Samhljóðendr eru ellifu¹² í rúna máli; fimm, þeir er

¹) *a* [, ok er þá *v* vend kallat í norænu máli, 748; *a* [omitt. 757, qui reliqua hujus capituli omittit. — ²) *a* [add. ex 748. — ³) sic emend. pro lectione codicis W: stvndvm; *a* [, þá er hann er stvnginn, 748. — ⁴) framanverðum, add. 748. — ⁵) *a* [om. W, sed addita sunt ex 748. — ⁶) *a* [, en í neðanverðum barka, ef hann er pvnktaðr, ok lióðar þá sem *e*, 748. — ⁷) sic 748; *a*, W. — ⁸) sic 748; h., W. — ⁹) sic 748; mest, W. — ¹⁰) at því, add. 748. — ¹¹) *a* [R ok L, 748 (supra lineam: reið, sól), addens inscriptionem: vm samhljóðendr. — ¹²) sic 748; xii, W.

Eodem modo ceteræ vocales distingui possunt: *i* et *u* eo plures habent variationes, quod interdum consonantes sunt, ut in his nominibus: *jarl, vitr*: tumque *v* dicitur (*vend* in lingua Norvegica s. Septemtrionali). In alphabeto Norvegico sunt quinque vocales, sic: *úr* Π , *óss* F , *íss* I , *ár* A , (*ýr* D); ex quibus *íss* (*i*) interdum ponitur pro *e*, quando punctatum est (o: †), quemadmodum *aleph* aut *joth* pro duabus vocalibus ponuntur in lingua Hebraica. Π ideo primum ponitur, quod in labiis (primoribus) sonat; deinde F , quod in ore sonat; huic proximum stat I , quod in superiori gutture sonat, punctatum vero in inferiori gutture sonat ut *e*; dein collocatur A , eo quod in pectore sonat; D desumptum est ex literis Hebraicis. Verum Latini contra quam hoc loco demonstratum est literas disposuerunt, primo loco *a* ponentes, eo quod id proximum est infimo vocis instrumento, quod vocamus pulmones, qui sonus primo animadverti potest in voce puerili. Sed Π ideo primo positum est, quod primum est proximumque ipsi vocis elemento, quod aërem dici posse arbitramur; qua re utriusque alphabeti auctores literas bene et naturæ convenienter disposuerunt. Hæ omnes vocales a proprio sono incipiunt, desinentes in consonantes *reið* et *sól* (*r* et *s*). In alphabeto Runico^a undecim sunt consonantes, quarum quinque, quæ ad vocales prope accedunt, a doctis hominibus semivocales appel-

^a) vide P. Vidalini de linguæ septemtrionalis appellatione *dönsk tunga*, Skýringar yfir Fornyrði Lögbókar þeirrar, er Jónsbók kallast, samdar af PÁLI lögmanni VIDALIN, Reykjavík 1849, I. deild, p. 125-142; Guñl. Ormst. S. ed. Havn. 1775, p. 288-290.

nálægir *eru*¹ raddarstöfum, eru kallaðir hálfraðdarstafir [af fróðum² mönnum³, þvíat þeir hafa meiri líking raddarstafa ok merkiligri hljóð en aðrir samhljóðendr, þat er R, K, Y, T, F; [kalla sumir menn með þessum stöfum teljandi *s*⁴ í latínu⁵ stafrofi, því at hann hefir sitt hljóð af raddarstaf, sem aðrir þesskyns samhljóðendr. Priscianus segir eigi ráða mega stafsins merkíng, hvárt hans nafn hefst af raddarstaf eða af eiginligu hljóði⁶, sem marka má í þessu stafrofi, ok mörgum öðrum, er nálíga hefjast allir stafir af sínu ljóði hvártveggja, raddarstafir ok samhljóðendr, ok halda fullkomliga sínum merkíngum. Í þessu⁷ eru fimm stafir, þeir er vèr köllum dumba stafi, þat eru *⁸, þ, Y, J, B, ok eru þessir stafir eí af því dumbar kallaðir, at þeir hafi ekki hljóð, heldr af því, at þeir hafa lítið hljóð hjá raddarstöfum, í þá líking sem sá maðr er kallaðr eingisháttar af góðri ætt, er lítt er mentr⁹ hjá sínum göfgum frændum.

4. ¹⁰ Annat tilfelli stafs er sígúra, ok er þat mynd eða vöxtr stafanna, svá gjörr sem hær er ritað. Þriðja tilfelli stafs er mátt, ok er þat sjálf framflutning stafa ok merkíng þeirra; fyrir þann sama

¹) *add. ex 748; om. W.* — ²) *sic dedimus*; af vfróðum, *indoctis, W*, quod perperam scriptum esse videtur; *Rask conjectit*: II (háðum) fróðum. — ³) *a* [, af qðrvm mönnum, 748. — ⁴) *hanc literam ex conjectura addidimus, quod etiam auctoritate fragmenti 748 nititur, ubi ð (sól) inter literas mox allatas numeratur.* — ⁵) *a* [: ær af svmmv mönnum með þæssvm stöfvm taliðr í latinv, 748. — ⁶) *sic dedimus, 748 secuti, ubi legitur*: eða eiginligv lióði; *W legit*: eða af æiginligvm. — ⁷) stafrofi, *add. 748.* — ⁸) *sic jam dedit Raskius; Y in W, cui senior*

lantur, eo quod majorem cum vocalibus similitudinem sonosque significantiores, quam ceteræ consonantes, habent: hæ sunt R, K, Y, T, F; quibus literis nonnulli adnumerandum censent *s* in Latino alphabeto, eo quod sonum suum a vocali, ut ceteræ ejusmodi consonantes, incipiat*. Priscianus dicit, sive nomen literæ a vocali, sive a proprio sono incipiat, de potestate ejus inde concludi non posse, quemadmodum judicari potest ex hoc alphabeto, multisque aliis, in quibus omnes fere literæ, tam vocales, quam consonantes, a sono proprio incipiunt, suasque potestates perfecte retinent. In hoc (alphabeto) sunt quinque literæ, quas vocamus literas mutas, quales sunt *, þ, Y, J, B, quæ literæ non ideo mutæ vocantur, quod soni expertes sint, sed quod exiguum habeant sonum, ratione vocalium habita, quemadmodum vir, bona familia oriundus, qui minorem quam ampli cognati sui dignitatem adeptus sit, nullius pretii esse existimatur.

4. Alterum literæ accidens est FIGURA, quæ est forma sive character literarum, ita expressa, ut modo scriptum est. Tertium literæ accidens est POTESTAS, quæ est ipsa literarum pronuntiatio et significatio; qua eadem

manus (J. O. Grunnæv.) literam g superscripsit, sequentibus vero: d, k, t, b; Y prave 748. — ⁹) *mannadr, 748.* — ¹⁰) *um tilfelli stafs, add. 748. Hic iterum incipit 757.*

a) Isidor. Orig. Lib. I. cap. 3: "Semivocales dictæ, eo quod quiddam semisonum de vocalibus habeant; ab *e* quippe vocali incipiunt et desinunt in naturalem sonum, ut *f, l, m.*" Prisc. I. 3, 8 hæc ex Servio attulit: "Semivocales sunt septem, quæ ita proferuntur, ut inchoent ab *e* litera, et desinant in naturalem sonum, ut *ef, el, em, en, er, es*" (cfr. Ramshorn, *lat. Gramm.* p. 1).

mátt stafanna eru fundin nöfn þeirra ok figúrun. Sumir meistarar kalla [skipan hið fjórða¹ tilfelli stafs, en þat kallaði² Priscianus einn part, þann er mætti stafsins heyrir³. Þessa stafi ok þeirra merkingar compileraði minn herra Valldimar Danakonúngr⁴ með skjótu orðtaki á þessa luad: *sprengd manns hök flyði tvvi⁵ boll*, ḐKR†Kƿſſ ƳΛKKſ *≡Ƴ ƳſΛÞſ 1ΠΠſ Β≡Πſ⁶. Hér er *sól* fyrst skipat⁷ fyrir *s* latinustaf, ok ζ girðzkan staf, ok köllum vér þat *knèsól*, [ok svá er gört: ƿ⁸, en *z* hefir náttúrliga í sér tveggja stafa [hljóð, *t* ok *s*, eða *ð* ok *s*, ok *er* af því hvárgi stafr *x* ok *z* ritaðr

¹) sic 748, 757; hið fjórða skipanar, W. — ²) kallar, 757. — ³) *Isidor. Orig. Lib. I. c. 4*: "unicuique autem literæ tria accidunt, NOMEN, quomodo vocetur: FIGURA, quo characterè signetur: POTESTAS, quæ vocalis, quæ consonans habeatur. A quibusdam et ORDO adjicitur, quæ præcedat, quæ sequatur, ut a prior sit, sequens b". *Loci Prisciani, qui hic allegantur*: Accidit igitur literæ nomen, figura, potestas — et deinde: Quidam etiam addunt ordinem, sed est pars potestatis literarum, vide *Priscian. Lib. I. edition. Putsch. 540*. — *Reliqua hujus capituli omittit 757*. — ⁴) *Supra dictum est, Olavum Thordi filium in Dania apud regem Valdemarum II. versatum esse; sed quo tempore, non adeo liquidum est. Celeb. F. Johannæus in Hist. Eccl. Island. Tom. I. p. 208 adserit, eum anno 1236 in Norvegiam et inde in Daniam ad Valdemarum Victoriosum transiisse et sub eo aliquamdiu meruisse, sed anno 1240 in Norvegia prælio Osloensi interfuisse; in Islandiam reducem Prætoris munus gessisse annis 1248 et 1252. Idem repetitur in Grönl. hist. Mindesmerker I. 30. not. 1., nempe, eum in aula Valdemaris II. per quinquennium (1236–1240) se continuisse, Prætooremque fuisse annis 1248 et 1252. Ex historia adparet, Olavum Thordi filium, qui anno 1224 adolescens vocatur (Sturl. Lib. 4. p. 82), Hvammi, villa patris, in toparchia Dalensi, sedem habuisse, variisque implicitum rebus politicis a partibus patris, Snorrii Sturlæi, stetisse, annis 1227, 1228, 1234, 1235;*

potestate nomina et figuræ earum inventæ sunt. Quidam magistri quartum literæ accidens ORDINEM appellant, quem Priscianus partem ad potestatem literæ pertinentem vocavit. Has literas earumque significationes Dominus meus Valdemar, Danorum rex, brevi compendio sic complexus est: *sprengd manns hök flyði tvvi boll*, ḐKR†Kƿſſ ƳΛKKſ *≡Ƴ ƳſΛÞſ 1ΠΠſ Β≡Πſ. Hic *sól* primo loco ponitur, pro latina litera *s* et græca ζ, quem SOLEM GENICULATUM (*knèsól*) dicimus, quando sic formatur ƿ; *z* vero naturaliter in se duarum literarum sonum habet, *t* et *s*, aut *ð* et *s*; quare

*vere anni 1236, auctore Snorrio Sturlæo, Hvammo Borgam ad habitandum concessisse (Sturl. 5. 183), ibique hiemem 1236–7 egisse (ibid.). Anno 1237 patri morienti (10. Apr., Necrolog.) præsentem adfuisse Eyræ in Alptafordo, partemque hereditatis accepisse (Sturl. 5, 188); eodem anno, turbis inter Sturlam Sighvati et Snorrium Sturlæum in apertum bellum erumpentibus, post prælium Bæense, unacum Snorrio Sturlæo in Norvegiam trajecisse (Sturl. 6, 194, 196; Fms. 9, 436) et Nidrosiæ hiemem 1237–8 transegisse (Sturl. 6, 196; Fms. 9, 453); Vere anni 1239 Nidrosiæ apud Skulium ducem fuisse (Sturl. 6, 232), proximeque insequenti æstate carmen de nave prætoris ducis, Langfriadago dicta, composuisse (Fms. 9, 457). Anno 1240 Nidrosiæ apud regem Hakonem fuisse, strophamque de prælio Lakensi pepigisse (Fms. 9, 494), quo non improbabile fit, eum regis castra secutum prælio Osloensi (die Saturni hebdomadis paschalis, Fms. 9, 511, i. e. die 21. Aprilis 1240) interfuisse. Secundum ea, quæ jam dicta sunt, nullum tempus invenio, quo Olavus apud Valdemarem II., D. R., commorari potuerit, nisi anno 1238–9, et 1240 post prælium Osloense, a 21. Aprilis usque ad 28. Martii 1241, quo die rex Valdemar II. mortuus est (Necrolog.). — ⁵) topi, 748. — ⁶) 1K†Kƿſſ ƳΛKKſ *≡Ƴ ƳſΛÞſ 1ΠΠſ Β≡Πſ, 748, ubi in primo verbo aut R omissum est, aut τὸ K figuram τοῦ hiarkan et reið sustinet. — ⁷) ok bæði sett, add. 748. — ⁸) a [: æf hon ær svá gær: ƿ, 748.*

í rúna máli¹ eða í fornu latínustafrofi; nú eru þeir stafir af því í stafrof settir, at skjótara þikkir at rita² heldr einn staf en tvá. Þar næst stendr \mathfrak{B}^3 , ok er *bjarkan* [svá, at⁴ þat stendr fyrir *b*⁵ latínustaf; ok hefir sá rúnastafir tvá dumba stafi í sér, þá er [þat hljóðar fyrir⁶. En af því eru belgir opnir gjörfir á bjarkani⁷, þá er þat hljóðar fyrir *p*, at þat skal meirr sundrloknum vörum nefna en *b*. Þar næst stendr \mathfrak{R} fyrir *r* latínustaf, ok er einn af þeim, er hálfraadastafir eru kallaðir. Þar næst stendr \mathfrak{t}^8 , ok hljóðar fyrir tveim raddarstöfum: \mathfrak{t} ok \mathfrak{l}^9 , ok kalla Girkir þann staf diptongum, þat er tvíhljóðr á norrænu¹⁰, ok eru fjórir diptongi í latínu stafrofi, en í rúnum fimm. Diptongus er samanlíming tveggja raddarstafa í einni samstöfu, þeirra er báðir halda afli sínu. Þessir eru límingarstafir í rúnum: \mathfrak{t} fyrir *ae*, \mathfrak{A}^{11} fyrir *au*¹², [\mathfrak{H}] fyrir *e* ok *i*¹³, ok er sá diptongus ekki í latínu; [\mathfrak{F}] fyrir *ey*¹⁴; \mathfrak{z} fyrir [*e* ok *o*¹⁵; $\mathfrak{æ}^{16}$ er hinn fjórði diptongus í latínu, ok er hann eigi í rúnum. Sumir raddarstafir eru fyrir skipaðir í samlímingu, sem *a* ok *e*,

¹) *a* [: lióð ð ok s æða t ok s, svá sœm x hæfir tveggja stafa lióð, c ok s æða g. s., ok ær því hvargi þeirra stafa ritaðr í rúnum, 748. — ²) eptir *add. W*, *sed cum 748 omittimus*. — ³) \mathfrak{K} , 748. — ⁴) á þá læið ritit, æf, 748. — ⁵) *p*, 748. — ⁶) *a* [, vlikir ærv í lióði, 748. — ⁷) \mathfrak{K} , 748. — ⁸) *sic* 748; *e*, *W*. — ⁹) \mathfrak{f} , 748. — ¹⁰) *norena tvngv*, 748. — ¹¹) *sic* 748; \mathfrak{A} *tantum W*. — ¹²) *a*, 748. — ¹³) *a* [\mathfrak{H}] fyrir *ei*, 748. — ¹⁴) *sic a* [748; *ey*, *nec pl.*, *W*. — ¹⁵) *a* [*eo* (*v supra lineam*)], 748. — ¹⁶) *sic ex conjectura positum, nam W et 748 z* (ok) *scribunt, quod pravum est; vocalis latina æ in alphabeto runico non exstat, neque in ullis ante memoratis alphabetis islandicis, in quibus tantum mentio fit diphthongi œ (non œ), quæ con-*

neutra litera, neque *x* neque *z*, in Runico aut prisco Latino alphabeto usurpatur. Sed hæ literæ ideo in alphabetum receptæ sunt, quod expeditius videatur, unam quam duas literas scribere. Proximum sequitur \mathfrak{B} , *bjarkan*, quod pro latino *b* ponitur, qui character runicus duas in se habet literas mutas, quarum sonum repræsentat. Ideo vero partes semicirculares Bjarkanis patulæ factæ sunt, quando pro *p* sonat, quod labiis patentioribus pronuntiandum est, quam *b*. Deinde \mathfrak{R} pro latina litera *r* ponitur, quæ una est ex iis, quæ semivocales appellantur. Huic proximum stat \mathfrak{t} , quod pro duabus vocalibus \mathfrak{t} et \mathfrak{l} sonat, quam literam Græci vocant *δίφθογγον*, id est lingua Norvegica *tvíhljóðr* (bisonus). In alphabeto Latino quatuor sunt diphthongi^a, in runico quinque. Diphthongus est duarum vocalium, quarum utraque vim suam retineat, in unam syllabam conglutinatio. Hæ sunt in alphabeto runico vocales conglutinatæ: \mathfrak{t} pro *ae*; \mathfrak{A} pro *au*; [\mathfrak{H}] pro *e* et *i*, quæ diphthongus non est in sermone latino^b; \mathfrak{F} pro *ey*; \mathfrak{z} pro *e* et *o*; $\mathfrak{æ}$ in latino sermone quarta diphthongus est, quæ in runis non exstat. Quædam vocales in conglutinando præponuntur, ut *a* et *e*,

flata alias formas adsumsit, ut ex superioribus adparet, et ex scribendi modo diversarum membranarum perspicuum fit.

a) "Sunt diphthongi, quibus nunc utimur, quatuor, *ae*, *au*, *eu*, *oe*", Prisc. I. 9, 50, ed. Putsch. 561. (Ramshorn. *Practische lat. Gramm.*, Leipzig 1832, p. 1. not.). Isidori Orig. Lib. I. c. 15: "Diphthongæ syllabæ — ex his apud nos veras esse scimus quatuor, *ae*, *oe*, *au*, *eu*; *ei* vero apud majores tantummodo celebrata fuit". — b) "*ei* diphthongo nunc non utimur, sed loco ejus in græcis nominibus e vel *i* productas ponimus", Priscian. I. 9, 54, ed. Putsch. 563. (Ramshorn l. c. p. 2. not.); adde notam præced.

en sumir eru eptir skipaðir, sem *e* ok *i*, *o* ok *u*; ok eru þeir raddarstafir náttúrulega fyrir skipaðir í samlimingum, er [nálægt hljóð hafa¹ hinu innsta raddartóli mannsins, en hinir eptir settir, er nærri standa í hljóðsgrein efni² raddarinnar, sem *a* fyrir *e*³ ok *v*, [en *e* fyrir⁴ *o* ok *u*⁵, af⁶ því at þat hljóð er grannara, er nær brjóstinu stendr ok fyrr stendr⁷, en hitt digrara, er framarr skapast⁸, ok meira hefir rúm; er ok hægra þat hljóð fyrir at setja í samliming, er fyrr skapast, en⁹ hitt eptir, er síðarr¹⁰ formerast. Á latínu er diptongus fyrir þrennar sakir fundinn: fyrir hljóðsfeigrð ok sundrgrein ok samansetning, en í norænu fyrir tvennar sakir: fyrir grein ok hljóðsfeigrð. Fyrir greinar sakir er diptongus fundinn í norrænu, sem í þessum nöfnum: *mer* ok *ser*¹¹, at greina þau frá fornöfnum *ser* ok *mer*, ok öðrum þvilikum; en fyrir hljóðsfeigrð er diptongus fundinn, sem hér: *lækr*, *ægr*, þviat segra þikkir hljóða heldr en *lækr*, *ægr*. Þarnæst stendr *ǰ*, ok er hon af þeim, er hálfraðdarstafir heita. Þarnæst stendr *ŷ*, ok er þat fyrir tvá samhljóðendr, *k* ok *g*. Þarnæst er *ǿ* stúnginn, ok stendr fyrir *d* latinustaf. Að slíkum hætti eru allir rúnastafir settir í þessum orðskviðum, ok munum vèr þat eigi framarr greina, þviat eigi er nauðsynligt. Því eru þessir sjórir rúnastafir settir fyrir tvá samhljóðendr, at þeir samhljóðendr hafa líkara hljóð en aðrir, svá sem *g* ok *k*, *s* ok *z*, *b* ok *p*, *d* ok *t*.

¹) nálægra hafa lióð, 748. — ²) add. ex 748 (s. lopti, supra lineam); om. W. — ³) sic 748; a, W. — ⁴) e ok, add. W, non recte. — ⁵) sic W. — ⁶) a [om. 748. — ⁷) tekz, 748. — ⁸) enn hitt ær eptir er síðarr formæraz, add. 748. — ⁹) hoc loco unum folium deest in fragm. membr. 748. — ¹⁰) in

quædam postponuntur, ut *e* et *i*, *o* et *u*. Eæ vocales naturæ convenienter in conglutinando præponuntur, quæ sonum habent intimo vocis humanæ instrumento proximum: illæ postponuntur, quæ in distinctione soni propius accedunt ad elementum vocis, ut *a* præponitur *τῷ e* et *v*, *e* vero *τῷ o* et *u* (i. e. *y*), eo quod is sonus est tenuior, qui pectori propior est et prius effertur, ille crassior, qui loco anteriori formatur et ampliori spatio gaudet; atque in conglutinatione vocalium is sonus facilius præponitur, qui prior formatur, ille facilius postponitur, qui serius. In latino sermone diphthongus tribus de causis inventa est, euphoniæ, distinctionis et compositionis causa; in lingua vero Norvegica duabus de causis, distinctionis et euphoniæ causa. Distinctionis causa diphthongus inventa est in lingua Norvegica, ut in his nominibus, *mer* (virgo) et *ser* (mare), ut distinguantur a pronomibus *ser* (sibi) et *mer* (mihi), et id genus aliis. Euphoniæ causa diphthongus inventa est, ut hic, *lækr* (rivus), *ægr* (terribilis), quæ dulcius sonare existimantur, quam *lækr*, *ægr*. Deinde sequitur *ǰ*, quod unum est ex iis, quæ semivocales vocantur. Deinde sequitur *ŷ*, quod duarum consonantium, *k* et *g*, vicem sustinet. Sequitur *ǿ* punctatum, quod pro latina litera *d* ponitur. Eodem modo omnes literæ runicæ in his formulis ponuntur, quam rem non amplius describemus, non enim est necessarium. Ideo hæ quatuor literæ runicæ ponuntur pro duabus consonantibus, quod his consonantibus sonus (inter se) similior est, quam ceteris, velut *g* et *k*, *s* et *z*, *b* et *p*, *d* et *t*.

W errore librarii sine lacuna omissum; Rask. emendavit: er formeraz seinna. — ¹¹) i. e. mæ — sær.

5. Samstafa er samfyllilig¹ stafasetning, með einum anda ok einni hljóðsgrein, ósundrgreiniliga samansett ok frammfærð². Samstafa hefir fjögr tilfelli: staf eðr tölu, andi ok tíð ok hljóðsgrein; þvíat hver samstafa hefir stafa³ tölu, einn staf eða fleiri, [ok hefir eingi samstafa í latínu fleiri en sex⁴, en í norrænu megu [eigi standa fleiri í einni samstöfu en átta eða níu⁵, sem: *spönnzkr*⁶ ok *strennzkr*⁷. Í latínu standa tveir samhljóðendr hið flesta fyrir raddarstaf, en þrír eptir; en í norrænu megu standa þrír samhljóðendr fyrir raddarstaf en fimm eptir, sem skilja má í þeim nöfnum, er fyrr eru rituð. Þessar samstöfur gera mesta fegrð í skáldskap, ef einn raddarstafr er í tveim samstöfum ok hinir sömu [eptir settir⁸, sem hér: *snarpr*, *garpr*, ok köllum vèr þat aðalhending; en ef sinn raddarstafr er í hværri samstöfu, en allir einir samhljóðendr eptir, sem hér: *vaskr*, *röskr*; þat köllum vèr skothending. Þessar hendingar þikkja þá bezt falla, ef tvær samstöfur eru í hværri sögn, ok hinn sami sè raddarstafr í fyrri samstöfu⁹, ok svá samhljóðendr þeir sem fylgja, en [öll ein en síðarri samstafa¹⁰, sem hér: *aller*,

¹) sic 757; samfyllig, W. — ²) "syllaba est comprehensio literarum consequens, sub uno accentu et uno spiritu prolata". Prisc. libr. II, ed. Putsch. 565. — ³) sic 757; skamma, W. — ⁴) a [, eingi samst. hefir fleire stafe enn vi í latinumále, 757; "non plus quam ad sex literas procedere syllaba potest in Latino sermone". Prisc. l. c. — ⁵) sic jam Rask. dedít; XII, W; a [, standa VII eða IX í einne samstöfu, 757. — ⁶) spenskr, 757. — ⁷) stredzkr, 757. — ⁸) a [stafir eptir, 757. — ⁹) huerrar sagnar, add. 757. — ¹⁰) a [, hin síðarre samstafa huerrar sagnar sè öll iðfn við sik, 757.

5. Syllaba est connexa literarum positio, uno cum spiritu unoque accentu, inseparabiliter composita et pronuntiata. Syllaba quatuor habet accidentia: LITERAM sive NUMERUM, SPIRITUM, TEMPUS et ACCENTUM. Nimirum quævis syllaba habet numerum, unam literam aut plures, nullaque syllaba in latino sermone plures habet literas, quam sex: in lingua vero Norvegica plures in una syllaba stare non possunt, quam octo aut novem^a, ut *spönnzkr* (Hispanicus), *strennzkr* (Strandensis). In sermone latino duæ ad summum consonantes vocali præponuntur, tres postponuntur; sed in sermone Norvegico tres consonantes vocalem præcedere, quinque consequi possunt, ut ex nominibus supra scriptis intelligi licet. Hæ syllabæ maximam pulchritudinem ad poësin adferunt, si eadem vocalis binis syllabis inest, eademque literæ consequentes, ut hic: *snarpr* (acer), *garpr* (vir); quas dicimus syllabas harmonicas plenas. Si vero in utraque syllaba diversæ sunt vocales, omnes vero eadem subsequentes, ut hic: *vaskr* (fortis), *röskr* (strenuus): has semiplenas vocamus syllabas harmonicas. Quæ syllabæ harmonicæ optime cadere existimantur, si utrumque vocabulum duabus syllabis constat, quarum priori eadem vocalis eademque consequentes consonantes sint, posterior vero syllaba una eademque sit, ut hoc

^a) Est in numero literarum h. l. aliqua repugnantia; videtur Auctor priori loco literam x pro duplici, loco posteriori pro simplici habuisse, sive, quod eodem redit, in priori loco etymologiam, in posteriori pronuntiationem secutus videtur. Pro etymologica ratione stare videntur formæ, quales *menndskr*, Fms. 10, 329.

snialler, ok eru [þessar hendingar víða settar¹ í latínu-skáldskap, sem þetta :

Ante chaos virginum indigeste molis²
adhuc yle gravida fetu magne prolis³.

Þessar [sömu hendingar⁴ eru ok settar í norrænu-skáldskap, í þeim hætti, er vèr köllum Runhendu, sem Snorri kvað :

Orms er glatt galla
með gumna spjalla⁵.

Latínu-klerkar hafa ok þessa hending í versum, er þeir kalla *consonancia*, ok skal [hinn sami raddarstafr vera í efstu⁶ samstöfu hvárrartveggju sagnar, sem hér: *estas, terras*. Þessar hendingar er lítt geymt í norrænum skáldskap, þegar er fleiri samstöfur eru í einni sögn en ein.

6. Annat tilfelli samstöfu er tíð; þviat hver samstafa hefir annathvært eina tíð eðr tvær, svá sem Priscianus segir, at sumar samstöfur hafa hálfá aðra stund eða hálfá þriðju stund, en sumar þrjár⁷. Skamma stund hefir sú samstafa, er raddarstafr hennar er náttúrulega skammr, ok komi eigi tveir samhljóðendr eptir, sem⁸ *ari, api*; hálfá aðra stund hefir sú samstafa, er vera má hvárt er vill, löng eða skömm, sem fyrri samstafa⁹:

¹) sic a [757; hendingvm diktvd ritin, W. — ²) moles, 757. — ³) proles, 757. — ⁴) a [, samhendingar, 757, *vix recte, sec. Clavim metricam Snorrii*. — ⁵) *ex Clave metrica Snorrii, str. 83, Tom. I. p. 700*. — ⁶) a [, vera hinn s. raddarstafr hinnar efri, 757. — ⁷) "Tempus unum vel duo: vel etiam, ut quibusdam placet, unum semis, et duo semis, et tria". *Prisc. libr. II. 572*. — ⁸) þessi nöfn, *add. 757*. — ⁹) í þersum orðum, *add. 757*.

loco: *aller, snialler*. Tales syllabæ harmonicae in carminibus latinis saepe occurrunt, uti hoc loco:

Ante chaos virginum indigestæ molis
adhuc yle gravida fetu magnæ prolis^a.

Tales syllabæ harmonicae in poësi Norvegica (in carminibus poëtarum septemtrionalium) usurpantur, in variatione metrica, quam dicimus *runhenda* (homœoteleuta), ut Snorrius cecinit:

Per noxam serpentis magna
apud amicum virorum est lætitia.

Docti quoque viri latini eas syllabas harmonicas in versibus adhibent, quas dicunt CONSONANTIAS, secundum quas in ultima syllaba utriusque vocabuli eadem vocalis esse debet, ut in his: *ÆSTAS, TERRAS*. Quæ syllabarum harmonicarum ratio parum observatur in poësi Norvegica, quando uni vocabulo plures syllabæ insunt, quam una^b.

6. Alterum syllabæ accidens est TEMPUS; nam quæque syllaba aut unum aut duo tempora habet, sive, ut Priscianus docet, quædam syllabæ unam moram semis, aliæ duas semis, aliæ tres moras habent. Brevem quantitatem habet syllaba, cujus vocalis natura brevis est, duabus consonantibus vocalem non consequentibus, ut (hæc nomina): *ari* (aquila), *api* (simia). Unam semis moram habet syllaba, quæ utrum velis, longa an brevis, esse potest, ut prior syllaba (horum

^a) Unde hi versus desumpti sint, nescio. Quoad formam Auctor imitatus esse videtur Ovid. *Metamorph. I, 7*. et Virg. *Æn. I, 274*. *Yle* = hyle, ὕλη? — ^b) i. e. Observatur in monosyllabis, non in polysyllabis.

hvatra, spakra. [Tvær stundir hefir sú samstafa¹². Hálf þriðju stund hefir sú samstafa, er einn samhljóðandi kemr eptir raddarstaf náttúrliga lángr: *hjól, sól*. Þrjár stundir hefir sú samstafa, er tveir samhljóðendr standa eptir lángr raddarstaf, [sem hér: *bjórs, stórs*³. En þó setja núverandi klerkar í versagjörð allar samstöfur annathvært einnar stundar eða tveggja.

7. Þriðja tilfelli er andi⁴; þvíat hver samstafa hefir annathvært linan anda eða snarpan. Andi er kallað ræring framslutningar samstöfu. Snarpan anda hefir sú samstafa, er með digrum anda er frammlutt, sem þessar sagnir: *hraustr, horskr*, ok þær aðrar, er áblásningar nóti er í upphafi skipaðr. *H* er kallað merkíng eðr nóti áblásningar; þvíat hann er eingi stafr [fyri sik fullkominn⁵, hvárki samhljóðandi né raddarstafr. Linan anda hafa þær samstöfur, er eingi áblásningar-nóti er í upphafi settr, [sem hér: *jörð* ok *armr*⁶. En þó þíkkir betr sama í norrænum⁷ skáldskap, at annathvært hafi áblásning [höfustafir ok svá stuðlar⁸ þeirra eða eingi þeirra.

8. Fjórða tilfelli samstöfu er hljóðsgrein, ok er hljóðsgrein hér kölluð rökilig⁹ hljóman raddarinnar [í merkiligri¹⁰ framfæring. Hver samstafa hefir, [sem

¹) a [*omitt. 757*. — ²) *Redi ad finem § 2*. — ³) a [*omitt. 757*. — ⁴) rödd, *757*. — ⁵) a [fullkominn fyrir sik, *757*. — ⁶) a [*omitt. 757*. — ⁷) norrænu, *757*. — ⁸) *sic* [*757*; háðir stafr ok hljóðstafr, *W*. — ⁹) reglulegh, *757*. — ¹⁰) a [ok merkilig, *757*.

verborum): *hvatra* (celerium), *spakra* (sapientium). Duas moras habet syllaba Duas semis moras habet syllaba, in qua una consonans vocalem natura longum consequitur, (ut hic:) *hiól* (rota), *sól* (sol). Tres moras habet syllaba, in qua duæ consonantes vocalem longam excipiunt, ut hic: *biórs* (zythi), *stórs* (magni). Verum tamen viri docti hodierni temporis in versibus faciendis omnibus syllabis unam aut duas moras adtribuunt.

7. Tertium (syllabæ) accidens est SPIRITUS; nam quæque syllaba spiritum habet aut lenem aut asperum. Spiritus (hoc loco) dicitur motus pronuntiationis syllabæ. Spiritum asperum habet syllaba, crasso spiritu prolata, ut hæc verba, *hraustr, horskr*, ceteraque, quibus nota adspirationis præfigitur. *H* appellatur signum (nota) adspirationis, est enim per se nulla perfecta syllaba, neque consonans, neque vocalis^a. Lenem spiritum habent syllabæ, quibus nulla præfigitur nota adspirationis, ut hic: *iörð* (terra), et *armr* (brachium). Convenientius tamen in poësi septemtrionali existimatur, ut aut utraque litera serva hisque respondens litera princeps adspirationem habeant, aut nullæ earum.

8. Quartum syllabæ accidens est ACCENTUS. Accentus autem hoc loco dicitur accuratus vocis sonus, significanti pronuntiationi conjunctus. Quæque syllaba,

^a) *Isidori Orig. libr. I, c. 4*: "H autem litera pro sola aspiratione adjecta est postea. Unde et a plerisque aspiratio putatur esse, non litera; quæ proinde aspirationis nota dicitur, quia vocem elevat". — *Prisc. libr. I. ed. Putsch. 543-4*: "H vero aspirationis est nota, et nihil aliud habet literæ nisi figuram, et quod in versu scribitur inter alias literas. Neque enim vocalis nec consonans esse potest".

Priscianus segir¹, annathvært hvassa hljóðsgrein eða þúnga, eða umbeygiliga². Sú samstafa hefir hvassa hljóðsgrein, er hefst af litlu hljóði ok endist í hvassara hljóð, sem þessar samstöfur: *var*, *þar*, ok er hon svá merkð (´)³. Þúnga hljóðsgrein hefir⁴ sú samstafa, er hefst af litlu hljóði ok endist í lægra hljóð, sem [þessar samstöfur enar fyrri⁵: *hára*, *sára*, ok er sjá hljóðsgrein svá nóteruð⁶ (´)⁷. [Umbeygiliga hljóðsgrein hefir sú samstafa, er hefst af litlu hljóði ok dregst upp í hvassara hljóð, en niðr at lyktum í lægra, sem þessar samstöfur: *árs*, *sárs*⁸, ok er sú hljóðsgrein svá nóteruð (´)⁹. Hljóðsgrein merkir hæð stafligrar raddar, en andi digrleik hennar, sem skilja má, at hvern raddarstaf verðr at nefna meirr með sundrloknum munni, ef áblásning fylgir. Tíðar tilfelli merkir lengð samstafligrar raddar, sem fyrr var sagt. En með því, at þesskonar greinir heyra lítt norrænu skáldskap at flestra manna ætlan, þá tala ek þar um ekki fleira að sinni.

9. Sögn er hinn minnsti lutr samanlaðins¹⁰ máls, ok er hon [lutr kallaðr einn¹¹ af því máli, er fullkomið sen hefir¹², en sú sögn [eða sá lutr¹³ er af alþýðu rúmliga¹⁴ kallaðr orð. Aristóteles enn spaki kallar tvá parta málsgreinar: nafn ok orð, þvíat þeir

¹) a [*omitt.* 757. — ²) "Tenor acutus, vel gravis, vel circumflexus, in dictione tenor certus, absque ea dictione incertus non potest tamen sine eo esse". *Prisc. l. c.* 572. — ³) *sic in 757 signatur, in W autem:* °. — ⁴) hefir, 757. — ⁵) a [hin fyrre samstafa í þessum nöfnum, 757. — ⁶) merkt, 757. — ⁷) *sic 757; in W signatur* °. — ⁸) *fárs*, 757. — ⁹) *signum in W et 757 est* °. — ¹⁰) samsettz, 757. — ¹¹) a [köllut einn

auctore Prisciano, aut habet accentum acutum, aut gravem, aut circumflexum. Acuto accentu gaudet syllaba, ab exiguo sono orsa et in sonum acutiorem desinens, ut hæ syllabæ: *var* (erat), *þar* (ibi); qui accentus sic notatur (´). Gravi accentu gaudet syllaba, quæ ab exiguo sono incipiens in submissiorem sonum desinit, ut priores syllabæ horum nominum: *hára* (crinium), *sára* (vulnerum); qui accentus sic notatur (˘). Accentum circumflexum habet syllaba, quæ ab exiguo sono incipiens in sonum acutiorem adtollitur, et postremo in sonum humiliorem descendit, ut hæ syllabæ: *árs* (anni), *sárs* (vulneris); qui accentus sic notatur (ˆ). Accentus significat altitudinem vocis literalis (syllabicæ), spiritus vero crassitudinem ejus, quemadmodum facile intelligi licet, quamque literam, accedente adspiratione, ore patentiori pronuntiandam esse. Accidens temporis significat longitudinem vocis syllabicæ, ut antea dictum est (§ 2). Quæ distinctiones quum, ut plurimi homines existimant, parum momenti habeant ad poësin septemtrionalem, plura de hac re disserere in præsentia supersedeo.

9. VOCABULUM est minima pars constructi sermonis, appellaturque pars una orationis, perfectam enuntiationem continentis. Quod vocabulum sive pars vulgo late dicitur verbum. Aristoteles ille sapiens ait, duas esse partes orationis, NOMEN et VERBUM, quippe quæ inter se con-

lutr, 757. — ¹²) "Dictio est pars minima orationis constructæ, i. e. in ordine compositæ. Pars autem, quantum ad totum intelligendum, i. e. ad totius sensus intellectum". *Prisc. libr. II.* 573. — ¹³) a [om. 757. — ¹⁴) om. 757.

gjöra meðal sín samtengðir¹ fullkomna málsgrein, sem hær: *maðr rennr*²; en meistari Priscianus telur átta parta málsgreinar, þessa: nafn ok fornafn, orð ok viðrorð, hluttekning, samtenging³, fyrirsetning ok meðalorpning, ok greinir hann glöggliga náttúru hvers þeirra. Nafn⁴ er lutr málsgreinar, sá er veitir eiginligan eðr sameiginligan hvíligleik hverjum líkama⁵, [hann er æztr⁶ allra sagna; þvíat þat er svá sem efni eða grundvöllr⁷ alls máls. Þarnaest er orð⁸, er skryðir ok formerar nafnið, svá sem [mynd efni, þvíat⁹ þat skýrir tilfelli nafns, gjörð eða pínig¹⁰. ¹¹Fornafn er sett í stað nafns, sem hleytismaðr¹² fyrir meistara, ok merkir þrjár persónur, en nafn merkir eina¹³. Viðrorð fegrir ok [endir orð¹⁴ í þá líking, sem viðleggjanlig nöfn gjöra við undirstöðlig¹⁵ nöfn, sem hær: *sterkr maðr berst raustlegha*¹⁶. Hluttekning er fráskilið orði í því, at hon merkir föll ok kyn, sem nafn, en í því skilst hon frá nafni, at hon merkir gjörð eða pínig, ok hefir ýmsar

¹) samtengðar, *mend.*, *W.* — ²) *sic 757*; *reinn*, *W.* *Locus Prisc. libr. II. 574*: "Oratio est ordinatio dictionum, congruam sententiam perfectamque demonstrans. Partes igitur orationis sunt secundum dialecticos duæ, nomen et verbum, quia hæ solæ, etiam per se conjunctæ, plenam faciunt orationem". — ³) samsetning, *757*. — ⁴) *sic manu Arnæ Magnæi in margine codicis W correctum, et 757*; *hann*, *W.* — ⁵) hlut eða líkam, *757*. — "Nomen est pars orationis, qua unicuique subjectorum corporum seu rerum communem vel propriam qualitatem distribuit". *Prisc. libr. II. 577, ubi etiam sequentes libri, III-VII., de nomine agunt.* — ⁶) a [nafn er æzt, *757*. — ⁷) *hoc loco iterum incipit fragm. 748.* — ⁸) *De verbo tractat Prisciani liber VIII., IX. et X.* — ⁹) a [sic *748, 757*; myndir, *W.* — ¹⁰) *sic 748, 757*; *pungt*, *W.* *sed supra lineam pining, manu recenti (Joh. Olav.).* — ¹¹) *Pro-nomen verbo præmittit 757, sed contra ordinem Prisciani.* — ¹²) læytismaðr, *748*. — ¹³) "Pronomen est pars orationis, quæ

juncta perfectam sententiam faciant, ut hic: HOMO CURRIT^a. Sed magister Priscianus octo partes orationis adfert: NOMEN, PRONOMEN, VERBUM, ADVERBIUM, PARTICIPIUM, CONJUNCTIONEM, PRÆPOSITIONEM et INTERJECTIONEM, quarum singularum indolem exacte describit. NOMEN est ea pars orationis, quæ cuique rei propriam aut communem qualitatem adtribuit, estque princeps vocabulorum, quum sit velut materia et fundamentum omnis sermonis. Deinde est VERBUM, quod ornat et figurat nomen, velut forma materiam, illustrat enim nominis accidentia, actionem vel passionem. PRONOMEN ponitur loco nominis, ut vicarius vice magistri, tresque personas significat, quum nomen significet unam. ADVERBIUM ornat et definit verbum, quemadmodum nomina adjectiva faciunt nominibus substantivis, ut hic: VIR ROBUSTUS PUGNAT FORTITER. PARTICIPIUM a verbo discedit in eo, quod casus et genera significat, ut nomen, sed in eo a nomine discedit, quod significat actionem aut passionem, diversaque tempora habet,

pro nomine proprio uniuscujusque accipitur, personasque finitas recipit — Personæ pronominum sunt tres, prima, secunda, tertia", *Priscianus libr. XII. 933, 940*; *de hac parte orationis agit Prisciani liber XII. et XIII.* — ¹⁴) endimarkar orðit, *748, 757*. — ¹⁵) undirstaðleg, *757*; vndirstæðilig, *748*. — ¹⁶) "Adverbum est pars orationis indeclinabilis, cujus significatio verbis adjicitur. Hoc enim perficit adverbium, verbis additum, quod adjectiva nomina appellativis nominibus adjuncta, ut: prudens homo prudenter agit, felix vir feliciter vivit". *Prisc. libr. XV. 1003.*

^a) *Isidori Orig. libr. I. c. 6. init.*: "Partes orationis primus Aristoteles duas tradidit, nomen et verbum. Deinde Donatus octo definivit. Sed omnes ad illa duo principalia referuntur, h. e. ad nomen et verbum, quæ significant personam et actum". *Idem libro II. c. 27. ex libro Aristotelis περί ἐπιμνησῶν affert exemplum elocutionis affirmativæ: HOMO CURRIT.*

stundir, sem orð¹. Samtenging knýtir saman nöfn eða aðra parta ok sjálfar málsgreinir², sem hér er kveðit:

Hríngur ok Dagr að³ þingi⁴.

Fyrirsetning er eiginlig til at þjóna föllum nafnsins⁵, sem hér: til borgar, á⁶ skipi. Meðalorpníng⁷ sýnir hugþokka manns, ok er hon jafnan frá skilð⁸ öðrum pörtum, sem hér: *vei! hai!*

b. MÁLSKRÚÐS-FRÆÐI⁹.

10. Donatus¹⁰ kennir í fyrri bók sinni náttúru allra parta þeirra er hafa þarf í réttu latínumáli, ok má eingi maðr fullkomliga vel skiljá ok mæla þá túngu, nema hann kunnir þessa bók. Aðra bók gjörði hann um löstu málsins, þá er verða kunnu í latínumáli ok þeim skáldskap, ok að lyktum um skruð þat ok fegrendi¹¹

1) "Participium autem jure separatur a verbo, quod et casus habet, quibus caret verbum, et genera, ad similitudinem nominum, nec modos habet, quos continet verbum", *Prisc. libr. II. 575*. — "Participium est igitur pars orationis, quæ pro verbo accipitur, ex quo et derivatur naturaliter, genus et casum habens ad similitudinem nominis, et accidentia verbo, absque discretionem personarum et modorum" *ib. libr. XI. 914, qui liber totus de hac parte orationis agit*. —

2) "Conjunctio est pars orationis indeclinabilis, conjunctiva aliarum partium orationis, quibus consignificat, vim vel ordinationem demonstrans". *Priscianus libr. XVI. 1025, in quo libro hæc pars orationis tractatur*. — 3) *ib.*, 757. — 4) *Hic versus desumptus est ex strophis, quas Thormodus Kolbrunæ-poëta post pugnam Stiklastadensem moribundus cecinit, quarum quinque in codice Delagardiano Upsaliensi Nro VIII, membranaceo, seculo XIV ineunte vel antea scripto, Historiæ Olavi sancti, Regis Norvegiæ, insertæ sunt, quatuor vero Historiæ Thormodi et Thorgeiri, quæ et Fóstbæðra saga dicitur, secundum codicem Haukianum (A. Magn. Nr. 544. 4.). Quum autem hæc strophæ in editionibus*

ut verbum. CONJUNCTIO copulat nomina ceterasque partes, item ipsas sententias, ut in hoc versu:

Ringus et Dagus in conventu.

PRÆPOSITIONIS proprium munus est, ut casibus nominis serviat, verbi causa: *ad urbem, in navi*. INTERJECTIO ostendit animi affectionem hominis, semperque a ceteris partibus orationis separatur, verbi causa: *væ! ha!*

b. FIGURÆ ORATIONIS.

10. Donatus in priori, quem scripsit, libro indolem omnium (orationis) partium, quibus in recto sermone latino opus est, descripsit; neque potest quisquam hanc linguam perfecte intelligere et loqui, nisi hunc librum teneat. Alium librum fecit de vitiis, quæ in sermone latino et in poësi latina fieri possunt, et postremo de

Historiæ Olavi sancti non inveniatur, hic integram dare volumus:

secundum codicem Delagardianum: secundum codicem Haukianum:

Haralldr sa ek at væl varðezc vigræifr með Olævi, þar gecc hara hiorva Ringur ok Dagr á þingi: reðo þæir und rauðar rander prútt at standa, fæcc hænþiðurs blakkr hiorr, doglingar fiorer.	Haralldr var bitr at beriaz bøðreifr með Oleif þar gekk harðra [hjórvæ] Hringur ok Dagr at þingi: reðvz þeir vnd ravðar randir prvtt at standa, fækk bænðiðva blakkan biór, döglingar fiorir.
---	--

5) *de hac parte orationis agit Priscianus in libro XIV.* —

6) *at, 748, 757.* — 7) *cfr. Priscian. libr. XV. in fine.* —

8) *fráskilit, 748.* — 9) *Hoc loco W vacuum locum inscriptioni et literæ initiali reliquit. Fragm. 748 inscriptionis loco habet: Kenningar Donati, i. e. institutiones Donati; inscriptio a Raskio inventa: figurur i ræðunni.* — 10) *fragm. 757 hoc caput omittit.* —

11) *sic 748; fagrendi, W.*

er verða má í sögnum ok málsgreinum¹. Því ritaði hann um löstu málsins, at sá einn má mæla eða yrkja fagrliga, er veit bæði lof ok löst í² málinu, sem mælt er: *malum non vitatur nisi cognitum*: Eigi má [allan löst³ varast, nema hann sè fyrri kendr⁴. Í þessi bók má gjörla skilja, at öll er ein [málslistin, sú⁵, er rómverskir spekingar námu í Athenisborg á Griklandi, ok sneru síðan í latínúmál, ok sá [hljóðaháttir ok skáldskapar⁶, er Óðinn ok aðrir Asíemenn fluttu norðr hingat, [þá er þeir bygðu⁷ norðrhálfu heimsins, ok kendu mönnum þesskonar list á sína tungu, svá sem þeir höfðu skipat ok numið í sjálfu Asíalandi, þar sem mestr var fegrð⁸ ok ríkdómur ok fróðleikr veraldarennar.

11. Barbarismus er kallaðr einn lastapollr málsgreinar í alþýðumáli, en sá er í skáldskap kallaðr Metaplasmus⁹. ¹⁰ Barbarismus fékk af því nafn, at þá er rómverskir höfðingjar höfðu unnið nálíga alla veröld undir sína tign, tóku þeir únga menn af öllum þjóðum, ok fluttu þá í Róm, ok kendu þeim mæla¹¹ rómverska

¹) *Ælius Donatus, Grammaticus, floruit circa annum 323. Hujus scripta, quorum quidem h. l. ratio habetur, sunt: Ælii Donati ars, de literis syllabisque, pedibus et tonis, de octo partibus orationis: de barbarismo, solécismo, schematibus, et tropis. Edita sunt a Putschio in Grammaticis Veteribus, Hanov. 1605, 4to (cfr. Fabric. Biblioth. Lat. Tom. III. p. 406-7). Cum his etiam comparavimus Isidori Hispalensis Episcopi Originum sive Etymologiarum Libros, editos in Auctoribus lingue latinæ a Dionysio Gothofredo anno 1595. — ²) á, 748. — ³) a [illan, 748. — ⁴) Hæc sententia proverbio islandico sic subtilius exprimitur: eigi má viti varast, nema viti. — ⁵) a [, listin, skaldskapr sá, 748. — ⁶) a [lióðaháttir æða*

luminibus et ornamentis verborum et sententiarum. Ideo de vitiis sermonis scripsit, quod is demum pulchre loqui et versus facere potest, qui et virtutem et vitium sermonis cognoscat. Nam *malum*, ut ajunt, *non vitatur nisi cognitum*. Ex quo libro intelligi potest, artem dicendi, quam Romani oratores Athenis in Græcia didicerant et postea in sermonem latinum converterant, unam eandemque esse atque illam consonantiæ variationisque metricæ rationem, quam Odin ceterique Asiani huc in partes boreales transtulerunt, quum septemtrionalem orbis terrarum partem incolentes hanc artem sua lingua homines docuerunt, prouti eam in ipsa terra Asia, ubi summa in terris fuit pulchritudo (gloria), potentia et scientia, instituerant et didicerant.

11. BARBARISMUS dicitur vitiosa quædam pars sermonis vulgaris, qui in poësi vocatur METAPLASMUS. Barbarismus ex eo nomen accepit, quod, quum principes Romani, toto fere orbe terrarum sub potestatem redacto, viros juvenes omnium nationum captos Romanamque transportatos Romanam linguam loqui docuissent,

skaldskapr, 748. — ⁷) a [i, 748. — ⁸) frægð, 748. — ⁹) "Barbarismus est una pars orationis vitiosa in communi sermone. In poemate Metaplasmus", *Donatus de Barbarismo ed. Putsch. col. 1767; cfr. Flavii Sosipatri Charisii institutionum Grammaticarum libr. IV., ap. Putsch. col. 237, ubi fere eisdem ac apud Donatum verbis de barbarismo disputatur.* — "Barbarismus est verbum corrupta litera vel sono enuntiatum; — item quando in prosa vitium fit sermonis, barbarismus vocatur, quando in metro, metaplasmus dicitur", *Isidori Orig. libr. I. c. 31.* — ¹⁰) *quæ sequuntur de origine barbarismi om. 757, neque hæc apud Donatum inveniuntur.* — ¹¹) at tala, 748.

túngu, þá drógu margir únæmir menn latínu eptir sínu eiginligu máli, ok spilltu svá túngunni, kölluðu Rómverjar þann málslost Barbarismum, þvíat þeir nefndu allar þjóðir Barbaros, utan Girki og Latínúmenn. Barbari voru kallaðir fyrst af löngu skeggi ok saurgum¹ búnaði þær þjóðir, er bygðu á háfum fjöllum ok þykkum skógum; þvíat svá sem ásjóna þeirra ok búnaðr var úfagrligr² hjá hæversku ok hirðbúnaði [Rómverja, slíkt sama var ok orðtak þeirra ótogit hjá málsgreinum³ latínuspekínga⁴. En því vildu Rómverjar at allar þjóðir næmi þeirra túngu, at þá væri kunnari þeirra tign, ok þó at ríkin skiptist, er stundir liði, mætti allt fólk vita, at þeirra forellri hefði Rómverjum þjónat⁵. Barbarismus verðr⁶ á⁶ tvær leiðir: í máls framflutning ok í letri⁷. Hann hefir fjórar kynkvíslir: viðlagning⁸ ok aftekning, skipting ok umsnúning. Þat má verða í einum staf ok samstöfu ok tilferlun⁹ samstöfu: stund ok hljóðsgrein ok áblásning. Barbarismus er með öllu flýjandi í alþýðligu máli, en¹⁰ í skáldskap er hann stundum leyfðr fyrir sakir skrauz¹¹ eða nauðsynja¹². Um aftekning¹³ stafs verðr barbarismus, sem Egill kvað¹⁴:

¹) líótvn, 748. — ²) ófægiligr, 748. — ³) a [sic ex 748, in W incuria librarii omissum. — ⁴) latínu snillinga, 748. — ⁵) Hac de re sic breviter Isid. Orig. libr. I. c. 31: "Appellatus dum latine orationis autem barbarismus a barbaris gentibus, integritatem neacirent. Unaquæque enim gens, facta Romanorum cum suis operibus, vitia quoque et verborum et morum Romam transmiserit". — ⁶) add. ex 748, 757; omitt. W. — ⁷) "Barbarismus fit duobus modis, pronuntiatione et scripto", Donat. l. c.; Isid. fere iisdem verbis: "Barbarismus autem fit scripto et pronuntiatione". — ⁸) viðrlagning, 748, 757. — ⁹) sic W; tilfellum, 748, 757. — ¹⁰) hæc ita Donatus l. c.: "his bipertitis quatuor species supponuntur: adjectio, detractio, immutatio, transmutatio; literæ, syllabæ,

complures homines indociles sermonem latinum ad indolem linguæ vernaculæ traductum corruperunt, quod vitium sermonis Romani Barbarismum vocaverunt; omnes enim nationes, exceptis Græcis et Latinis, Barbaros appellaverunt. Nationes, altos montes et densas sylvas incolentes, primo appellatæ sunt Barbari, a longa barba et sordido amictu; quorum ut facies et vestitus, comparata cum urbanitate et aulico habitu Romanorum, deformia erant, ita et sermo fuit incomtus, ratione habita eloquentiæ oratorum latinorum. Ceterum eam ob causam Romani in id incubuerunt, ut omnes nationes linguam latinam discerent, ut ipsorum amplitudo (potentia) eo notior esset, utque regnis procedente tempore divisio omnes nationes scire possent, majores suos Romanis serviisse. Barbarismus duobus modis fit, in pronuntiatione sermonis et in scriptione. Quatuor species habet: ADJECTIONEM, ABCISSIONEM, MUTATIONEM, TRANSPOSITIONEM; quæ locum habent in una litera et syllaba, et accidentibus syllabæ, quantitate, accentu et adspiratione. Barbarismus in vulgari sermone omnino fugiendus est, in poësi vero interdum cum ornamenti tum necessitatis causa concessus. In abscissione literæ (apocope) fit Barbarismus, ut Egil cecinit:

temporis, toni, adspirationis". Isid. ita: "scripto quatuor modis, si quis in verbo literam vel syllabam adjiciat, mutet, transmutet vel minuat: pronuntiatione autem fit in temporibus, tonis, adspirationibus". — ¹⁰) sic 757; ænn, id., 748; ok, W. — ¹¹) skrúðs, 748; fegrðar, 757. — ¹²) in W scriptum navzynia. — ¹³) sic 748, 757, recte, ut ipsa mox explicatio monstrat: hær er af tekinn hinn gíðarsti stafr; viðrlagning, W. — ¹⁴) pertinet strophæ ad encomium in Arinkjörnem, compositum anno 961 vel 962, vide Vitam Egilis Skallagr. cap. 81. ed. Hafn. 1809 p. 668.

Erumk¹ auðskæf²
 ómunlokri
 magar þóris
 mærdar efní,
 vinar míns,
 þvíat³ valig⁴ liggja
 tven ok þrenn⁵
 á tungu mēr.

Hér er af tekinn [hinn síðarsti⁶ stafr í [tveim nöfnum⁷ fyrir fegrðar sakir, þvíat þá þikkir betr hljóða þessar samstöfur í kviðuhætti, at þær hafi umbeygiliga grein heldr en hvassa; þrjár eru samstöfur í visuorði, ok má því kalla⁸ at hér sé barbarismus í hljóðsgreina skipti. Í aftekning samstöfu verðr barbarismus, sem kvað Hárekr í Þjóttu:

Ráðið hefig at riða

Rínleygs hēðan mínum⁹.

[Hér er sett Rín fyrir Rínar¹⁰, þvíat ofmargar verða ella samstöfur í visuorði¹¹. Um viðragning stafs¹² verðr barbarismus, sem kvað Auðun illskælda:

Maðr skyldi þó moldar

megja hverr of þegja,

¹) ærvnz, id., 748. — ²) sic 748, Arinbj. drápa 16, quæ forma præferenda esse videtur, ut adj. verbale compositum a skafa, ut hæfr að hafa, græfr a grafa; avðskiafð, W, quæ forma pertineret ad skæfa (= skafa), quod an usquam occurrat incertum est. — ³) sic, þí, W; þau er, quæ, Arinbj. drápa, sed non recte G. Magnæus Cod. Wormianum hanc lectionem præferre contendit. — ⁴) valit, 748, 757, i. e. delectæ, eximiv. — ⁵) sic 748 et quædam alia scripta exemplaria; tvenn ok þrenn, W. — ⁶) a [om. 748. — ⁷) a [þessvm orðvm tvenn ok þrenn, 748. — ⁸) sic 748, 757; excidit in W; skilia supplevit Rask. —

Sunt mihi perpolitu faciles
 sermonis runcinā
 laudum materiæ
 Thorere nati,
 amici mei,
 quia ingentes jacent,
 binæ ac ternæ,
 in lingua mea.

Hoc loco ultima litera duorum vocabulorum (*tvenn* et *þrenn*) euphoniæ causa abscisa est; nam in hac variatione metrica, ubi tres syllabæ versum faciunt, hæ syllabæ melius sonare existimantur, si potius accentum circumflexum quam acutum habeant, ut dici possit barbarismus hoc loco fieri in permutatione accentuum. In abscissione syllabæ fit Barbarismus, ut cecinit Harekus Thjottensis:

Constitui hinc meo

vehi, rhenanæ flammæ.

Hoc loco *rín* ponitur pro *rínar*, aliter enim versus strophæ justo plures syllabas habebit. Adjecta litera fit Barbarismus, ut Ödun Illskælda (malus poëta) cecinit:

Quisque homo utique deberet

silentium servare posse, etsi

⁹) sic et 748; mína, 757. *Integra strophæ, ex qua hi duo versus desumpti sunt, occurrit in Hkr. OH. c. 168, 1; Fornm. S. 4, 371; cfr. Fornm. S. 12, 90 ad hunc l. et Scr. hist. Island. 4, 339. —*
¹⁰) a [ex 757 et 748 (qui om. sett) desumpta, in W omissa sunt. —
¹¹) ¹²) Per detractionem literæ (fiunt Barbarismi) sic, ut: *infantibus paruis* pro infantibus. Syllabæ, ut: *salmentum* pro salsamentum. Temporis, ut: *unius ob noxam, et furias Aiæcis Oilei, pro unius*, Donat. l. c. — ¹²) sic 748, 757; samstofv, minus recte, W.

kenniseiðs¹ þó at kynni
kleppdögg Hárs löggvar.

Hèr er sett *megja* fyrir *mega*, ok áukit einum staf, ok gjör löng samstafa af skammri, þviat ella helzt² eigi rétt kveðandi í vísuorði. Um viðlagning samstöfu verðr barbarismus, sem Glúmr kvað³:

En ek veit, at hefir heitið
hans bróðir mèr góðu,
sèr of slíkt til þeirra
seggfjöld, hvaðartveggi.

Hèr er *hvaðartveggi* sett fyrir *hværtveggi*, til þess að kveðandi haldist í vísuorði⁴. Um stafaskipti verðr barbarismus, sem Arnórr kvað:

Sumar hvern frekum erni.

Hèr er *hvern* sett fyrir *hvert*, til þess að kveðandi⁵ haldist⁶, ok má hèr kalla bæði stafa skipti ok samstöfu. Í stafasnúning verðr barbarismus, sem hèr:

Reið Brynhildar bróðir
bort, sá er hug ei⁷ skorti.

Hèr er *bort* sett fyrir *brott*, ok skipt svà⁸ stöfum at *r* stendr næst *t*, til þess að hendingar sè jafn háfar, [ok er þetta svà í einum [sama staf ok⁹ samstöfu¹⁰. Um stundar viðlagning verðr barbarismus, sem kvað Eilífr Guðrúnarson:

¹) sic 748, 757; kenni meiðs, W. — ²) sic (helldz, hellzt) 748, 757; hlaðaz, W. — ³) vide Hkr. OTr. cap. 17, it. Hkr. Tom. VI. ad h. l.; Fornm. S. I, 92 et 12, 34 ad h. l., cfr. Scr. hist. Island. I, 111. — ⁴) "Per adjectionem literæ fiunt Barbarismi sic, ut: *Reliquias Danaum, atque immitis Achilli*, quum reliquias dicere debeamus. Syllabæ, ut: *Nos abisse rati, et vento petiisse Mycenæ*, pro: abiisse. Temporis, ut: *Italiam fato profugus*,

cognovisset latices vasis Haviani,
a terrestris pulveris pisciculo derivatos.

Hoc loco *megia* ponitur pro *mega*, inserta una litera, brevique syllaba in longam mutata, quum alias recta versus consonantia non servetur. Adjecta syllaba fit Barbarismus, ut Glumus cecinit:

At scio utrumque ejus fratrem
multa mihi benignissime esse
pollicitum. Magna multitudo
hominum ad eosdem eodem nomine respicit.

Hoc loco *hvaðartveggi* ponitur pro *hværtveggi*, ut justus syllabarum numerus in versu strophæ servetur. Literis permutandis fit Barbarismus, quemadmodum Arnor cecinit:

Quamque æstatem avidæ aquilæ.

Hoc loco *hvern* ponitur pro *hvert*, ut syllabæ harmonicæ plenæ (in metro collatato) servantur, ut hoc loco permutatio et literarum et syllabarum locum habere dici posset. Transponendis literis fit Barbarismus, ut hoc loco:

Brynhildæ frater, cui non defuit
animositas, equo avectus est.

Hoc loco *bort* ponitur pro *brott*, literæque ita transponuntur, ut *r* proxime præcedat *t*, ut syllabæ harmonicæ pares sint; sic hæc transpositio non solum ad unam literam, sed et ad syllabam pertinet. Augenda quantitate Barbarismus fit, ut cecinit Eilivus Gudrunæ filius:

Lavinaque venit, quum Italiam, correpte prima litera dicere debeamus", Donat l. c. — ⁵) hending, 748; hendingar, 757. — ⁶) í dróttkveðvm hætti, add. 748, 757. — ⁷) nè, 748, 757. — ⁸) add. 748, 757; om. W. — ⁹) a [, staf sëm í, 748. — ¹⁰) a priori [om. 757.

Váru vötn¹ ok mýrar,
verðr hitt at þau skerða,
svell var áðr um alla,
ól² torráðin, hóla.

Hann kallar torráðin [ól vöndól³, ok gjörir lánga þessa samstöfu ol⁴, til þess að hendíngar sè jafnháfar. Um stundar afdrátt verðr barbarismus, sem hér:

Svanr þýrr⁵ beint til benja
blóðs vindara róðri.

Vindara er sett fyrir *vind-ára* róðri, þat er flugr. Þessi samstafa er skömm gjör fyrir fegrðar sakir, þvíat þá hljóðar betr. Þar er⁶ ok sú skáldskapargrein, er opt þíkkir vel koma ok menn kalla ofljóst⁷. Um hljóðsgreinaskipti verðr barbarismus, sem Einarr kvað:

Vist erumk hermd á hesti,
hefir fljóð ef vill, góðan.

Hér skal annat af ráða en mælt er, ok er bæði breytt með máli ok sundrtekníngum, ok hljóðsgreinum, ok skal svá skilja: *vist erumk hermd á hesti*, legg ek á jó reiðiþokka góðan. Hér er máli skipt, ok

¹) in *W* legi potest vönd et vötn, ita ut unum in alterum a librario mutatum sit; vönd, 748; vönd, 757; fortasse librarii in ipsa stropha syllabam vönd (in vöndul) quæsiuerunt. — ²) sic 748, 757; ol, *W*. — ³) a [*W* divisim scribit: ol vönd ol; ol vöndvl, 748; ol vöndöl, 757; ol vötn, *Rask*. ex conject. non recte. — ⁴) i. e. ol = ol, öl, ul. — ⁵) þýr, 757. — ⁶) sic 748, 757; excidit in *W*. — ⁷) cum antecedentibus hæc apud *Donatum* conferri merentur: "Per immutationem literæ sic, ut: *Olli* pro illi. Syllabæ, ut: *pernucies* pro *pernicies*. Temporis, ut: *fervere Leucaten auroque effulgere fluctus*, quum *fervere* sit secundæ conjugationis et producte dici debeat. — Per transmutationem literæ sic, ut: *Euandre*, pro *Euander*. Syllabæ, ut:

Omnes colles et paludes,
quas ante glacies obduxerat,
ab aquis inundabantur; quo
feri potest, ut hæ copiam feni minuant.

Appellat (poëta) *vöndol* (manipulum) *torráðin ol*, syllabamque *ol* longam facit, ut syllabæ harmonicæ pares sint. Deminuenda quantitate Barbarismus fit, uti hoc loco:

Cycnus sanguinis aëriorum remorum
agitatione recta ad vulnera advolat.

Hoc loco *vindara* ponitur pro *vindára* i. e. alarum. Hæc syllaba (*ar*) euphoniæ ergo brevis facta est, sic enim melius sonat. Hic quoque locum habet ea species dictionis poëticæ, quæ sæpe magno usui esse putatur, quæ dicitur *ÆQUIVOCATIO*. Mutandis accentibus fit Barbarismus, ut Einar cecinit:

Vist erumk hermd á hesti,
hefir fljóð ef vill, góðan^a.

Hoc loco verbis propositis alius sensus subjiciendus est; nam hic variatio pronuntiationis et distinctionum et accentuum obscuritatem adfert. Verba sic resolvenda sunt: *vist erumk hermd á hesti* (sane mihi est animus hostilis in equum) idem est ac si dixeris *legg ek á jó reiðiþokka góðan* (applico in equum animum magno-pere iratum). Hic pronuntiatio mutatur, verbaque sic

displícina pro disciplina. Temporis, ut si quis *deos* producta priore syllaba et correpta posteriore pronuntiet".

^a) Hi versus ab auctore in seqq. satis illustrantur. Historia desideratur. Nudus sensus horum duorum versuum est: Joreidam intimo amore prosequor.

skal svá púnkta ok sundr taka: *legg ek á Jóreiði þokka góðan*; hér er seni skipt. *Hefir fljóð, ef vill*: konu má ná; hér er máli skipt. *Konu Mána*; hér er seni skipt ok hljóðsgreinum. *Má, ná*, [hér er hvártveggi hljóðsgrein umbeygilig. *Mána*¹, hér er hvöss hljóðsgrein yfir báðum samstöfum, ok er hér bæði skipt hljóðsgreinum ok aftekning hljóðsgreinar; þvíat hvöss hljóðsgrein er gjör af umbeygiligri, ok tekin svá af þúng hljóðsgrein. Um viðragning hljóðsgreinar verðr barbarismus, sem Skraut-Oddr kvað:

Ef væri Bil báru
brunnins logs, sú er unnum,
opt gjöri ek orðaskipti
einrænliga, á bænum².

Hér er *bæ-num*³ sett fyrir *bæn-um*⁴. Enn um viðragning áblásningar verðr barbarismus, sem Starkaðr gamli kvað:

Þann hefi ek manna
menzkra fundit
hringheyjandi⁵!
hrammaztan at afli.

Hér er *hrammaztan* sett fyrri *rammaztan* [at kveðandi haldist í Bálkarlagi⁶. Um aftekning áblásningar verðr barbarismus, sem hér:

Lofðúngr⁷ gekk at Lakkar,
[laut herr í gras⁸, snerru.

¹) a [add. ex 748, 757; om. W. — ²) sic W. — ³) bænvm, W; bænum, 748; bænum, 757. — ⁴) bænum, W; bænum, 748; bænum, 757. De barbarismis, qui per tonum fiunt, hæc tantum Donatus, l. c.: "Toni quoque similiter per has quatuor species commutantur: nam et ipsi adjiciuntur, immutantur, transmutantur, quorum exempla ultro se offerent, si quis inquirat". — ⁵) hringhreytanda,

distinguenda et resolvenda sunt: *legg ek á Jóreiði þokka góðan* (affectum animi ad Joreidam applico); hic sensus mutatur. *Hefir fljóð, ef vill* (habetur femina, si quis velit) idem est ac si dixeris *konu má ná* (femina potest obtineri); hic pronuntiatio mutatur. *Konu Mána* (uxorem Manii): hic sensus et accentus mutantur. *Má ná* (potest obtineri): hic uterque accentus circumflexus est; *Mána* (Manii): hic accentus acutus utrique syllabæ supraponitur; sicque hoc loco et accentus mutantur et demuntur, nam ex accentu circumflexo factus est acutus, atque ita gravis accentus eliditur. Amplificando accentu fit barbarismus, ut Skraut-Oddus (Oddus Elegans) cecinit:

Si Diva ardentis flammæ
marinæ, quam amamus
(sæpe verborum vices ex proprio
ingenio facio) in villa adesset.

Hoc loco *bæ-num* ponitur pro *bæn-um*. Addenda adspiratione barbarismus fit, ut Starkadus Priscus (grandævus) cecinit:

Eum ego hominum, humana
natura præditorum,
annuli adquisitor, inveni
virium magnitudine excellentissimum.

Hoc loco *hrammaztan* ponitur pro *rammaztan*, ut consonantia servetur in variatione Balkica. Demenda adspiratione fit barbarismus, ut hoc loco:

Res progressus est ad Lakkæ
(milites humi cecidere) tumultum.

757, 748. — ⁶) a [om. 748. — ⁷) sic 748, 757; lofðvng, W. — ⁸) sic 748; laut herr í gram, 757; land (lð) herr í grasferro, W.

Lakkar er sett fyrir *Hlakkar*, at kveðandi haldist¹. Enn verður barbarismus á fleiri vega, ok eru þær figúrir svá kallaðar: *Mytacismus*², *Labdacismus*, *Jotacismus*. Þessar figúrir verða um úfagra samansetning stafanna, ok eigna sumir þessa löstu solocismo³. Þessar figúrir tóku nafn af eiginligu nafni *cismus*⁴, þat er brugðning eða spell. *Mytacismus*⁵ er þat, ef samtenging sagna verður af optligri samantögn *m*⁶, sem hér: *Geima mærum heimi*, ok köllum vèr þat gjört⁷ á stál, ef á meðal verður hendínga. *Labdacismus* er þat, ef tvau *ll*⁸ setjast fyrri einu, eða einn raddarstafr standi milli tveggja *ll*⁹, sem hér¹⁰:

¹) "Totidem modis etiam aspiratione deprehenditur Barbarismus, quem quidam scripto, quidam pronuntiationi judicant adscribendum, propter h scilicet, quam alii literam, alii adspirationis notam putant", *Donat. l. c. 1768*. — ²) sic dedimus (græce: μυτακισμός); in *W literæ* τλ h. l. non cernuntur, sed scriptio fuisse videtur Moecacismus; Moytacismus, 748, 757, quæ scriptio conflata esse potest ex duabus formis: Motacismus (μωτακισμός) et Mytacismus, nam litera græca μῦ ab Ionibus dicta fuit μῶ (*Sorani Thesaurus, Lips. 1726, lit. M, et Passovii Lex. Græc. lit. μῦ*). Forma apud Donatum est Metacismus, apud Isidorum Motacismus, ex quibus simili modo conflata esse potest forma Wormiani Moecacismus (pro Moetacismus). "Fit barbarismus per Motacismos, Jotacismos et Labdacismos", *Isid. Orig. Libr. I. c. 31; cfr. infra p. 110 not. 3*. — ³) þvát þat verður (þær verða, 757) í flæirvm sögnvm ænn í æinni, *add. 748, 757*. — ⁴) Forte Auctor hanc vocem (quam puto esse terminationem formativam a græco -κισμός, a form. verbali -κίω) derivavit a κῆδο, quum in sequentibus eam per DIRUPTIONEM sive DISSECTIONEM explicet. — ⁵) Moecacismus, *W*; Moytacismus, 748, 757. — ⁶) sic dedimus pro lectione *W*: æins stafs; m. æinss stafs, 748, ubi duæ lectiones conflatae, samantögn. m., et samant. eins stafs, (collisio τῶ m, et collisio unius literæ), quarum priorem veriore esse nomen figuræ (μυτακισμός) demonstrat. — ⁷) dregit, 748, 757. — ⁸) sic 748, 757; v prave *W*, quod *Rask.* jam emendavit. — ⁹) v etiam h. l. *W*. —

Hic *Lakkar* ponitur pro *Hlakkar*, ut consonantia servetur. Præterea Barbarismus pluribus modis fit, quæ figuræ sic appellantur: MYTACISMUS, LABDACISMUS, JOTACISMUS. Hæ figuræ fiunt minus eleganter literarum conjunctione, quæ vitia (quum in pluribus vocabulis, quam uno, fiant) a quibusdam Solocismo adscribuntur. Quæ figuræ nomen sortitæ sunt a proprio (peculiari?) nomine CISMUS i. e. mutatio sive violatio. MYTACISMUS est, si conjunctio vocabulorum fit per crebram collisionem literæ *m*, ut hic: *Geima mærum heimi*; quæ collisio si syllabas harmonicas intercedat, dicimus *gjört (dregit) á stál* (embolisma). Labdacismus est, si duo *l* pro uno ponuntur, aut si una vocalis duo *l* intercedit, ut hoc loco:

¹⁰) *Hi versus desumpti sunt ex Vita Björnris Hitdalensium athletæ, quæ sec. exscriptum chartaceum, quod mihi est, sic habet in c. 16*: "Þess er nú getit, at hlutr sá fannz í hafnarmarki Þórðar, er þó eigi vinveitligri þótti: þat vorq karlar tveir, oc hafði annarr hatt blán á höfði, þeir stóðu lútir, oc horfði annarr eptir öðrum. Þat þótti illr fundr, oc mæltu menn, at hvárkis lutr væri góþr, þeirra er þar stóþo, oc enn verri þess, er fyrir stóþ. Þá qvaþ Biörn víso: Standa stýrilundar | staþar | glier er geira sækir | gunnsterkr af (al. at) því verki | Stendr af stála lundi | styrr Þorödi (al. Þoroddi) fyrri Þórði þótti ill sú tiltekia oc hneysa, at niþ var reist í landi hans", etc. (*cfr. Nord. Oldskr. V, 33*). Þorödi h. l. aut est mendum pro Þorödr, aut est forma aperta pro clausa, quæ haud raro inter se permutantur. Þorödr vero idem est quod Þórðr (quod inde contractum vel per syncopen formatum opinor), h. l. Thordus Kolbeinis f. Hitarneensis, insignis poetæ. Eadem forma Þorraðr pro Þórðr infra occurrit sub Diæresis; de qua forma lege adnotata a G. Magnæo, *Vita Egilis, p. 596. not. s*, ubi sine causa nomen Thorrödi inauditum esse dicitur; nam præter duo modo allata exempla occurrunt formæ Þorraðr, Þorödr, Þorræðr (= Þórðr), *Fms. 5, 122. not. 11*, recte pro depravata lectione þorðendr.

Stendr af stála lundi
styr, þórröði¹ fyrri.

Jotactismus er þat, ef *i*² samhljóðandi stendr eptir *i*³ raddarstaf⁴, eða millum tveggja raddarstafa, sem hér⁵:

Háði⁶ jarl þar er áðan
eingi mann und ranni.

Ok sem kvað Ólafr Leggsson:

Freyju⁷ ángan⁸ leygjar⁹.

Enn telr Donatus þann löst með barbarismo, ef tveir raddarstafir jamlángir standast hið næsta í tveim samstöfum, sem hér:

Þorði Iðja orða.

Þann löst kallar hann *collisiones*, ef *m* stendr millum tveggja raddarstafa, sem Eyvindr kvað¹⁰:

Bárum Ullr um alla
ímunlauks á hauka.

Þat kallar hann ok hinn sama löst, ef önnur samstafa í niðrlagi orðs er jöfn eða lík upphafi því er eptir kemr, sem Einarr kvað:

Harðan þrýtr¹¹ á hvítum
harm Sólborgar armi¹².

Svå ok ef tveir¹³ samhljóðendr rennast ímóti í tveim samstöfum, sem hér:

¹) Þórræðe, 757; Þórræði hinn, 748. — ²) sic 748; æinn, prave, W. — ³) sic 748; om. W, 757. — ⁴) eða eptir annan raddarstaf, add. W, 748, sed cum 757 omittendum esse videtur. — ⁵) hi versus desumpti sunt ex Hkr. OTr. cap. 28 str. 2; cfr. Hkr. Tom. VI. ad h. l., item Fornm. S. I, 132, 2 et Fornm. S. 12 ad h. l.; cfr. Scr. Hist. Isl. I, 155. — ⁶) sic 748, 757; hafði, metro minus aptum, W, subintellige hjör-lautar hyrjar þing, pugnam, ex v. 3. et 4. — ⁷) in W Fræyiv;

Proficiscitur ab luco chalybum
pugna. Thorrodo ante constituto.

Jotactismus est, si consonans *i* (i. e. *j*) post vocalem aut inter duas vocales ponitur, ut hic:

Commisit dynasta eo loco (pugnam),
ubi antea nullus homo sub æde.

Et quemadmodum Olavus Leggi filius cecinit:

Deliciæ Freyæ, ignis.

Præterea Donatus id vitium barbarismo adnumerat, si duæ vocales pari longitudine (quantitate) invicem juxta ponuntur in duabus syllabis, ut hic:

Ausus est Idii verborum.

COLLISIONES id vitium appellat (Donatus), si *m* duabus vocalibus interponitur, ut Eyvindus cecinit:

Portavimus, Ulle, per totam,
ligni proliaris in accipitrum.

Eidem vitio adnumerat, si altera syllaba in fine vocabuli par sit aut similis initio vocis sequentis, ut Einar cecinit:

Durus cessat in candido
dolor Solborgæ brachio.

Item, si duæ consonantes in duabus syllabis inter se concurrunt, ut hoc loco:

Freyia, 757. — ⁶) sic 748, 757; angann, id. W. — ⁷) sic 748, 757; leyjar, id., W. Ceterum nullus sensus ex hoc versu elici potest, quum historia desideretur, reliquique versus desint; neque liquet, utrum ángan Freyiu explicandum sit, maritus Freyæ, Odus, an construendum ánganleygr Freyiu, Freyæ delectabilis ignis (amor? monile Brisingicum?). — ¹⁰) vide I, 398. — ¹¹) sic 757, rectius, ut puto; þytr, W. — ¹²) hic in syllabis ar "collisionis" exemplum datur. — ¹³) snarpir, 748, 757.

Hér liggja brot beggja
brúðr! strykvinna¹ súða.

Ok sem þetta:

Hér fregna nú hygnir
hjörflaug brims draugar².

Þessa löstu telr Donatus³ af því *með*⁴ barbarismo, að þeir verða í einni samstöfu, þóat stærri sagnir spillist af því⁵.

12. *Soloecismus* er löstr í samansettu máli, gjörr í móti reglu réttra málsgreina; ok verðr soloecismus í tveim pörtum eða fleirum, en barbarismus í einni sögn⁶, sem fyrr er ritað. Soloecismus fékk nafn af borg þeirri, er Soloe var köllut, en nú heitir Pompejopolis⁷. Þeirrar borgar lýðr fór til Athenas í Girkland, at nema þar mál, ok þá spilltu þeir

¹) "collisiones" h. l. incidunt in duas postremas et tres primas consonantes vocabulorum brúðr strykvinna. — ²) hic "collisiones" sunt in vocibus brims draugar. — ³) Donatus ita breviter: "Fiunt etiam barbarismi per hiatus. Sunt etiam male compositiones, id est κακοσυνητα, quæ vitia nonnulli barbarismos putant, in quibus sunt: metacismi, labdacismi, jotacismi, hiatus, collisiones, et omnia quæ plus æquo, minusve sonantia, ab eruditibus auribus respuuntur. Nos cavenda hæc omnia vitia prælocuti, controversiam de nomine pertinacibus relinquimus". — ⁴) add. ex 748, 757, nam W omittit. — ⁵) Ex hoc tractatu fragm. 757 plura non habet, mox transiens ad dictionem poeticam, cum hac inscriptione: Hér byriaz kenningar skáldskapar. Skáldskapr er kallaðr skip dverga ok iötna ok Óðins, etc. — ⁶) "Soloecismus est vitium in contextu partium orationis, contra regulam artis grammaticæ factum. Inter soloecismum et barbarismum hoc interest, quod soloecismus discrepantes aut inconsequentes in se dictiones habet, barbarismus autem in singulis verbis fit, scriptis vel pronuntiatis". Donatus l. c. 1768. — ⁷) Pentapolis, cor-

Hic jacent fragmina ambarum,
mulier, quassatarum navium.

Item, quemadmodum hoc:

Hic jam cordati gestores gladii
famam audiunt ensium volatûs.

Hæc vitia Donatus eam ob causam barbarismo adnumerat, quod in una syllaba fiant, etsi vocabula majora inde corrumpantur.

12. SOLOECISMUS est vitium sermonis constructi, regulis rectarum sententiarum repugnans. Soloecismus in duabus aut pluribus partibus orationis fit, barbarismus vero in una voce, ut antea scriptum est. Soloecismus nomen sortitus est ab urbe Soloe appellata, quæ nunc dicitur Pompejopolis. Hujus urbis incolæ, quum Athenas in Græciam ad linguam Græcam descendam

rupte W, 748. — Hæc, quæ de origine nominis Soloecismi narrantur, apud Donatum non inveniuntur, sed apud Diomedem similia leguntur: "Soloecismus dicitur Græcæ λόγου αἰκισμός, id est, integri sermonis corruptio: vel a civitate Ciliciæ, quæ Soloe olim dicebatur, nunc Pompejopolis vocatur, cujus incolæ, quia sermone corrupto loquebantur, similiter vitiose loquentes apud Athenienses σολοικίζειν dicebantur, unde vitium soloecismum dictum est; latine a quibusdam sribiligo appellatur: vel a Solone, legum auctore, qui indifferenter locutus est", Diomedis de Oratione et partibus orationis et vario genere metrorum libri III., libr. II., apud Putsch. col. 448. — Isid. Orig. Lib. I. c. 32: "Dictus autem Soloecismus a civibus Cilicibus, qui ex urbe Soloe (i. e. Σόλου), quæ nunc Pompejopolis appellatur, profecti, cum apud Italos commorantes suam et illorum linguam vitiose inconvenienterque confunderent, Soloecismo nomen dederunt". Sed F. Sorani Thesaurus sub SOLOE: "hanc civitatem Solon ædificasse et a suo nomine Solos appellasse dicitur. Athenienses, quos colonos ibi statuerat, ab Attica lingua desciverunt".

hvárritveggjo túngunni með vándum orðadrætti, ok kölluðu Girkir þenna málslöst Soloecismum af borginni *Soloe* ok *cismos*, þat er slita eða sundrskorning at vǫru máli, þviat sá löstr sleit málsins parta, þá er spilltu tveim túngum. Þat er ok merkjanda, at ófróðir menn ætla jafnan barbarismum vera þat er soloecismus er að réttu, sem þá, ef nokkur maðr segir frá konu eða karlmanni, ok kallar þar hann er hon skal vera, eða heilsar þar einum er fleiri eru, eða fleirum þar er einn er, ok annat þvilíkt; þviat hverr sem kallar hann þar er hon skal vera, þá gjörir hann löst í háðum þessum nöfnum. Slíkt hið sama hverr sem heilsar þar mörgum, er einn er, gjörir soloecismum á millum margfallegrar tölu ok einsligrar¹. Soloecismus verðr annathvært í máls pörtum eðr í tilfellum partanna², ok gjörist þat á fjórar leiðir: viðragníng ok aftekníng, skiptíng ok umsnúning. Svá sem metaplasumus kallast í skáldskap sá löstr, er barbarismus heitir í alþýðlegu máli, ok þikkir hann stundum fegra skáldskap; svá hið sama er soloecismus í skáldskap settr fyrir skruðs sakir, ok er hann þá kallaðr Scema³.

¹) *hæc apud Donatum ita exponuntur*: "Quoniam multi errant, qui putant etiam in una parte orationis fieri Soloecismum, si aut demonstrantes virum, *hanc* dicamus, aut feminam, *hunc*; aut interrogati, *quo pergamus*, respondeamus, *Romæ*; aut unum resalutantes, *salute* dicamus, cum utique præcedens demonstratio, vel interrogatio, vel salutatio, vim connexæ orationis obtineat. Multi etiam dubitaverunt, *scala*, *quadriga*, *scopa*, soloecismus an barbarismus esset, quum scilicet id genus dictionis barbarismus esse, vel ex ipsius vitii definitione facile possit agnosci". — ²) "Soloecismus fit duobus modis, aut per partes orationis, aut per accidentia partibus orationis", *Donatus l. c.*, *Isid. Orig. libr. I. c. 32*. —

se contulissent, utramque linguam mala verborum prolatione corruperunt, quod vitium sermonis Græci Soloecismum vocarunt, ab urbe *SOLOÆ* et *cismos*^a, i. e. nostra linguâ *DIRUPTIO* sive *DISSECTIO*; hoc enim vitium, duabus linguis corruptis, partes orationis dirupit. Est etiam notandum, homines indoctos, quod re vera sit Soloecismus, hoc fere Barbarismus putare; veluti si quis, de femina aut viro loquens, ibi *ILLE* dicit, ubi *ILLA* dicendum esset: aut si quis unum salutatur, ubi plures sunt, et id genus alia; nam quicumque *ILLE* dicit, quo loco *ILLA* dicendum est, is vitium facit (i. e. errat) in utroque hoc nomine: item quicumque plures (multos) salutatur, ubi unus est, is Soloecismum facit numeri pluralis et singularis. Soloecismus aut fit in partibus orationis aut in accidentibus partium, quod quatuor modis fit: adjectione, abscissione, permutatione et transpositione. Quemadmodum *METAPLASMUS* appellatur in poësi vitium illud, quod in sermone vulgari dicitur Barbarismus, interdumque poësin ornatorem reddere existimatur: sic et *SOLOECISMUS* in poësi ornandi causa adhibetur, tumque *SCHEMA* appellatur.

^a) *Donat. ap. Putsch. 1770*: "Soloecismus est in prosa oratione, in poemate schema nominatur". *Isid. Orig. l. c.*: "Soloecismus autem apud poëtas schema dicitur, quoties in versu necessitate metri factus invenitur". *Diomed. libr. I. ap. Putsch. col. 449*: "Ceterum apud poëtas barbarismus metaplasumus dicitur, soloecismus schema nominatur; latine barbarismus dissonans vocatur, metaplasumus transformatio dicitur, soloecismus imparilitas appellatur, schema figura".

^a) Rectius *F. Sorani Thesaurus* sub *SOLOECISMUS*: "cum temporis progressu Attici in *SOLIS* patriam linguam depravassent, σολοικισμὸς dicti sunt, atque inde σολοικισμός".

Í málspörtum er soloecismus, þá er annarr partr er settr fyrir öðrum, sem hér er kveðit:

Hringlestir gekk hraustan
hverjum kunnr at gunni.

Hér er þetta nafn: *hraustan* sett fyrir þessu viðr-
orði: *hraustliga*. Stundum verður soloecismus, þá
er sami partr er úviðrkæmiliga settr, sem Þorleifr¹
jarlsskáld kvað:

Höfðu² vèr [í þèr³ Hákon!
er að hjörrógi drógum⁴,
þú rauðt Sköglar skjja
skóð, forustu góða.

Hér er í fyrirsetning fyrir *af* sett⁵. Atfelli parta eru
tólf: hvíligleikr, samjafnan, kyn, tala, mynd, fall,
persóna, merking, tíð, samokan, mátt, skipan. Í
öllum þessum tilfellum verður soloecismus, en þó man
ek fá af þeim rita⁶. Soloecismus verður í hvíligleik
nafna, sem Snorri⁷ kvað:

¹) *add. ex 748; om. W.* — ²) *sic 748; höfðum, id., W.* —
³) *a [sic 748 et W infra; þá er, h. l., W.* — ⁴) *drógvnz, 748.* —
⁵) *cum antecedentibus hæc apud Donatum conferri merentur:*
"Per partes orationis fiunt Soloecismi, cum alia pro alia ponitur,
ut: *torvumque repente clamat*, pro *torve*, nomen pro adverbio,
positum est. Fit etiam in eadem parte orationis hoc vitium, tum
ipsa pro se non in loco, neque ut convenit ponitur, ut: *cui tantum
de te licuit, mihi fama suprema*, pro *in te*; et: *apud amicum
eo*, pro: *ad amicum*, et: *intro sum*, pro *intus sum*, et: *foris
exeo*, pro *foras*". — ⁶) "Per accidentia partibus orationis tot
modis fiunt Soloecismi quot sunt accidentia partibus orationis, sed
ex his propter compendium exempli causa perpauca monstrabimus",
Donat. l. c. 1769. — "Per accidentia fit (soloecismus), id est,
per ea, quæ accidunt partibus orationis, utputa per qualitates,
genera, numeros, figuram, casus. Per ista igitur omnia fiunt
Soloecismi, sicut Donatus exposuit", *Isid. Orig. libr. I. c. 32.* —

In partibus orationis fit Soloecismus, quum alia pars
orationis pro alia ponitur, ut in his versibus:

Fractor annuli fortiter processit
omnibus notus in prælium.

Hoc loco nomen *hraustan* ponitur pro adverbio
hraustliga. Interdum Soloecismus fit, quum eadem
orationis pars inconvenienter adhibetur, quemadmodum
Thorleivus Dynastæ poeta^a cecinit:

Habuimus in te, Hakon,
quum ad tumultum gladii processimus,
tu rubefecisti Skögulæ nubium
noxas, egregium præsidium.

Hoc loco præpositio *í* (in) ponitur pro *af* (ab, ex).
Accidentia partium sunt duodecim: QUALITAS, COM-
PARATIO, GENUS, NUMERUS, FORMA, CASUS, PERSONA,
SIGNIFICATIO, TEMPUS, CONJUGATIO, POTESTAS, CON-
STRUCTIO, in quibus omnibus accidentibus quum Soloec-
ismus fiat, pauca tamen ex his describam. In quali-
tate nominum Soloecismus fit, ut Snorrius cecinit:

"Et cum accidentia partium orationis immutant, qualitatem, genera,
numerus, figuram, personas, ordines, tempora, significationes",
Charis. libr. IV., apud Putsch. 240. — "Soloecismus fit modis
generalibus decem et quatuor, aut, ut quidam, quindecim: immu-
tatione generum, tam nominis quam pronominis, casuum, numero-
rum, personarum, temporum, per qualitatem verborum, per modos
verborum, per adverbia, per præpositiones, per gradus collationis,
per geminationem abnuendi, per accentus, per ordinis immutationes",
Diomed. libr. II., ap. Putsch. 447. — ⁷) *forte hi versus facti
sunt anno 1209-10, qua hieme episcopus Gudmundus Arvi filius,
post prælium Holis factum, Reykholti apud Snorronem Sturlæum
commoratus est (Hist. Sturl. libr. 4. p. 10-13).*

^a) Intelligitur Thorleivus Asgeirís Róðfeldi filius, de quo narra-
tionculam vide *Fms. 3, 89, it. Isl. S. Havn. 1843. p. 208 et Hist.
Svarfdalensium.*

Byskup, heyr á bæran
bragþátt, göfugs máttar!

Hér er sameiginligt nafn, byskup, sett fyrir eiginligu nafni Guðmundar¹. Í samjamnan verður Soloecismus, sem hér:

Rann hræddari hranna
hyrbrjótr frá styr ljótum.

Hér er samjafnanligt nafn, hræddari, skipat fyrir hræddr, settlegu nafni². Um kynjaskipti verður Soloecismus, sem í Halliðamálum³:

Ristu [nú, Fala⁴,
farðu í búð hinnig;
[þó er málsgengi⁵ mikit.

Hér er hvárginligt kyn sett fyrir karlmannlegu kyni⁶. Í talnaskipti verður Soloecismus, sem Arnórr⁷ kvað:

Yppa ráðumst yðru kappi
Jóta gramr í kvæði fljótu.

Hér er margfallig tala sett fyrir einfaldligri. Í falla-
skipti verður Soloecismus, sem hér:

Því hefig heitið mey mætri
[mest nema hamlan bresti⁸.

Hér er rægiligt fall sett fyrir gæfilegu falli, ok köllum

¹) "Per qualitates nominum fiunt soloecismi, sicut: *Hauriat hunc oculis ignem crudelis ab alto, Dardanus*, pro *Dardanius*, proprium pro appellativo posuit; per genera, sicut: *validi silices et amaræ cortices*, et *collus collaria caret*; per numeros, sicut: *pars in frusta secant, verubusque tremantia figunt*, pro *secat*". *Donat. l. c.* — ²) "Per comparationes, sicut: *respondit Juno Saturnia sancta dearum*, pro *sanctissima*". *Donat. l. c.* — ³) *forte respiciantur lites inter Hafidum Maris, et Thorgilsem Oddii in comitiis generalibus anno 1120, vide Hist. Sturl.* —

Episcopo, virtute eximia prædite,
aures præbe carmini, digno proferri.

Hoc loco nomen commune, episcopus, ponitur pro nomine proprio Gudmundi. In comparatione Soloecismus fit, ut in his:

Timidior cucurrit marini
ignis fractor a fædo prælio.

Hic nomen comparativi gradus, *hræddari* (timidior), ponitur pro nomine gradus POSITIVI, *hræddr* (timidus). In enallage GENERIS fit Soloecismus, ut in melesi Hallidii:

Surge nunc, Fala,
i in tabernam illuc;
sanequam graves lites cooriuntur.

Hoc loco neutrum genus ponitur pro masculino. In enallage NUMERORUM fit Soloecismus, ut Arnor cecinit:

Extollere adgredior vestram contentionem.
Cimbrorum princeps, in celeri carmine.

Hic numerus PLURALIS ponitur pro SINGULARI. In enallage CASUUM fit Soloecismus, ut hoc loco:

Id pollicitus sum præstanti virgini,
nisi maximum impedimentum interveniat.

Hoc loco casus ACCUSATIVUS ponitur pro casu DATIVO⁹;

⁴) a [sic 748; tvifala, W. — ⁵) a [sic 748; þv ert málsgengi, W. — ⁶) *puto auctorem id sibi voluisse, h. l. málsgengi, neutr., poni pro málsgánger, mascul., turbæ litium.* — ⁷) *ex encomio in Magnum Bonum, R. N., vide Fornm. S. 6, 196, 1.* — ⁸) a [om. 748. — *Hos eosdem versus respicit auctor infra in "apocope".*

⁹) i. e. forma apocopata *mey*, quæ cum accusativo congruit, ponitur pro *meyiu*.

vér þenna löst *orðkólf*¹. Í tíðaskipti² verður Soloecismus, sem Þjóðólfr kvað³:

[Leiða lángr⁴ dauða
limar illa mik stillis;
bárut menn hinn mæra
Magnús í gróf fúsir.

Í persónaskipti verður Soloecismus, sem kvað Halldórr skvaldri⁵:

Orkit Ála serkjar
[elfestir þrek⁶ mestum;
ætt berr grams of grimma
gagnprúðr Sigurðr magni.

Hér er annarr fjórðungr mæltr til annarrar persónu, ok köllum vér þat *viðmælt*, en annarr fjórðungr segir frá hinni þriðju persónu, ok köllum vér þat *hliðmælt*⁷. Að slíkum hætti verður Soloecismus í öðrum föllum⁸ partanna⁹.

13. Með barbarismo ok soloecismo eru taldir tíu lestir, þeir er svá eru kallaðir: ACIROLOGIA, CACENFATON¹⁰, PLEONASMOS, PERISOLOGIA¹¹, MACROLOGIA, TAVTOLOGIA¹², ECLIPSIS, TAPINOSIS, CACOSINTETON¹³,

¹) "Per casus, sicut: *urbem, quam statuo, vestra est, subducite naves*, pro: *urbs, quam statuo*", Donat. l. c. — ²) "Per tempora, ut: *immeritam visum superis, ceciditque superbum — Ilium, et omnis humo fumat Neptunia Troja*, pro: *cecidit et fumavit*", Donat. l. c. — ³) *Hæc semistrophæ, quæ alibi non occurrit, pertinere videtur ad epicedium Magni Boni, N. R.* — ⁴) a [sic 748; leiðar langir, W; leiðir lángr, coniec. Rask. — ⁵) *Puto ex encomio Haldoris Skvaldrii in peregrinationem Sigurdi Hierosolymipetæ* (Fornm. S. 5, 207), *ex qua aliquot strophæ et semistrophæ occurrunt in Fms. 7.* — ⁶) a [sic 748; elfestis þik, W. — ⁷) "Per personas, sicut: *Danai, qui parent*

quod vitium appellamus *orðkólf* (apocopen). In enallage TEMPORUM fit Soloecismus, ut Thiodolvus cecinit:

Gravis dolor ex morte regis
conceptus me acriter urit.
Haud cupidi homines celebrem
illum Magnum ad sepulchrum tulerunt.

In enallage PERSONARUM fit Soloecismus, ut cecinit Haldor Skvaldrius:

Tu, qui stabilem reddis procellam
tunicæ piraticæ, viribus plurimum
polles. Sigurdus, victoria decorus, feroces
piratarum familias vi debellat.

Hic alter strophæ quadrans dirigitur ad secundam personam, quod dicimus *viðmælt* (orationem directam), alter quadrans loquitur tertiam personam, quod dicimus *hliðmælt* (indirectam). Eadem ratione Soloecismus fit in ceteris partium accidentibus.

13. Barbarismo et Soloecismo adnumerantur decem vitia, quæ sic appellantur: ACYROLOGIA, CACEMPHATON, PLEONASMUS, PERISSOLOGIA, MACROLOGIA, TAUTOLOGIA, ELLIPSIS, TAPINOSIS, CACOSYNTHETON, AMPHIBOLOGIA.

Atridis, quam primum arma sumite, pro: qui parentis", Donat. l. c. — ⁸) tilfallvm, 748. — ⁹) *Donatus addit exempla Soloecismi: per modos verborum — per significationes — per adverbia — per præpositiones — per conjunctiones, quæ si exemplis jam ab auctore nostro allatis addamus, duodecim, quæ enumeravit, accidentia habemus. Donatus addit* (Putsch. 1770): "Fiunt præterea soloecismi pluribus modis, quos reprehendendo potius, quam imitando, possumus adnotare". — ¹⁰) sic 748, et jam emendavit Raskius pro: Catenfaton, W. — ¹¹) Perysologia, 748. — ¹²) Tantologia, perperam, W, 748. — ¹³) sic dedimus; Cathosinteton, W.

AMPHIBOLOGIA¹. ACYROLOGIA er úeiginlig setning orðs, sem hér er kveðit :

Vætti ek harms, nema hitta
höfuðgulls náim Fullu.

Hér kallast² skáldit *vætta*³ harmsins, þess er hann kvíddi, ok er þetta orð: *ek vætti*, gagnstaðlega sett, þvíat þat er náttúra mannsins, at vætta fagnaðar, en kvíða við harmi⁴. Þessi löstr heyrir barbarismo, þvíat hann⁵ verðr í einni sögn; en því heyrir hann soloe-cismo, at hann verðr í málgrein milli þessa orða tveggja: *væntir* ok *kviðir*.

CACENPHATON er köllut ófögr framflutning stafanna eða samstafna í einu orði eða fleirum⁶, sem áðr er ritað; þá er sú samstafa er fyrst sett [í enu síðarra⁷ orði, er síðarst var áðr, eða [hinn sami raddarstafr⁸, ok svá þeir er eptir koma í báðum samstöfum, sem Sighvatr kvað⁹:

Fór or Vík á vâri.

¹) *Donatus l. c.*: "DE CAETERIS VITIIS: Cum barbarismo et soloeicismo vitia x nominantur, hoc modo: ἀκυρολογία, κακέφατον, πλεονασμός, μακρολογία, περισσολογία, ταυτολογία, ἔκλειψις, ταπεινωσις, κακοσύνητον, ἀμφιβολογία", *cfr. Charis. libr. IV., apud Putsch. 242*; Diomedes (*apud Putsch. 444*) *præter vitia jam enumerata addit: ἀνύγμα, ἀσχυρολογία et κακοζήλια*. — ²) *sic 748*; *kallar, W.* — ³) *sic (vætta) 748*; *vett, W.* — ⁴) "ἀκυρολογία est impropria dictio, ut: *hunc ego si potui tantum sperare dolorem; sperare enim dixit pro timere*", *Donat. l. c.* — "Acyrologia, non propria dictio, ut: *liceat sperare timentis*", *Isid. Orig. libr. I. c. 33.* — ⁵) *sic 748*; *þat, W.* — ⁶) *Isid. l. c.* "Cacemphaton, dictio obscœna vel incomposite sonans". — *Donatus l. c.* "κακέφατον est obscœna enuntiatio, vel in composita dictione vel in uno verbo, ut: *corpora fundat humo, et numerum cum navibus æquet; et: arrige aures Pamphile*". — ⁷) *a* [, í einv, 748. —

ACYROLOGIA (ἀκυρολογία) est impropria verbi positio, ut in his versibus :

Spero dolorem, nisi contingat nobis
Divam aurei capitis ornamenti convenire.

Hoc loco dicit poëta sperari a se dolorem, quem (re vera) timuit; poniturque hoc verbum *ek vætti* (spero) contrariè: fert enim natura hominis, ut gaudia speret, dolorem metuat. Hoc vitium ad Barbarismum pertinet, eo quod in uno vocabulo fit; ideo vero ad Soloeicismum, quod in sententia fit ratione habita horum duorum verborum, SPERAT et TIMET.

CACENPHATON (κακέφατον) dicitur injucunda pronuntiatio literarum aut syllabarum in uno vocabulo aut pluribus, ut supra scriptum est^a, quando syllaba, quæ ultima fuit in versu priori, prima collocatur in versu posteriori, aut eadem vocalis itemque literæ proxime sequentes in utraque syllaba, ut Sighvatus cecinit:

E Vika profectus est tempore verno.

^a) *a* [, hlióðstafr, 748. — ⁹) *Hoc initium est versuum Nesiacorum, quos poëta Sighvatus Thordi filius fecit de prælio ante Nesias, quo rex Olavus Sanctus dynastam Sveinem Hakonis filium debellavit, anno 1014, teste Fagrskinna, quæ sic habet: Sighvatr hefr svâ Nesiavisur:*

Fór or Vík á vare
vâlvst konungr austan
þeir kníðo blo baðer
borð en iarl com norðan.

i. e. konungr fór vâlavst á vare austan or Vík, en iarl com norðan, þeir kníðo báðir blo borð, haud dubie rex verno tempore ab oriente e Vika profectus est, dynasta vero ab septentrione; horum uterque cœruleas (navium) tabulas urgebat.

^a) vide supra p. 107.

Þat heyrir mjök þessum lesti, ef sá er niðragsstafr í einni sögn, er fyrstr er skipaðr í því orði er eptir kemr, sem Snorri kvað¹:

Skjaldbraks Skylja² mildum
skipreiðu mér heiða.

Þenna löst köllum vèr *þreskoll*. Þat er Cacemphaton, ef maðr eignar úviðrkvæmiliga öðrum lut þat sem annarr á, sem hér:

Skíð gekk framm at flæði
flóðs í hreggi óðu.

Hér er kallat at skip gengi, en þat er eiginligt mönnum eða kvikendum. Sá löstr heyrir Cacemphaton, er vèr köllum *nykrat* eða *finngalknat*³, ok verðr þat mest í nýgjörfingum, sem hér:

Hríngtællir gaf Hálu
hlýrsólar mér dýra;
oss kom Hrunð til handa
hræpolls, drifin golli;
sút þá er Herjans hattar

Hér er exin kölluð í öðrum helmíngi *tröllkona skjaldar* eða *valkyrja*, en í⁴ öðrum helmíngi *sút hjálmsins*, ok er svá skipt líkneskjum á hinum sama lut, sem nykr⁵ skiptist á margar leiðir.

¹) Vide Hättalyk. str. 28, Tom. I, 638. — ²) Cacemphaton h. l. fit in litera s in his vocibus. — ³) sic fere 748 (finngalknat); finngalkat, W; hic locus cacemphati allatus et translatus est in Glossario Njalæ, sub voce finngalkn. — ⁴) add. ex 748. — ⁵) nykrin, 748.

Ad hoc vitium fere pertinet, si litera finalis vocabuli alicujus prima ponitur in voce proxime sequenti, ut Snorrius cecinit:

Principi, fragoris scutarii liberali,
præfecturam maritimam mihi, eximium.

Hoc vitium appellamus *þreskoll* (offendiculum). Est et Cacemphaton, si quis alii inconvenienter adtribuit, quod alii convenit, ut hic:

Xylosolea pelagi, furente vento
acta, per mare prorsum ibat.

Hic navis ire dicitur, quod hominibus aut animantibus proprium est. Pertinet ad Cacemphaton vitium, quod nos vocamus *nykrat* (hippopotami instar variabile) aut *finngalknat* (sphingis instar variabile), id quod maxime accidit in tropis figuratis, ut hoc loco:

Annuli consumtor mihi dedit
GIGANTIDEM CLYPEI pretiosam.
Nobis pervenit in manus
auro perfusa BELLONA CRUORIS.
QUUM DOLOR ODINII PILEI

In hujus strophæ altero hemistichio securis appellatur GIGANTIS aut BELLONA CLYPEI, in altero autem DOLOR GALEÆ; atque sic mutantur ejusdem rei species, quemadmodum hippopotamus multis modis transformatur^a.

^a) De *nykr* vide Lex. Myth. p. 438, 748-9; *Isl. S.*, Havn. 1843, p. 93, not. 16. Apud Norvegos *Nyk*, ut Proteus repræsentatur (*Rahbeks danske Læsebog*, Havn. 1818, p. 173). De *Finngalkn* vide *Fornaldar S.* 2, 243. 244: 3, 473.

PLEONASMUS er hægómlig viðlagníng orðanna, um þat fram, sem fullu máli heyrir¹, sem Kolbeinn kvað²:

Mundi mér fyrir stundu
mikit orðalag þikkja
um eldgreppi³ unnar
eyrum slíkt at heyra.

Þetta nafn *eyrum* þarf eigi til [fulls máls⁴; þvíat ekki vit manns heyrir nema eyru.

PERISOLOGIA er hægómlig viðlagníng orðanna, þeirra er ekki merkingar afl hafa með því máli sem upp er tekit⁵:

Þat hefi ek sagt
er sjálfr vissag;
duldr fer ek hins,
er drengr þegir⁶.

Hér þarf eigi hið síðarra mál, þvíat þat má skilja, ef maðr segir þat sem hann veit, at hann þegir yfir því er hann veit eigi.

MACROLOGIA er köllut⁷ langt sen, þat sem tekr únytsamlega luti til þess máls, sem skáldit talar⁸; er þessi figúra víða sett í öndverðum kvæðum, sem Arnórr kvað í Magnússdrápu⁹:

¹) "πλεονασμός est adjectio verbi supervacui ad plenam significationem, ut: *ad quem sic roseo Thaumantias ore locuta est*", *Donat. l. c.* — "Pleonasmos adjectio unius verbi supervacua", *Isid. Orig. libr. I. c. 33.* — ²) *forte pertineat ad eos versus, quos de episcopo Gudmundo Bono fecit Kolbein Tumii filius, quorum tres habet vita Gudmundi, secundum cod. membr. bibl. Holm. Island. Fol. Nr. 5.* — ³) *elgreppi, 748, forte verissima lectio (elg-rennir unnar, incitator navis, vir).* — ⁴) *fullrar merkingar, 748.* — ⁵) "περισσολογία est supervacua verborum

PLEONASMUS (πλεονασμός) est inanis verborum adjectio, ad plenam sententiam superflua, ut Kolbein cecinit:

Mirum mihi paullo ante
visum esset, si sermones
tales auribus audivissem
de consumtore ignis æquorei.

Hoc nomine, *eyrum* (auribus), non opus est ad plenam sententiam; nullus enim sensus hominis audit, præter aures.

PERISOLOGIA (περισσολογία) est inanis adjectio verborum, quæ ad inchoatam sententiam nullam adferunt vim significationis, (ut in his versibus):

Id dixi,
quod ipse novi;
ignarus sum ejus,
de quo vir tacet.

Hic posterior sententia est; intelligi enim potest, eum, qui aperuerit quæ noverit, tacere ea, quæ nesciat.

MACROLOGIA (μακρολογία) dicitur longa sententia, res non necessarias adferens ad eam sententiam, quam poëta loquitur. Quæ figura in principio multorum carminum adhibetur, quemadmodum Arnor cecinit in Magniade:

adjectio, sine ulla vi rerum, ut: *Ibant qua poterant, qua non poterant non ibant*". *Donatus l. c.* — "Perissologia, adjectio plurimorum verborum supervacua", *Isidori libr. I. c. 33.* — ⁶) *historia et auctor horum versuum ignoratur.* — ⁷) *kallað, 748.* — ⁸) "μακρολογία est longa sententia, res non necessarias comprehendens, ut: *Legati, non impetrata pace retro, unde venerunt, domum reversi sunt*". *Donatus l. c.* — "Macrologia, longiloquium, res non necessarias comprehendens", *Isid. l. c.* — ⁹) *ex encomio in Magnum Bonum, N. R., scripto.*

Seinkun verðr¹, þá er hlæbarðs² hánka
hnikar³ ár hin ljóta bára.

Hér segir hann frá hrakförum sínum, en þat heyrir ekki konungs lofi. Þessi figúra verðr ok, ef maðr talar þörfum fleira um hinn sama lut, sem Guðbrandr kvað í Svölum⁴:

Upp setr⁵ mökk hinn mikla
móðfjalls⁶; veröld alla⁷.

TAUTOLOGIA er þat, ef hin sama sögn er optarr tekin en til heyrir, eða [hin sama⁸ merking⁹, sem kvað Sneglu-Halli¹⁰:

Svá lét und sig
segga-drottinn
lönd öll lugin,
liðs oddviti.

Hér eru tvennar konungs kenningar til hins sama máls, þat köllum vèr ofkennt.

ECLIPSIS¹¹ er þrot¹² nauðsunlegrar¹³ sagnar, þeirrar er hafa þarf í fullu máli¹⁴, sem hér¹⁵:

Fór hvatráðr
hilmi at finna

¹) varð, 748. — ²) hlæbarð, 748. — ³) sic ex conjectura; hnika, W, 748; hvika, conjec. Rask. — ⁴) Svölv, 748. — ⁵) uppsætr, id., 748. — ⁶) móðfjall, mons animi, pectus. — ⁷) ex his duobus versibus nullus certus sensus elici potest, quum ceteri desint, neque de ratione aut argumento hujus carminis quidquam constet. — ⁸) a [add. ex 748; om. W. — ⁹) "ταυτολογία est ejusdem dicti repetitio vitiosa, ut: egomet ipse". Donat. l. c. — "Tautologia est eloquium iteratum". Isid. l. c. — ¹⁰) De eo vide Fms. 6, 360. sequ., item de carmine, ab eo in Haraldum Sigurdi filium, R. N., scripto, ex quo hæc forsitan

Impedimentum intervenit, quum fœda illa unda reprimat ministrum ursi funium.

Hic poëta loquitur infausta itinera sua, id quod non pertinet ad laudes regias. Eadem figura intervenit, si quis plura quam opus sint de eadem re loquatur, quemadmodum cecinit Gudbrandus in Svalis:

Adscendit ingens illa caligo
montis animi. totum mundum.

TAUTOLOGIA (ταυτολογία) est, si eadem dictio aut significatio sæpius, quam convenit, iteratur, ut cecinit Sneglu-Hallius:

Sic dominus virorum,
antesignanus militum,
omnia territoria
sibi subjecit.

Hic duæ regis denominationes in eadem sententiâ adhibentur, quod vocamus ofkent (denominationem superfluum).

ELLIPSIS (ἐλλειψις) est defectus alicujus necessarii vocabuli, quo ad plenam sententiam opus est, ut hic:

Ivit consilio celer
ad regem conveniendum,

desumpta sint, ibid. 365, 369. — ¹¹) sic 748; Eclipsis, W. — ¹²) skotr, 748. — ¹³) navzvnegrar, W. — ¹⁴) "ἐλλειψις est defectus quidam necessariæ dictionis, quem desiderat præcisa sententiâ, ut: Hæc secum: me ne incepto desistere victam? Deest enim: loquebatur". Donat. l. c. 1771. — "Eclipsis est defectus dictionis, in quo necessaria verba desunt". Isid. l. c. — ¹⁵) hos versus Sneglu-Hallio adscribendos puto, uti proxime antecedentes, eodem quippe metri genere compositos.

áðr siklíngur
til sættar gekk.

Hér skortir konúngs nafn eða kenning til fulls máls¹.

TAPINOSIS er minkan mikils lutar í máli, þat² er sen auðsýnir annat en af skal ráða³, sem Þjóðólfr kvað:

Snart við sæþráð kyrtat
sík; lá blær á diki.

[Hann setr *sæ* eða *haf* fyrir þau lítil vötn sem eru á landi⁴.

CACOSINTETON⁵ er lastafull samansetning sagnanna⁶, sem kvað Guðlaugr:

Hrökk at Haugabrekku
hótz meirr en til gátum
fyrir [hjörgæði hriðar⁷
Halldór í bug skjalldi.

Hér er ófagrlega saman skipað sögnunum í þriðja vísu-
orði.

¹) *h. l. addit 748*: Sæm her ær quedit:

Sá er af Íslandi
arði barði.

Her skortir sjóvar nafn til fullrar merkingar. *i. e. Quemadmodum hi versus habent*:

*Ille, qui ab Islandia
prorá aravit (v: mare).*

Hoc loco maris appellatio deest ad plenam significationem. —

²) þá, *quum*, 748. — ³) "ταπεινωσις est humilitas magnæ rei, non id agente sententia quod demonstrat, ut: *Includunt cæco lateri, penitusque cavernas Ingentes, utrumque armato milite complent.* Id est, multæ legiones armatorum militum impleverunt cavernas. Et: *Dulichias vexasse rates et gurgite in alto.*

antequam rex ad pacis
conditiones descendit.

Hic nomen regis aut denominatio deest ad plenam sententiam.

TAPINOSIS (ταπεινωσις) est magnæ rei extenuatio in sermone, ubi sententia alium, quam re vera subest, sensum præ se fert, ut Thjodolvus cecinit:

Aqua filum maris leniter
tetigit; aura lacui incubuit.

Ponit *mare* sive *altum* pro parvis lacubus, qui in terra sunt.

CACOSYNTHETON (καχосύνθετον) est vitiosa compositio vocabulorum, ut Guðlögus cecinit:

Haldor Högabrekkæ, cavo se clypeo
protegens, magis aliquanto, quam eramus
suspicati, gradum retulit, pulsus
ab incitatore gladialis procellæ.

Hoc loco vocabula versus tertii minus eleganter componuntur.

Et: *Pelidæ stomachum cedere nesci*". *Donat. l. c.* — *Servius, ad Virg. Æn. I. 118*: "Tapinosis est magnæ rei humilis expositio". *Isid. Orig. l. c.*: "Tapinosis est humilitas, statum magnæ rei dictis infirmans". — ⁴) *a* [Hér er sík eða diki sætt fyrir sæ eða haf, þá sæm lítil vötn ærv á landi, *hoc loco lacuna vel lacus, quæ exiguæ aquæ in terra sunt, ponuntur pro mari vel pelago*, 748. — ⁵) *W h. l. cacchosinteton.* — ⁶) "καχосύνθετον est vitiosa compositio dictionum, ut: *Omne ævum ferro teritur, versaque juvencum. — Terga fatigamus hasta, nec tarda senectus*". *Donat. l. c.* — "cacchosyntheton, vitiosa compositio", *Isid. l. c.* — ⁷) *a* [*ex conjectura restitutum*; hægægæði hriðar, 748; hægægæði hriða, *W*.

AMPHIBOLOGIA er efanleikr sagnarinnar, ok verðr þat á margar leiðir¹: stundum um rægilig föll, sem hær:

Hermenn gátum hinnig
hugstinnan gram vinna².

Hær er efanligt, hvært hermenn vinna konúng eða konúngur hermenn, ok skiptir því samanhlaðning orðanna. Stundum verðr þessi figúra um sundrtekníng orðanna³, sem hær:

Þat er orðslægjum⁴ eigi
aldrbót konúngs skaldi.

Hær skiptir þat málinu, hvært *eigi* er skipað til þess máls, er fyrir ferr, eða heyrir þat þeim orðum, er eptir koma. Stundum verðr sjá figúra svá, at eitt orð hefir fleiri merkíngar⁵, sem kvað Ólafur:

Kænn njóti vel vænnar
vinr minn konu sinnar,
víst er-að dapr um⁶ drósar
drengur, ok eigi lengi.

Hær er úvíst um þessa sögn *eigi*, hvært þat er viðr-orð úeiginligt⁷ eða orð eiginligt. At slíkum hætti er

¹) "ἀμφιβολογία est ambiguitas dictionis, quæ fit aut per casum accusativum, ut si quis dicat: *Audio secutorem retiarium occidisse*; aut per commune verbum, ut si quis dicat: *criminator Cato, vadatur Tullius*, nec addat quem, vel a quo. Per distinctionem, ut: *vidi statuam auream hastam tenentem*. Fit et per homonyma, ut si quis *aciem* dicat, et non addat *oculorum, exercitus*, an *ferris*. Fit præterea pluribus modis, quos percensere omnes, ne nimis longum sit, non oportet". *Donatus l. c.* — "Amphibologia, ambigua dictio; quæ fit aut per casum accusativum, ut illud responsum Apollinis ad Pyrrhum: *Ajo te, Æacida, Romanos vincere posse*". *Isid. l. c.*, cfr. *Charis. instit. gramm. libr. IV. ap. Putsch. 243.* —

AMPHIBOLOGIA (ἀμφιβολογία) est ambiguitas dictionis, quæ multis modis fit: interdum per casus accusativos, ut hoc loco:

Viros bellicosos opinati sumus illic
acrem animi regem vincere.

Hic dubium est, virine bellicosi regem, an rex viros bellicosos vincant, cujus amphiboliæ causa est verborum constructio. Interdum hæc figura fit per distinctionem verborum, ut hic:

In dictis vafro minime
id regis poëtæ solatio est.

Hic sensus in eo vertitur, utrum *eigi* (minime) ad præcedentem sententiam referatur, an ad verba sequentia pertineat. Interdum hæc figura incidit, aliquo vocabulo plures significatus habente, ut in his versibus Olavi:

Prudens bene fruatur venusta
amicus meus uxore sua
(certe non sollicitus est de feminis
juvenis) et retineat diu.

Hic incertum est, utrum hoc vocabulum *eigi* sit adverbium improprium (negativum), an verbum proprium. Eodem modo sæpe in carminibus poëtarum, adhibitis

²) *Puto hos versus ab Olavo compositos esse ad exemplum illius: Ajo, te, Æacida etc., vide not. 1.* — ³) "Fit et amphibologia per incertam distinctionem", *Isid. l. c.* — ⁴) *sic 748, quod ob metrum hic susceptum est, sed vox orðslægjum pertinet ad versum aliquem deperditum; vssorgvm, W.* — ⁵) *Isid. Orig. I. 33*: "Fit et per homonymiam, quando uno nomine multa significantur: ut *acies*, et non addas aut *ferris*, aut *oculorum*, aut *militum*". — ⁶) *sic 748; af, W.* — ⁷) *nætilict, negativum, 748.*

viða sett í skáldskap þat orð, er ýmsar hefir merkíngar, ok fólgið svà málit, sem kvað Hallar-Steinn¹:

Hólmleggjar viðr hilmir
hring-sköglar mik þöglan.

Hèr kallar hann dverg *lit*, ok svà fegrð konunnar.

ALLEOTHETA² er þat, ef skipt er tölum eða föllum eða kynjum, sem fyrr er ritað í Solæcismo. Þessar figúrir flestar fylgja meirr Solæcismo en Barbarismo, þviat þær verða meirr í máli en í einni sögn.

14. METAPLASMUS er framskapan³ nokkurrar rætttrar ræðu í aðra mynd, fyrir nauðsynja sakir eða fegrðar; hann hefir fjórtán kynkvíslir⁴:

PROTHESIS er viðlagning stafs eða samstöfu í upphafi orðs⁵, sem Egill kvað:

Vröngu⁶. varar⁷ gúnguis.
varar⁸ lúngs. of⁹ stúnginn.

Hèr er við lagt *v* í þessu nafni *vröngu*¹⁰, til þess at

1) *vide* Nordens gamle Digtekunst, p. 95, Njalæ vers. lat. p. 595 not., Ser. hist. Island., 3, 225. — 2) *sic* 748; alleothena, *perperam* W; *hæc* figura nec apud Donatum, neque Isidorum occurrit, neque apud grammaticos, qui in collectione Putschiana locum habent, invenitur. — 3) *sic* 748; fra skapari, W; forskapari, *conjec. Rask.* — 4) "De METAPLASMO. Metaplasmus est transformatio quædam recti solutique sermonis, in alteram speciem metri, ornatus, necessitatisve causa. Hujus species sunt XIV: πρόσθεσις, ἐπένησις, παραγωγή, ἀφαίρεσις, συγκοπή, ἀποκοπή, ἔκτασις, συστολή, διαίρεσις, συναίρεσις, συναλοιφή, ἔκθλιψις, ἀντίθεσις, μετάθεσις". Donatus l. c. — Isidori Orig. I. 34: "METAPLASMUS, Græca lingua, Latine dicitur transformatio; qui fit in uno verbo propter metri necessitatem et licentiam poetarum". — 5) "πρόσθεσις est appositio quædam ad principium dictionis literæ aut syllabæ, ut *gnato* pro nato, et *tetulit* pro tulit". Donat. l. c. —

vocabulis variæ significationis, sensus sententiæ obscurus redditur, ut cecinit Hallarstein:

Me taciturnum reddit ossis
insularis rex annuli Skögulæ:

Hic nanum vocat *lit*^a, itemque venustatem feminæ.

ALLÆOTHETA (ἀλλοίοθητα) sunt, si mutantur numeri aut casus aut genera, ut antea scriptum est in Solæcismo. Pleræque harum figurarum magis Solæcismum, quam Barbarismum, sequuntur, fiunt enim magis in sententiis, quam in singulis dictionibus.

14. METAPLASMUS (μεταπλάσμος) est transformatio alicujus rectæ orationis in aliam figuram, propter necessitatem aut ornatus causa. Cujus quatuordecim species sunt:

PROTHESIS (πρόσθεσις) est appositio literæ vel syllabæ in principio dictionis, ut Egil cecinit:

Pravo. labia hastæ.
pelagici equi. trajectus^b.

Hic appositum est *v* in hoc nomine *vröngu*, ut literæ

"Prothesis, appositio in principio verbi", Isidori Orig. I. 34. — 6) *vröngv*, 748. — 7) *varrar*, 748. — 8) *varrar*, 748. — 9) *vm*, 748. — 10) *vröngv*, 748.

a) Scilicet *lit* significat et nanum et colorem, adeoque et venustatem. — b) Hos versus adduxit et transtulit G. Magnus in Vita Egilis, p. 580. not. x, sic vertens: "distorta labia gladii | in equo portus (nave) superfixum". Non dubium esse potest, quin *vröngu* sit aut dat. sing. neutr. adj. in determ., aut gen., dat. vel acc. sing. fem. gen., vel denique omnes casus plur. numeri adjectivi determinati *vrangr* (= *rángr*, dan. *vrang*), pravus. Sed ex his verbis, ut jacent, nullus sensus, qui certus sit, elici potest, quum versus, quo singula verba sunt referenda, desiderentur.

rættir sè stuðlar í dróttkvæðum hætti. Um viðrlagning samstöfu verðr prothesis, sem hér :

Út ræð Íngólfr leita
ógnreifr¹ með Hjörleifi².

Hér er samstafa lögð við þetta nafn *Leifr*, ok lengt nafnið fyrir atburðar³ sakir hreysti hans.

AUFERESIS er gagnstaðlig Prothesi⁴, hon tekr af staf eða samstöfu í upphafi orðs, sem at *v* sè aftekit í þessu nafni [*vrúngu*, þvíat þýðerskir menn ok danskir hafa *v* fyrir *r* í þessu nafni⁵ ok mörgum öðrum, ok þat hyggjum vèr fornt mál vera; en nú er þat kallat *vindandin forna* í skáldskap, því at þat er nú ekki haft í norænu máli.

SINCOPA tekr á braut staf eða samstöfu or miðju orði⁶, sem kvað Bragi gamli⁷:

Þars er loðar líta
lúng vavaðar gúngnis.

Hér er ein samstafa gjör af tveim, ok tekinn or *e* raddarstafr, ok sett svá þars fyrir þar *es*⁸, þetta köllum vèr *bragarmál* í skáldskap.

EPENTHESIS er gagnstaðlig Sincope, þvíat hon leggir við staf eða samstöfu í miðju orði⁹, sem Kórmakr kvað :

¹) sic 748; óngreifr, W. — ²) sic 748; Óleifi, W. — ³) omitt. 748. — ⁴) "ἀφαίρεσις est ablatio de principio dictionis literæ aut syllabæ, contraria Prothesi, ut: mitte, pro omitte, et temno, pro contemno". Donat. l. c. 1772. — ⁵) a [add. 748; et verosimile est, eum, qui Cod. W exaravit, ab uno vocabulo nafni ad alterum transiisse. — ⁶) "συγκοπή est ablatio de media dictione, contraria epenthesi, ut audacter, pro audaciter, commorat, pro commoverat". Donatus l. c. — ⁷) "Syncope, abscisio de medio". Isid. Orig. I. c. 34. — ⁸) Hos versus ad

metricæ servæ sibi constent in metro collatato. Syllabá præponenda fit Prothesis, ut hic :

Excurre Ingolvus adgressus est
prælio hilaris unacum Hjörleivo.

Hic syllaba præponitur nomini (proprio) *Leifr*, nomenque ob exhibitam ab eo fortitudinem prolongatur.

APHÆRESIS (ἀφαίρεσις), quæ Prothesi contraria est, in principio vocabuli literam aut syllabam aufert, veluti quum *v* aufertur in hoc nomine *vrúngu*, Germani enim et Dani *v* ante *r* in hoc nomine multisque aliis adhibent, quod prisco sermoni conveniens esse arbitramur; nunc vero in poësi appellatur *vindandi*^a vetus, quoniam hodie non adhibetur in lingua septemtrionali.

SYNCOPE (συγκοπή) literam aut syllabam ex medio vocis aufert, ut cecinit Bragius Priscus :

Ibi est, ut viri conspiciant
navem hastæ vibratoris.

Hic una syllaba ex duabus facta est, exemta vocali *e*, positumque þars pro þar *es*; quod in poësi vocamus *bragarmál*.

EPENTHESIS (ἐπένθεσις) Syncope contraria est, apponit enim literam aut syllabam in medio, ut Kormakus cecinit :

encomium Ragnaris pertinere putat N. M. Petersen in Danmarks Historie i Hedenold, 1, 318. — ⁹) sic 748; er, W. — ^a) ἐπένθεσις est appositio ad mediam dictionem literæ aut syllabæ, ut: reliquiis, pro reliquiis, induperator, pro imperator. Hanc alii Epenthesin, alii Parenthesin dicunt". Donat. l. c. — "Epenthesis, appositio in medio". Isid. I. 34.

^a) i. e. figura, qua *v* vocabulis præfigitur, a *vend*, litera *u* pro consonante (*v*) adhibita.

Þvíat málvinu minnar
mildr þorketill vildi ¹.

Hér er *þorketill* settr fyrir þorkell, ok aukit tveim stöfum nafnit, en einni samstöfu, til þess at kveðandi haldist.

PARAGOGE leggr við staf [eða samstöfu ² í enda orðs ³, sem Arnórr kvað ⁴:

[Kljúfa lét ek í kaupför dúfu ⁵
knarra minn við borðin stinnu.

Hér er viðlagt einn stafr eða samstafa í þessu orði *knarra*, at kveðandi haldist.

APOCOPE er gagnstaðlig þessi figúru, hon tekr or einn staf eða samstöfu í enda orðs ⁶, sem hér:

Því hefig heitið mey mætri ⁷.

Þat köllum vèr *orðkólf* í skáldskap.

SISTOLA gjörir lánga samstöfu skamma ⁸, sem fyrr er ritat:

blóðs vindara róðri ⁹.

¹) villdir, 748. — ²) a [omitt. 748. — ³) "παραγωγή est appositio quædam ad finem dictionis literæ aut syllabæ, ut *mage* pro magis, et *potestur* pro potest. Hanc alii προσπαράληψιν appellant". *Donatus l. c.* — "Paragoge, appositio in fine". *Isid. Orig. l. 34.* — ⁴) forte pertineant hi versus ad *Encomium de Magno Bono, N. R.*, cfr. supra *Macrologiam p. 124-126.* — ⁵) a [ex 748 sumtum; klifa let ek i kofur drifu, W, ubi τὸ kofvr aut fortasse secundum pronuntiationem depravatam est, ex kaupför, quod fere sonat ut kaupför, aut etiam kofur-drifa significare possit procellam nivosam vehementem, et quasi aculeatam, cfr. versus sub *Macrologia allatos (p. 126)*, qui fortasse cum his cohæreant. — ⁶) "ἀποκοπή est ablatio de fine dictionis literæ aut syllabæ, Paragoge contraria, ut *Achilli* pro *Achillis*, et *potes* pro potest". *Donatus l. c.* — "Apocope, ab-

Nam amicæ meæ
liberalis Thorketil voluit ^a.

Hic *þorketill* ponitur pro þorkell, nomenque sic duabus literis, una vero syllaba, augetur, ut consonantia (i. e. justus syllabarum numerus) servetur.

PARAGOGE (παραγωγή) in fine vocabuli literam aut syllabam apponit, ut Arnor cecinit:

Feci navem meam firmis tabulis
secare undam in itinere mercatorio.

Hic una litera sive syllaba in voce *knarra* apponitur ^b, ut consonantia servetur.

APOCOPE (ἀποκοπή) contraria est huic figuræ, unam literam aut syllabam de fine vocis abscindens, ut hic:

Id pollicitus sum præstanti virgini.

Quod in poësi vocamus *orðkólf* (truncum vocis, vocem truncatam).

SYSTOLE (συστολή) longam syllabam brevem facit, ut antea scriptum est:

blóðs vindara róðri.

scisio de fine". *Isid. Orig. l. c.* — ¹) vide supra in *solæcismo, in enallage casuum, p. 116.* — ²) "συστολή est correptio contra naturam verbi, contraria Ectasi, ut: *Cum subito assurgens fluctu nimbosus Orion*, quum *Orion* producta dici debeat". *Donat. l. c.* — "Systole, correptio contra naturam". *Isid. l. c.* — ³) vide supra, p. 102.

^a) Hi versus respiciunt amores Kormaki et Steingerdæ, Thorkelis Tungensis filix, de quibus Vita Kormaki, ubi hi versus non occurrunt. *Gen. málvinu minnar* pendet a subst. aliquo in versibus, qui desiderantur. — ^b) Re vera intelligendum est, vocem dilatatam et formæ apertæ, *knarri*, h. l. usurpari pro forma clausa, *knörr*.

EKTASIS⁴ er gagnstaðlig Sístole, hon gjörir skamma samstöfu lánga³, sem hér:

ól³ torráðin hóla⁴.

Þessi figúra hefir margar kynkvíslir í versum, en í skáldskap finnst hon sjaldan, nema ofljóst sè ort.

DIERESIS⁵ gjörir tvær samstöfur af einni⁶, sem Björnu kvað⁷:

Nú læt ek þar⁸, þrjóti,

þórróðr⁹! vinun¹⁰ óra.

Hér eru tvær samstöfur gjörfar af einni, þórróðr, til þess at kveðandi haldist.

SINERESIS er gagnstaðlig Dieresi¹¹, ok gjörir eina samstöfu af tveim¹², sem Sigvatr kvað¹³:

Vask til Róms í háska.

Hér er vask fyrir vas¹⁴ ek, at hendíngar sè jafnháfar.

SINALIMPHE tekr or annan raddarstaf, ef tveir standast hið næsta í tveim samstöfum¹⁵, [sem hér¹⁶:

Hves ef ek hleyp at krúsi¹⁷.

¹) sic dedimus; Epitasis, W, 748. Alias eadem figura vocatur Diastole (διαστολή). — ²) "ἔκτασις est extensio syllabæ contra naturam verbi, ut: *Italiam fato profugus*, quum *Italia* correpte dici debeat". Donatus l. c. — "Ectasis productio contra naturam". Isidorus l. c. — ³) sic, cum accentu h. l. W. — ⁴) vide supra p. 102. — ⁵) sic 748; Bietesis, perperam, W. — ⁶) "διαίρεσις est discisio syllabæ unius in duas facta, ut est: *ollí respondit rex Albai longai*, pro eo quod est: *Albæ longæ*". Donatus l. c. — "Diæresis, discisio unius syllabæ in duas". Isid. l. c. — ⁷) ex Kormaks saga, c. 13. — ⁸) sic cod. membr. A. Magn. 132 Fol. in vita Kormaki; at þar, 748; at þer, W. — ⁹) Þórróðr, 748; Þóroðr, Korm. s. — ¹⁰) in W vinū scriptum; vinon, id., Korm. s.; vini, 748. — ¹¹) Diatesi, h. l. W. — ¹²) "συναίρεσις est conglutinatio duarum syllabarum in unam facta, contraria Diæresi, ut *Phæton*, pro *Phaeton*, æripedem cervam,

EKTASIS (ἔκτασις) est contraria Systolæ, brevem syllabam faciens longam, ut hic:

ól torráðin hóla.

Hæc figura multas habet species in versibus (latinis), in poësi vero (septemtrionali) raro invenitur, nisi res per æquivocationem exprimitur.

DIÆRESIS (διαίρεσις) duas syllabas ex una facit, ut Biörn^a cecinit:

Consumtori. Nunc igitur nostræ,

Thorröde, amicitia renuntio.

Hic duæ syllabæ ex una þórróðr factæ sunt, ut consonantia servetur.

SYNÆRESIS (συναίρεσις) est contraria Diæresi, faciens unam syllabam ex duabus, ut Sigvatus cecinit:

Fui Romæ in periculo.

Hic vask ponitur pro vas ek, ut syllabæ harmonicae invicem pares sint.

SYNALÆPHE (συναλοιφή), si duæ vocales proxime constant in duabus syllabis, alteram eximit, ut hic:

Quomodo sit, si ad crucem accurro.

pro æripedem". Donatus l. c. — Apud Isidorum Episyndæphe (ἐπισυναλοιφή) "conglutinatio duarum in unam". — ¹³) ex Hkr. Hist. Magni Boni, c. 9, str. 6; Fornm. s. 5, 123, 2. — ¹⁴) sic 748; var, W. — ¹⁵) "συναλοιφή est per interceptionem concurrentium vocalium lubrica quædam lenisque collisio, ut: *Atque ea diversa penitus dum parte geruntur*. Hæc a quibusdam Synæresis nuncupatur". Donatus l. c. — "Synalæphe, collisio vocalium adjuncta vocalibus". Isid. I. 34. — ¹⁶) a [sæm í bívgvn vísum, 748, in versibus supplicibus (poenitentialibus). — ¹⁷) ex aliquo sacro carmine, forte in honorem sanctæ Crucis.

^a) i. e. Bersius Monomacha (Hólmgaungu-Bersi); nam Biörn et Bersi, quoad sensum, fere sunt synonyma.

Hér er or tekit annat *e* í þessi sögn *hves*, ok gjör ein samstafa af tveim, til þess at skothendingar sé jambáfar. [Þar er ok ein samstafa ger¹ af tveim þörtum, orði ok viðrorði, ok er þat solæcismus.

ECLIPSIS² tekr or *m*, ef þat stendr síðarst í orði, svá at raddarstafr komi eptir³, ok er⁴ sú fígúra mjök í versum, en ekki finnum vér hana í norrænum skáldskap.

ANTITESIS setr annan staf fyrir öðrum⁵, sem Sighvatr kvað⁶:

Dánar drottni⁷ mínum
dögn⁸ of sent⁹ at hendi.

Hér er [*n* sett¹⁰ fyrir *r* í þessu nafni *dögn*¹¹.

METATESIS skiptir stöfum¹², sem fyrr er ritat í þeim orðum:

Bort sá er hug nè skorti¹³.

[Hér er skipt stöfum, ok sett *r* fyrri en *t*, at kveðandi haldist¹⁴.

15. SCEMA LEXEOS heyrir svá til solæcismum sem metaplasmus *til*¹⁵ barbarismum í því öllu er til lasta veit, en þó er Scema miklu meirr í leyfi sett¹⁶, þvíat hon þikkir fegra skáldskap. *Scema* heitir á

¹) *a* [sic 748; Sinalimpe, nec plura, W. — ²) *a* sic W; Elipsis, 748. — ³) "ἐκλειψις est consonantium cum vocalibus aspere concurrentium quædam difficilis ac dura collisio, ut: *Multum ille et terris factatus et alto*". Donat. l. c. — "Eclipsis, collisio consonantium cum vocalibus, ut: *Multum ille et terris factatus et alto*". Isid. l. c. — ⁴) *add. ex 748.* — ⁵) "ἀντίθεσις est literæ pro litera positio, ut *olli* pro *illi*". Donat. l. c. — "Antithesis, contraria positio literæ pro alia litera". Isid. l. c. — ⁶) *Puto, ex epicedio in Olavum sanctum, N. R.* — ⁷) sic 748; drottin, W. —

Hic exemptum est alterum *e* ex hoc vocabulo *hves*, et ex duabus una syllaba facta, ut syllabæ harmonicæ impares inter se constant. Ibidem una syllaba facta est ex duabus orationis partibus, verbo et adverbio, quod Solæcismus est.

ECTHLIPSIS (ἐκθλιψις) elidit *m*, si in postrema voce stet, vocali proxime consequente; quam figuram, sæpius in versibus (latinis) occurrentem, non reperimus in carminibus poëtarum septemtrionalium.

ANTITHESIS (ἀντίθεσις) ponit aliam literam pro alia, ut Sigvatus cecinit:

Dies fatalis, Domino meo
in manum missa.

Hic *n* positum est pro *r* in hoc nomine *dögn*.

METATHESIS (μετάθεσις) transponit literas, ut antea scriptum est, in his verbis:

Bort sá er hug nè skorti.

Hic literæ transponuntur, et *r* literæ *t* præponitur, ut consonantia servetur.

15. SCHEMA LEXEOS (σχῆμα λέξεως) sic pertinet ad Solæcismum, ut Metaplasmus ad Barbarismum in omnibus, quæ ad vitia adtinent. Schema tamen multo magis in licito ponitur, quippe quod ornamentum adferre

⁸) sic dedimus; in W scriptum esse videtur *dögn*; *dægn*, 748. — ⁹) *sæint*, 748. — ¹⁰) *a* [sic 748; sett v, W. — ¹¹) *emend.*; *dögn*, W; *dægn*, 748. — ¹²) "μετάθεσις est translatio literarum in alienum locum, nulla tamen ex dictione sublata, ut *Euandre*, pro *Euander*, *Thymbre*, pro *Thymber*". Donat. l. c. 1773. — "Metathesis, transpositio literæ". Isid. l. c. — ¹³) *vide supra p. 100.* — ¹⁴) *a* [*add. ex 748.* — ¹⁵) *add. ex 748.* — ¹⁶) *settr*, W.

girzku en *skruð* á norrænu, *lexis*¹ er *ræða*, ok er Scema lexeos nefnd svá sem skruð máls eða ræðu. Scema hefir xvii² kynkvíslir³:

PROLEPSIS er uppnumning margfaldlegra luta, þeirra er síðarr eru einfaldlega greindir⁴, sem hér:

Flugu hrafnar tveir
af Hnikars öxlum:
Huginn til hánga,
en á hræ Muninn.

Hér er þetta orð *flugu* margfalliga sett í hinum fyrrum vísuorðum, en þat⁵ ríkir tvau einslig nöfn í hinum síðarrum vísuorðum, ok skal svá upp taka málit: Tveir hrafnar flugu af öxlum Hnikars⁶: Huginn flaug til hánga, en Muninn til hræs.

ZEUMA er þat, er eitt orð stýrir mörgum nöfnum⁷, sem hér:

Krossfestum sè Kristi
kunnr vegr ok lof unnið,
megn ok máttir sem tignar⁸
mest vald, þat er fers⁹ aldri.

¹) sic 748; lexeos, W. — ²) sic ex Donat., neque auctor ipse plures enumerat; xviii, W, 748. — ³) "DE SCHEMATIBUS. Schemata lexeos sunt et dianœas: sed schemata dianœas ad oratores pertinent, ad grammaticos lexeos: quæ cum multa sint, ex omnibus necessaria fere sunt xvii, quorum hæc sunt nomina: πρόληψις, ζεύγμα, υπόζευξις, σύλληψις, ἀναδίπλωσις, ἀναφορά, ἐπανάληψις, ἐπίζευξις, παρονομασία, σχέσις ὀνομάτων, παροίμιον, ὁμοιόπτωτον, ὁμοιοτέλευτον, πολυπτωτον, εἶρμος, πολυσύνδετον, διάλυτον", Donatus l. c. col. 1773. — ⁴) "πρόληψις est præsumptio rerum ordine secutarum, ut: Interea reges ingenti mole Latinus, etc.", Donat. l. c. — "Prolepsis est præsumptio, ubi ea, quæ sequi

poësi existimetur. SCHEMA græce dicitur, *skruð* (ornatus) norvegice; LEXIS est oratio, unde SCHEMA LEXEOS dicitur quasi ornatus sermonis vel orationis. Schema duodeviginti species habet.

PROLEPSIS (πρόληψις) est præoccupatio rerum plurali numero, quæ postea singulari numero distinguuntur, uti hoc loco:

Evolabant duo corvi
ex humeris Hnikaris:
Hugin ad suspensos,
Munin vero ad cadavera.

Hoc loco verbum *flugu* (volabant) in primis duobus versibus plurali numero ponitur, in duobus vero posterioribus duo nomina singularia dominantur; quæ sententia sic resolvenda est: Duo corvi evolabant ex humeris Hnikaris: Hugin volavit ad suspensos, Munin vero ad cadaver.

ZEUGMA (ζεύγμα) est, quando unum verbum multa nomina regit, ut hic:

Laudibus celebretur crucifixi
Christi honor et gloria,
vis et potestas, ut et majestatis
summum imperium, quod nunquam perit.

dicunt (debet?), anteponuntur", Isid. I. 95. — ⁵) sic 748; þar, W. — ⁶) sic 748; Hnikar, W. — ⁷) "ζεύγμα est unius verbi conclusio, diversis clausulis apte conjuncta, ut: Trojugena interpres divum, qui numina Phoebi, | Qui tripodas, Clarii laurus, qui sydera sentis". Donat. l. c. — "Zeugma est clausula, cum plures sensus uno verbo clauduntur", Isid. ibid. — ⁸) sic 748; tignir, W. — ⁹) sic 748; fremzt, W.

SILEMSIS bindr újafnar kláusur saman með einu orði¹, sem hér:

Jarls hefir hann ágæti,
en öðlings kosti,
konúngs kappgirni,
kynni landreka.

Þat er ok hin sama figúra, ef margfalligt orð stýrir einligu nafni, þat² er samansafnanligt³ er kallað, sem hér:

Herr búast⁴ hvárir⁵ til snerru.

Herr eru margir menn, þeir er til orrostu búast. Þessi figúra finnst sjaldan í norrænum kveðskap. Þat er ok Silemsis, ef einn lutr hins sama kyns sezt fyrir mörgum lutum, sem kvað Glúmr⁶:

Brandr fær logs ok landa
lands⁷ Eiriki banda.

Hér er *brandr* settr fyrir mörgum sverðum, þeim er konúngi fengu ríki ok fè.

ΥΡΟΖΕΥΣΙΣ gefr mörg orð einni persónu⁸, sem hér:

Haldi hríngtöpuðr!
hæfi ok varðveiti
styrki⁹ ok staðfesti
stýrir himinríkis.

¹) "σύλληψις est dissimilium clausularum per unum verbum conglutinata conceptio, ut: *Posthabita coluisse Samo, hic illius arma, | hic currus fuit, hoc regnum dea gentibus esse*. Hoc schema late patet, ut fieri soleat et per partes orationis et per accidentia partibus". *Donat. l. c.* — "SYLLEPSIS est in dissimilibus clausulis, aut pluralis dictio singulari verbo finita, aut singularis dictio plurali verbo expleta. — Fit autem non solum per partes orationis, sed et per accidentia partibus orationis, v. e. ubi pro multis unus et pro uno multi ponuntur", *Isid. I. 35.* — ²) þvi, *748.* — ³) sic *W, 748.* — ⁴) bióz, *748.* — ⁵) hratt, *748.* —

SYLLEPSIS (σύλληψις)¹ dissimiles clausulas uno verbo copulat, ut hoc loco:

Dynastæ habet præstantiam,
principis virtutes,
regis contentionem,
indolem terripotentis.

Eadem figura est, si verbum pluralis numeri regit nomen quod dicitur collectivum singularis [numeri], ut hoc loco:

Exercitus comparant se utrique² ad pugnam.

Herr (exercitus) est multi homines, qui se ad prælium parant. Hæc figura raro in carminibus poëtarum septemtrionalium invenitur. Est et Syllepsis, si una res ejusdem generis pro multis rebus ponitur, ut Glumus cecinit:

Ensis adquiret Eiriko
terram æquoreumque lumen.

Hic *ensis*³ ponitur pro multis gladiis, qui regi regnum et opes acquirebant.

ΥΠΟΖΕΥΞΙΣ (υπόζευξις) multa verba uni personæ adtribuit, ut hic:

Obtineat annuli consumtor!
evehat et custodiat,
roboret et confirmet
rector regni cœlestis.

¹) *Puto ex aliquo encomio Glumi Geirii filii in Eirikum Hakonis filium.* — ²) land, *748.* — ³) "υπόζευξις est figura superiori contraria, ubi diversa singulis clausulis subjunguntur, ut: *Regem adit, et regi memorat nomenque genusque*". *Donat. l. c.* — "Hypozeuxis est figura superiori contraria, ubi in singulis sensibus propria unicuique clausula est". *Isid. I. 35.* — ⁴) sic *748;* styrk, *W.*

⁵) vertens *brandr* per ENSEM, sequor *Isid. Orig. lib. 18. c. 6,* "Ensis ferrum tantum dicitur, GLADIUS vero totus".

ANADIPLOSIS er tvífoldan eins orðs, sem þá er vers eða vísa hefst með þeirri sögn, sem fyrirfaranda vers eða vísa leggst¹, sem Snorri kvað²:

Stórt ræðr hann, en hjarta
hvetr, buðlúnga setri.

Setr of vísa vitran.

Þetta köllum vèr *drögur*.

ANAFORA gefr hið sama nafn ok upphaf mörgum klausum ok málsgreinum³, sem hér⁴:

Hverr fremr hildi barra?
hverr er mælingum ferri?
hverr á höpp að stærri?
hverr kann auð at þverra?

[Hér er eitt upphaf at mörgum klausum⁵.

EPANALEMESIS⁶ gjörir allt eitt upphaf ok niðrlag vers ok vísu⁷, sem hér:

Konúngr kappgjarn,
kostum betri,
allri þjóð
[allframr konúngr⁸.

¹) "ἀναδίπλωσις est congeminationis dictionis ex ultimo loco præcedentis versus, et principio sequentis, ut: *Urbs Etrusca solo sequitur pulcherrimus Astur, Astur equo fidens, et versicoloribus armis*". *Donat. l. c.* — "ANADIPLOSIS est, quando ab eodem verbo, quo prior versus finivit, sequens versus incipit". *Isid. l. 35.* — ²) vide Hättatal, 15, 16 (I. 620.). — ³) "ἀναφορά est relatio ejusdem verbi per principia versuum plurimorum, ut: *Nate meæ vires, mea magna potentia solus, Nate patris summi, qui tela Typhoëa tenuis*". *Donat. col. 1773-74.* — "ANAPHORA est repetitio ejusdem verbi per principia versuum plurimorum". *Isid. Orig. l. 35.* — ⁴) vide Hättatal, 40 (I. 652.). — ⁵) a [ex

ANADIPLOSIS (ἀναδίπλωσις) est iteratio unius vocabuli, veluti quum versus aut strophæ incipit ab ea voce, in quam præcedens versus aut strophæ desinebat, ut Snorrius cecinit:

(Magnas res adgreditur, animus vero eum impellit) — regiam sedem.

Ponit circa prudentem regem.

Hoc appellamus *drögur*.

ANAPHORA (ἀναφορά) idem principium dat multis clausulis ac sententiis, ut hic:

Quis committit pugnam fortius?
quis parcipromis remotior?
quis majore utitur fortuna?
quis divitias (sic) erogare novit?

Hic unum principium est multis clausulis^a.

EPANALEPSIS (ἐπανάληψις) idem principium eundemque exitum facit versus et strophæ, ut hic:

Rex contentiosus,
virtutibus præstantior,
universo populo
magnopere amatus rex.

748 desumptum. — ⁶) sic dedimus, secundum formas Prolemsis, etc.; Eparalensis, W; Eparalæmsis, 748. — ⁷) "ἐπανάληψις est verbi in principio versus positi in ejusdem fine repetitio, ut: *Ante etiam sceptrum Dictæi regis et ante*". *Donat. col. 1774.* — "EPANALEPSIS est sermonis in principio versus positi, ejusdem in fine replicatio". *Isid. l. c.* — ⁸) a [sic 748; allframr, nec plura, W.

a) *Isid. l. 35* unam schematum speciem addit, his verbis: "EPANAPHORA (ἐπαναφορά) est in uno versu per principia sensuum ejusdem verbi repetitio, ut: *Te nemus Angitiæ, vitrea te Focinus unda, Te liquidi flevere lacus*".

EPIZEUSIS¹ er tvífoldan eins orðs², samansett³, sem hér :

[Hlýð, hlýð, konúgr,
Nróðri þessum!

Þessi figúra er jafnan sett, þá er maðr talr með ákefð nökkura luti.

PARONOMASIA setr saman líkar raddar, þær er újafnt merkja⁴, sem hér er kveðit⁵:

Heldr vill hilmir
herja en erja.

Þetta köllum vèr aðalhendingar í skáldskap, ok taka⁶ af þessi figúru upphaf þeir hættir, er með hendingum eru saman settir, ok breytist þat á marga vega, sem finnast má í því háttatali er Snorri hefir ort.

PAROMEON⁷ er þat, er mörg orð hafa einn upphafs-staf⁸, sem hér :

Sterkum stilli
styrjar væni⁹.

Þessi figúra er mjök höfð í málsnildarlist, er *Retorika*¹⁰ heitir, ok er hon upphaf til þeirrar kveðendi, er saman heldr norrænum kveðskap, sem naglar skipi, er smiðr

¹) sic 748; Epicensis, W. — ²) "ἐπιζευξίς est ejusdem verbi in eodem versu, sine aliqua dilatione congeminationis, ut: *Me me adsum, qui feci, in me convertite ferrum*". Donat. l. c. — ³) "Epizeusis in uno sensu congeminationis verbi". Isid. l. c. — ⁴) forte legendum, i sama seni, in eadem sententia, nam Isidorus h. l. habet: "IN UNO SENSU". — ⁵) "παρονομασία est quotiescunque de nomine aliud efficitur nomen, veluti quaedam denominatio, ut: *Nam inceptio est amentium; haud amantium*". Donat. l. c. — ⁶) "PARONOMASIA est in significatione diversa pæne dictio ipsa, ut: *Abire an obire te convenit, i. e. exulem fieri, an mori*". Isid. l. c. — ⁷) a [ex 748 desumptum, sed in W haud dubie in-

EPIZEUXIS (ἐπιζευξίς) est unius verbi congeminationis in eadem sententia, ut hic :

Audi, audi, rex,
hoc encomium!

Hæc figura fere adhiberi solet, quum quis magna animi vehementia loquitur aliquid.

PARONOMASIA (παρονομασία) similes voces, dissimili significatione, colligit, ut in his versibus :

Potius vult rex
belligerare quam arare.

Hoc in poësi vocamus syllabas harmonicas plenas; ex qua figura variationes metricæ, quæ syllabas harmonicas continent, originem duxerunt, quæ syllabæ multis modis variari possunt, ut inveniri potest in recensu illo variationum metricarum, quem Snorrius composuit.

PAROMEON (παρομοιον) est, quum multa vocabula eandem habent literam initialem, ut hoc loco :

Robusto regi
pugnæ exspectatio.

Hæc figura admodum usitata est in arte dicendi, quæ Rhetorica vocatur; eademque principium est illius consonantiæ, quæ poësin septemtrionalem continet, veluti

curia librarii omissum. — ⁸) sic 748; tóku, W. — ⁹) sic dedimus; Paranomeon, W, 748. — ¹⁰) "παρομοιον est cum ab eisdem literis diversa verba sumuntur, ut: *O Tite tute Tati tibi tanta tyranne tulisti*". Donat. l. c. — "PAROMEON est multitudo verborum ex una litera inchoantium, quale est apud Ennium: *O Tite tute Tati, etc.* Isid. l. c. — ¹¹) *Historia deest. Simile est Hkr. Harald. pulchric. cap. 19. str. 3.* — ¹²) sic dedimus; Rethorika, W, 748.

gjörir, ok ferr sundrlaust ella borð frá borði; svá heldr ok þessi figúra saman kveðendi í skáldskap, með stöfum þeim er stuðlar heita ok höfuðstafir. Hin fyrri figúra gjörir fegrð með hljóðsgreinum í skáldskap, svá sem felling skipsborða, en þó eru fastir viðir saman negldir at eigi sé felldir, sem kveðendi helzt í hendíngarlausum háttum.

SCESIS ONOMATON¹ gjörir margar klausur með jöfnum² föllum saman hlaðnar³, sem hér:

Hlíf gnast við hlíf,
hjörri við mæki,
egg læk við egg,
þar er jöfurr barðist.

OMEOPTOTON⁴ heldr saman alla klausu með hinu sama falli⁵, sem hér:

Harða, hvatfæra,
hrausta, vígtama,
snarpa, snarráða,
sá gat ferð⁶ ræsir.

OMOTELEUTON⁷ heldr saman margar raddir undir [enum sama enda⁸, sem hér:

Band gaf oss með endum
Ilmr lýskála bála.

¹) Seesisonamaton, *W*; Sesinonamaton, 748. — ²) sic 748; víofnum, *W*. — ³) "σχέσις ὀνομάτων est multitudo nominum conjunctorum quodam ambitu copulandi, ut: *Marsa manus, Peligna cohors festina virum vis*". *Donat. l. c.* — "SCESIS ONOMATON, multitudo nominum conjunctorum quodam ambitu copulata". *Isid. Orig. I. 35.* — ⁴) sic *dedimus*; omotopton, *W*, 748. — ⁵) "ὁμοιόπτωτον est cum in similes casus exeunt verba diversa, ut: *Mærentes, flentes, lachrymantes, commiserantes*". *Donat. l. c.* — "НОМОПТОТОН est, cum plurima nomina per unum casum

clavi navem a fabro factam, quæ aliter singulis inter se tabulis laxatis dissolveretur: sic et hæc figura in poësi consonantiam continet ope literarum, quæ dicuntur servæ ac principes. Prior figura (σ: Paronomasia) ornamentum poësi adfert varietate sonorum, ut coassatio tabularum navalium (navem speciosiore reddidit). Sed quemadmodum ligna clavis compacta firmiter inter se cohærent, etsi non coassata sint, sic consonantia servatur in variationibus metricis, quæ syllabis harmonicis careant.

SCESIS ONOMATON (σχέσις ὀνομάτων) facit multas clausulas paribus casibus constructas, ut hoc loco:

Clypeus increpuit clypeo,
gladius macheræ,
acies adlusit aciei,
ubi rex pugnavit.

OMEOPTOTON (ὁμοιόπτωτον) totam clausulam eodem casu continet, ut hic:

Duros, veloces,
fortes, pugnis adsvetos,
acres, consilio celeres,
tam præstantes aulicos rex nactus est.

OMOTELEUTON (ὁμοτέλευτον) multas voces eidem terminationi subjectas continet, ut hic:

Vinculum dedit nobis cum extremitatibus
Bellona flammæ æquorearum.

denunciantur". *Isid. ibid.* — ⁶) sic *W* (*Rask. edit. prave: frið*); hirð, 748. — ⁷) sic *dedimus*; omolemiton, *W*; omoleimton, 748. — ⁸) a [sic 748; enu sama, *W*. "ὁμοιότελευτον est cum similiter dictiones plurimæ finiuntur, ut: *Eos reduci, quam relinqui, devehî quam deseri malui*". *Donat. l. c.* — "НОМОТЕЛЕУТОН est, cum uno modo verba plurima finiuntur". *Isid. ibid.*

Þat köllum vèr riðhendan hátt. Hin sama figúra er í þessum¹ hætti, sem Snorri kvað²:

Ræsir glæsir
Rökkva dökkva
[hvítum rítum
hreina reina³.

POLIPTOTON⁴ er sundrdregin klausa um ýmislig föll hins sama nafns⁵, sem Hallfróðr kvað⁶:

Eitt er sverð þat er sverða
sverðauðgan mik gerði.

IRMOS⁷ gjörir lánga samanhláðning⁸ orðanna í einni málsgrein⁹, sem Egill kvað¹⁰:

Þat er órètt,
ef¹¹ orpið hefir¹²
á má-skeið
mörgu gagni
[ramriðinn¹³
Rökkva stóði
vellvönuðr,
því er veitti mèr.

Hèr gengr eitt mál um alla vísuna¹⁴.

¹) hinum nýja, 748. — ²) vide Háttatal, 79 (l. 689). — ³) a [ex 748; in W omissa. — ⁴) sic dedimus; polintiton, W; polintethon, 748. — ⁵) "πολύπτωτον est multitudo casuum varietate distincta, ut: *Litora litoribus contraria, fluctibus undas imprecor, arma armis, pugnent ipsique nepotes*". Donat. l. c. — "POLYPTOTON est, cum diversis casibus sententia variatur". Isid. l. 35. — ⁶) vide Hkr. OTr. c. 90., Fms. 2, 56. — ⁷) sic dedimus; Irismos, W; Yrismos, 748. — ⁸) sic 748; samanhláðing, W. — ⁹) "είρημός est series orationis, tenorem suum usque ad ultimum servans, ut: *Principio calum ac terras,*

HOC VOCAMUS VARIATIONEM SYLLABARUM HARMONICARUM VICINARUM. Eadem figura est in variatione illa (nova), a Snorrio composita:

Rex nigras maclides
semitarum piraticarum
candidis clypeis
splendide ornat.

POLYPTOTON (πολύπτωτον) est sententia, per¹diversos casus ejusdem nominis variata, ut Hallfróðus cecinit:

Unus est gladius ille gladiatorum,
qui me gladiis divitem fecit.

IRMOS (είρημός) longam verborum constructionem facit in una sententia, ut Egil cecinit:

Rectum non est,
si in lari stadium
auri adtenuator,
firmo vectus
regis maritimi
equitio, projecit
multa commoda,
quæ mihi præbuit.

Hic una sententia per totam stropham continuatur.

camposque liquentes, Lucentemque globum lunæ, Titaniaque astra spiritus intus alit". Donat. l. c. — "IRMOS est sententia continuatæ orationis, tenorem suum usque ad ultimum servans". Isid. l. c. — ¹⁰) vide carmen Arinbjarnardrápa, str. 18.; Egils saga, p. 664. — ¹¹) sic 748; er, W. — ¹²) sic 748; hefir, W. — ¹³) sic 748, in W fere ut ra or riðin, quod legendum erit raorriðin. — ¹⁴) Isid. l. 35. de exemplo Virgiliano: "hinc enim in longum vadit sensus".

POLISINDETON¹ heldr mörgum orðum saman með hinni sömu samtenging², sem kveðit er í Grímnismálum³:

Saðr ok Svipall
ok Sann-getall⁴.

DIALITON samlagar mörg nöfn utan samtenging⁵:

Ekill, Eitill, Skekill,
Emmir, Gestill, Remmir,
Heiti, Hækíngur, Meiti,
Heimi, Mýsingur, Beimi,
Randverr⁶, Róði, Mundill,
Rökkvi, Sölsi⁷, Nökkvi,
Hemíngur, Hagbarðr, Glammi,
Haki, Beimuni, Rakni.

Hér eru mörg nöfn, en ekki *ok* í milli. Hin sama figúra er þat, er *klaufr* er kallat, ef tvær sannkenníngar⁸ hæfa⁹ einum lut, svá at eigi sé *ok* í millum sett, sem Máni kvað¹⁰:

Hvat muntu hafs á otri
hengiligr með drengjum
karl, þvíat kraptr þinn förlast,
kinngjár mega vinna?

¹) sic Rask. jam emendavit; Polinsiteton, W; Polisintheton, 748. — ²) "πολυσύνδετον est multis nexa conjunctionibus dictio, ut: Demissum lapsi per funem Athamasque, Thoasque, Pelidesque Neoptolemus primusque Machaon". Donat. l. c. — "POLYSYNTHETON (o: πολυσύνδετον, minus accurate) est dictio, multis concatenata conjunctionibus". Isid. l. c. — ³) Grímnismál, str. 46. — ⁴) þessi nöfn öll bindr "ok" saman, add. 748. — ⁵) "διάλυτον sive ἀσύνδετον est figura superiori contraria, carens conjunctionibus, ut: Diripiantque rates, alii navalibus ite, ferte citi flammis, date vela, impellite remos". Donat. col. 1774-75. — "DIALYTTON

POLYSYNDETON (πολυσύνδετον) eadem conjunctione multa vocabula continet, ut in his versibus ex Sermonibus Grimneris:

Sadus et Svipal
et Sanngetal.

DIALYTTON (διάλυτον) multa nomina sine conjunctione comparat:

Ekkil, Eitil, Skekkil,
Emmer, Gestil, Remmer,
Heitius, Hökingus, Meitius,
Heimius, Mýsingus, Beimius,
Randver, Rodius, Mundil,
Rökkvius, Sölsius, Nökkvius,
Hemingus, Hagbardus, Glammius,
Hakius, Beimunius, Raknius^a.

Hic multa sunt nomina, nullo *ok* (et) copulata. Eadem figura est, quam dicimus *klaufr* (asyndeton), si duo epitheta, nullo *ok* (et) interposito, ad eandem rem pertinent, ut Manius cecinit:

Quid tu, senex, effeto corpore,
pallidis genis, cujus vires
langvescere cœperint, efficere poteris
inter juvenes in lutra æquorea?

vel ASYNTHETON (rectius ASYNDETON, ἀσύνδετον) figura est, quæ e contrario sine conjunctionibus solute ac simpliciter effertur". Isid. I. 35. — ⁶) sic (Rannvær), 748; Randor, W. — ⁷) Gylvir, 748. — ⁸) sic 748; samkenníngar, W. — ⁹) heyra, 748. — ¹⁰) vide Tom. I. 444.

^a) Hoc versu memoriali viginti quatuor nomina archipiratarum sive regulorum maritimorum continentur. Hinc concludi potest de antiquitate versuum memorialium, supra allatorum, Tom. I. p. 546-593.

[Þetta köllum vèr *klauf*, en *svipa* heitir þat¹, ef fleiri sannkenningar² heyra einum lut³, sem hér:

Áðr djúphugaðr drepi,
dólga, rammr með hamri,
gegn á græðis vagna
gagnsæll faðir Magna.

16. TROPUS er framsfæring sagnar af eiginligri merking til óeiginligrar merkíngar, með nokkurri líking fyrir fegrðar sakir eða nauðsynja. Um þessa trópa greindu spekingar sínar ræður fyrir alþýðu orðtaki. Tropus er skiptr í þrettán⁴ kynkvíslir, þær er svá heita: METAPHORA, CATACHRESIS, METALEPSIS⁵, METONIMIA⁶, ANTONOMASIA⁷, EPITETON⁸, SINECDOCHE⁹, ONOMATOPEION¹⁰, PERIFRASIS¹¹, YPERBATON, YPERBOLA, ALLEGORIA, OMEJOSIS¹². Sú er grein með þeim figúrum er Donatus hefir sett: Barbarismus ok Metaplasmus verðr í einni sögn um stafaskipti eðr samstafna, ok þeirra tilfelli. Scema hefir ýmsar myndir orða ok skilnínga, þat er leiðendi tók í brott, ok skýrra málit. En trópar þessir eru frammfæring náttúruligra

¹) a [sic 748; þat köllum ver suðu, W; in margine vero manus recentior scripsit "Svipa". — ²) sic 748; sákeningr, W. — ³) ok læst, add. 748. — ⁴) sic 748; xviii, W. — ⁵) sic dedimus; Metalensis, W; methalæmpsis, 748. — ⁶) sic dedimus; metanomia, W; methanomia, 748, in quo post hanc vocem unum folium deest. — ⁷) sic jam conjecit Raskius; anthonomia, W. — ⁸) sic dedimus; epitrepon, W. — ⁹) Sinecdoce, W. — ¹⁰) Omothopeion, W. — ¹¹) Periphrasis, W. — ¹²) sic dedimus; omozeussis, W. — Hæc ita apud Donatum exponuntur: "DE TROPIS. Tropus est dictio translata a propria significatione, ad non propriam similitudinem, ornatus, necessitatisve causa. Sunt autem tropi xiii: μεταφορά, κατάχρησις,

Hoc appellamus *klauf*, id vero vocatur *svipa* (polya-syndeton), si multa epitheta ad unam rem pertinent, ut hic:

Antequam ingentis animi,
robustus, clarus, victoria beatus
pater Magnii malleum incussit
in hostes curruum æquoris^a.

16. TROPUS est translatio dictionis a significatione propria ad impropriam, cum similitudine aliqua, ornatus aut necessitatis causa. Per hos tropos oratores orationes suas a vulgari sermone distinguebant. Tropus in tredecim species dispescitur, quarum hæc sunt nomina: METAPHORA, CATACHRESIS, METALEPSIS, METONYMIA, ANTONOMASIA, EPITHETON, SYNECDOCHE, ONOMATOPEON, PERIPHRASIS, HYPERBATON, HYPERBOLE, ALLEGORIA, OMEOSIS. Inter figuras a Donato propositas hoc discriminis interest: Barbarismus et Metaplasmus in singulis dictionibus fiunt, per mutationem literarum aut syllabarum, hisque accidentia. Schema habet varias verborum et sententiarum formas, quæ tædium auferunt, eloquium ornant. Hi vero Tropi sunt

μετάληψις, μεταωνυμία, ἀντονομασία, ἐπίθετον, συνεκδοχή, ὀνοματοποιία, περιφρασις, ὑπερβατον, ὑπερβολή, ἀλληγορία, ὁμολωσις". Donat. l. c. col. 1775. — Isid. Orig. Lib. I. c. 36: "Tropos Græco nomine Grammatici vocant, qui Latine modi locutionum interpretantur. Fiunt autem a propria significatione ad non propriam similitudinem. Quorum omnium nomina difficillimum est annotare, sed ex omnibus Donatus tredecim usui tradendos conscripserit".

^a) Isidorus 20 species Schematum adfert, supradictis 18 addens Antitheton et Hypallagen, quæ figuræ ab auctore quarti tractatus infra additæ sunt.

sagna ok sena, er varðveita ýmislegt yfirbragð pentaðra málsgreina. Í trópum skal þrjá luti hugsa ok varðveita: fyrst frammfæring sagnarinnar til annarligrar merkíngar, þar næst úeiginlig samjafnan tveggja luta, en í þriðja stað skal hugsa nauzun eða fegrð er trópin gjörir.

METAPHORA er frammfæring orða eða luta í aðra merkíng; hon verðr á fjórar leiðir¹: Af andligum lut til andligs lutar, sem hér:

En skinnbjarta skortir,
skapið kannast mér svanna,
dýr er hon hætt at hváru,
hálmein Njórun steina.

Hér er *dýr* köllut konan, er þar frammfæring úeiginligs lutar, konunnar, í annarliga merkíng, sem dýrið er. Úeiginlig² líkíng er þat millum dýrs ok konu, þvíat dýrit er skynlaust³ kvikendi, en maðrinn skynsamligt. Fyrir fegrðar sakir þótti skáldinu betr fara málið, ok úberari verða löstrinn, at kalla margláta konu heldr dýr, en greina sérhvern lut, þann er hon gjörði úmanulega. Með þeim hætti eru þær kenningar,

¹) *De hoc tropo ita Donatus l. c.*: "μεταφορά est rerum verborumque translatio. Hæc fit modis quatuor: ab animali ad animale. ab animali ad inanimale. ab inanimali ad inanimale. ab inanimali ad animale. Ab animali ad animale, ut: *Typhin aurigam celeres fecere carinæ*, nam et auriga et gubernator animam habent. Ab inanimali ad inanimale, ut: *Ut pelagus tenere rates, nec jam amplius ulla*, nam et rates et naves animam non habent. Ab animali ad animale, ut: *Atlantis cinctum adsidue cui nubibus atris, Piniferum caput et vento quassatur et imbre*, nam ut hæc animalis sunt, ita mons animam non habet, cui membra animantium adscribuntur. Ab inanimali ad animale, ut: *Aut si*

translationes propriarum vocum et sensuum, servantes variam speciem floridarum sententiarum. In Tropis tria sunt animadvertenda et tenenda: primo, translatio vocabuli ad alienum significatum; deinde, impropria comparatio duarum rerum; tertio loco animadvertenda est necessitas et ornamentum tropi.

METAPHORA (μεταφορά) est translatio verborum et rerum in alium significatum. Ea quatuor modis fit.

AB ANIMALI AD ANIMALE, ut hic:

Sed cutem lucidæ deest
(notum mihi est ingenium feminæ)
(illa, utut est, periculosa est bestia)
stipulæ noxa Divæ lapillorum.

Hoc loco femina vocatur bestia, quæ translatio est rei improprie, mulieris, in significatum alienum, nempe animal. Hæc impropria similitudo est inter animal et feminam: nam bestia est animal ratione carens, homo ratione præditum. Ornatus causâ poëtæ visa est oratio melius procedere, vitiumque non tam manifestum fieri, si lascivam mulierem potius appellasset bestiam, quam si singula ab ea indigne patrata enumerasset. Eadem

fama movet, si tantum pectore robor Concipis, et si adeo dotalis regia cordi est, nam ut robor animam non habet, sic Turnus, cui hæc dicuntur, animam habet. Scire autem debemus, Metaphoras alias esse reciprocas, alias partis unius". — *Isid. I. 36*: "Metaphora est verbi alicujus usurpata translatio". — "Metaphora autem aut PARTIS UNIUS est, ut *Fluctuare segetes*, non potes dicere *segetare fluctus*: aut ANTISTROPHA est, id est, reciproca, ut remigium alarum; nam et alæ navium et alarum remigia dicuntur". — ²) *Hoc et sequentia in cod. W usque ad stropham*: Skorða var í fót færð, alia manu, sed cœvva, exarata sunt. — ³) syndlaust, W, perperam.

er vèr köllum sannkenningar¹ í skáldskap, at kalla manninn Ása heitum, ok kenna svá til vâpna eðr skipa, eðr nokkurn Ása annars nafni, ok kenna þá við eign sína nokkura, sem Eyvindr kvað²:

Farma-Týs
fjörvi næmðu³
jarðráðendr
á Oglóe.

Hèr er *Farma-Týr* Óðinn kallaðr. Svá eru ok jötnar ok dvergar kallaðir menn eðr konungar hjarga eðr steina, sem Skraut-Oddr kvað:

Böls mun-at bör at dylja
berg-þórs. nösum órum.

Þessi er optast svá sett í norrænum skáldskap, at þeir lutir er frammfærast eru kenndir við nokkur tilfelli sín. En þó finnst hvártveggja, sem þar, er hverr konúgr er kallaðr Ýngvi eðr þengill ok annat þvilíkt, fyrir tignar sakir fornkonunga; en í latínu er metaphora svá optast sett, at frammfærðir lutir eru úkenndir, en þó finnst hvártveggja, sem Ovidius segir⁴:

Tiphys et Automedon dicar amoris ego.

Hann kallar *kerrugætt* eðr stýrimann ástar. Af andligum lut til úandligs verðr Metaphora, sem at kalla hest eðr dýr sævar eðr skipreiða, ok annat þvilíkt, sem Markús kvað⁵:

Björn óð fram á fornar
flóðs hafskipa slóðir⁶.

¹) sic W; legendum puto mannkennigar. — ²) vide Tom. I. p. 234, 452. — ³) næmði, h. l. W. — ⁴) Ovid. de arte amandi Libr. I. 8. — ⁵) vide Tom. I. p. 442. — ⁶) sic l. c.; glóðir, W.

ratio est denominationum, quas in poësi vocamus PERSONALES, quando vir appellatur nominibus Asarum, et ab armis aut navibus denominatur; aut quum aliquis Asarum alterius nomine appellatur, et ab re aliqua, quam ipse possideat, denominatur, ut Eyvindus cecinit:

Onerum Tyrís,
vita privarunt
terræ rectores
Ogloæ.

Quo loco Odin appellatur ONERUM TYR. Sic et gigantes et nani appellantur homines aut reges montium aut saxorum, quemadmodum Skraut-Oddus cecinit:

Non est quod malum celetur divus
Thoris montani. naribus nostris.

Hæc (figura) ita plerumque in poësi septemtrionali adhibitur, ut res translatae ab aliquibus rebus accidentibus denominentur. Sed utriusque tamen invenitur exemplum, ut quum rex appellatur Yngvius aut Thengil, aut talibus nominibus, propter priscorum regum celebritatem. In latino autem sermone Metaphora sic plerumque usurpatur, ut res translatae denominationibus non circumscribantur, quanquam utriusque rationis exemplum reperitur, ut ait Ovidius:

Tiphys et Automedon dicar amoris ego.

Ubi intelligit aurigam aut gubernatorem amoris. AB ANIMALI AD INANIMALE Metaphora fit, ut quum (navis) appellatur equus aut animal maris aut armamentorum navalium, aut id genus alia, quemadmodum Marcus cecinit:

Ursus pelagi procedebat in antiquas
navium oceano aptarum semitas.

Hér er *sævar-björn* skipit kallað. Af úandlegum lut til úandligs¹ verður Metaphora, sem þá er skip er kallað skíð sævar eða vatna, en sverð beðja eða gata heinar:

Einstigi mér heinar.

Af úandligum lut til andligs verður Metaphora, sem at kalla konu skorðu eða þóptu gulls eða gersema, ok annat þvilíkt, sem Ormr Steinþórsson kvað²:

Skorða var í fót færð
fjarðbeins afarhreina³.

Með þessum figúrum eru saman settar allar kenningar í norrænum skáldskap, ok hon er mjök svá upphaf til skáldskaparmáls. Metaphora er stundum aprbeidilig en stundum eigi: þá er Metaphora aprbeidilig, ef hvern lut má færa til annars, þat er líking er á milli, sem at kalla sjóinn jörð skipa eða fiska eða sækonunga, sem Þjóðólfr kvað:

Höfuðbaðm,
þar er heiðsæi
á Fjörnis
fjöllum drýgði.

En kalla jörð *sæ dýra*, sem Markús kvað:

Hjartfærra veit harri
hreinvaða sik baztan.

Hér er jörð köllut *vaxtir*, en í fyrri visu var hafit kallað fjöll sækonungs.

¹) sic legendum; andligs, perp., W. — ²) vide Tom. I. p. 410. — ³) sic l. c. codd., anar teins (prave ex avar reins), h. l. W.

Hic navis appellatur *URSUS MARIS*. AB INANIMALI AD INANIMALE fit Metaphora, ut quum navis appellatur *xylosolea maris* aut *fluminum*, *gladius vero* *culcita* aut *semita cotis*:

Tramitem mihi cotis^a.

AB INANIMALI AD ANIMALE fit Metaphora, verbi causa quum femina appellatur *destina* aut *transenna auri* aut rerum pretiosarum aut similium, ut cecinit Ormus *Steinthoris filius*:

Destina ossis æquorei vestibus
valde puris induta fuit.

His figuris omnes denominationes poësius septemtrionalis compositæ sunt, estque hæc figura pæne principium dictionis poëticæ. Metaphora interdum reciproca est, interdum non. Tum Metaphora est reciproca, si res, inter quas similitudo locum habet, reduci inter se possunt, verbi causa, quum mare appellatur *TERRA navium* aut *piscium* aut *regulorum maritimorum*, quemadmodum *Thiodolvus* cecinit:

Principalem progeniem,
ubi auri sationem
in Fjörneris
montibus exercuit.

terra vero appellatur *MARE animalium*, ut *Marcus* cecinit:

Cervis tritorum maclidis æquorum
princeps se novit optimum.

Hic terra vocatur *ÆQUORA*, in superiori autem stropa mare appellabatur *MONTES reguli maritimi* (Fjörneris).

^a) Historia ignoratur. Puto sensum esse: (princeps) mihi gladium donavit.

CATACHRESIS er köllut umdráttir annarlígs nafns¹, sem hér²:

[fyrir³ járn, ok er þar í milli framsæring ok óeiginlig líking. Þessi háttir má sannast svá, at gerr lutr setist fyrir efni sínu, sem mjöl fyrir korni, ok er sú hin fimta grein metonimie⁴, sem Þjóðólfr kvað:

Lét hræteina hveiti
hrynja gramr or brynju:
vill at vexti belli
valbygg Haraldr Yggjar.

Hér er hveiti sett fyrir korni. Hinn setti háttir metonimie⁵

¹) "καταχρησις est usurpatio nominis alieni, ut parricidam dicimus qui occiderit fratrem; et piscinam, quæ pisces non habet, hæc enim nisi extrinsecus sumerent, suum vocabulum non haberent". *Donat. l. c.* — "CATACHRESIS est alienæ rei nomen appositum; et eo a metaphora differt, quod illa vocabulum habenti largitur aliud: hæc, quia non habet proprium, alieno utitur: ut *Faciemque similitima lauro*; et: *Nunc una ambæ junctisque feruntur Frontibus et longa sulcant vada salsa carina*; Dum facies et frons tantum animalium et hominum sint. Quod nomen si poeta non apposuisset navi, quid proprium eidem parti diceret non haberet". *Isid. I. 36.* —

²) *Hoc loco in W (quamquam nullum lacunæ signum inveniantur) desiderantur: a) exempla Catachreseos; b) Metalepsis; c) quatuor prima exempla Metonymiæ. Ex Fragm. 748 supplevimus duo postrema exempla Metonymiæ, Antonomasiam et Epitheton.* — ³) *Hic iterum incipit 748, in quinto exemplo Metonymiæ. De METALEPSI ita Donatus l. c. disseruit: "μετάληψις est dictio gradatim pergens ad id quod ostendit, ut: Sed pater omnipotens speluncis abdidit atris, Post aliquod mea regna vident mirabor aristas". — Isidorus vero l. c.: "Metalepsis, tropus a præcedente indicans quod sequitur: Inque manus cartæ nodosaque venit arundo. Nam per manum verba, per arundinem literæ significatæ sunt". — De Metonymia sic apud Donatum:*

CATACHRESIS (καταχρησις) est circumductio alieni nominis, ut hoc loco:

pro ferro, quo loco intercedit translatio et impropria similitudo. Hæc ratio ita exponi potest, rem factam poni pro materia, unde facta sit, ut farinam pro frumento; quæ quinta est species Metonymiæ, quemadmodum Thiodolvus cecinit:

Fecit rex triticum cadaverinorum
tigillorum e lorica decidere;
vult Haraldus, ut incrementa
capiat ingens Yggi hordeum.

Hic triticum pro frumento ponitur. Sexta species Meto-

⁴) "μετωνυμία est dictio quædam, veluti transnominatio; hujus multæ sunt species. Aut enim per id quod continet, id quod continetur ostendit, ut: *nunc pateras libate Jovi*. Aut contra, ut: *Crateras magnos statuunt et vina coronant*. Aut per inventorem id quod inventum est, ut: *sine Cerere et Libero friget Venus*. Aut contra, ut: *vinum precamur nam hic deus præsens adest*. Hæc exempli causa posita addiscentibus sunt, reliqua demonstrabit lectio". *Donat. col. 1776.* — *De Metonymia ita Isidorus l. c.:* "Metonymia est transnominatio ab alia significatione ad aliam proximitatem translata. Fit autem multis modis: aut enim PER ID QUOD CONTINET, ID QUOD CONTINETUR ostendit, ut *theatra plaudunt*, dum homines plaudant; aut PER ID QUOD CONTINETUR, ID QUOD CONTINET: ut *Jam proximus ardet Ucalegon*, dum non ille, sed domus ejus arderet. Item PER INVENTOREM ID QUOD INVENTUM EST (*Ceres* pro pane, *Liber* pro vino, *Venus* pro libidine, *Vulcanus* pro igne): PER INVENTUM INVENTOREM (*vinum* pro Libero): PER EFFICIENTEM ID QUOD EFFICITUR, sicut *Pigrum frigus*, quod pigros homines faciat: et *timor pallidus*, eo quod pallidos homines reddat; PER ID QUOD EFFICITUR EFFICIENS, ut *Spumantia frena*, quum utique non ipsa faciant spumas, sed equus, qui ea gerit, spumis conspergat infusus". — ⁵) *sic dedimus; Metanomio, 748.*

er þat, at setja eptirkomanda lut fyrir því sem fyrri verður, sem hér :

Braut stökk bauga neytir
bleikr frá sverða leiki.

Hér er bleikr kallaðr ræddr, þvíat bliknan kemr eptir ræzlu, sem roði eptir skömm, ok er framfæring máls milli bleiks ok óttafulls, en óeiginlig líking, þvíat bliknan heyrir til líkams, en ræzla til andar.

ANTONOMASIA setr sameiginlikt nafn fyrir eiginligu nafni, ok verður þat á þrjár leiðir: af önd ok líkam, ok fyrir utan önd ok líkam¹; af önd, sem hér :

Áðr grimmhugaðr gengi
af grjót-Móða dauðum.

Hér er grimmhugaðr settr fyrir Þór; þar er óeiginlig (líking), þvíat margir menn aðrir en Þórr voro grimmhugaðir. Af líkam verður Antonomasia, sem hér :

Hár rauð hvassa geira,
hneig þjóð í gras, blóði.

Hér er Hár kallaðr konúgrinn, ok er þar óeiginlig líking milli þessa nafns Hár ok eiginligns nafns Ríngs konúngs. Fyrir utan önd ok líkam verður Antonomasia, sem hér :

Nè dýrs of far fleiri
flein-Móða segig óðar,
mælum slíkt við sælan:
sittu heill konúgr! deili.

¹) "ἀντονομασία est significatio vice nominis posita, quæ fit modis tribus, ab animo, a corpore, extrinsecus. Ab animo, ut: *Magnanimusque Anchisiades et pondus et ipsa*. A corpore, ut: *Ipsæ arduus*. Extrinsecus, ut: *Infelix puer atque impar congressus Achilli*". *Donat. l. c.* — *Isid. Orig. I. 36.*: "ANTONOMASIA est pro nomine, id est vice nominis, posita, ut *Maia*

nymia est, quum consequens ponitur pro antecedente, ut hic :

Aufugit annulorum usor
pallidus a ludo gladiatorum.

Hic timidus vocatur pallidus, nam pallor timorem sequitur, ut rubor pudorem; et est translatio sententiæ inter pallidum et timidum, sed impropria similitudo, pallor enim ad corpus, timor ad animum pertinet.

ANTONOMASIA (ἀντονομασία) ponit nomen commune pro nomine proprio, et tribus modis fit: ab animo, et corpore, et extra animum et corpus; ab animo, ut hic :

Antequam feroci animo præditus
a mortuo Deo montano abscedebat.

Hic "feroci animo præditus" ponitur pro Thore; quæ impropria similitudo est, plures enim homines, quam Thor, fuere animo feroce præditi. A corpore fit Antonomasia, ut hic :

Celsus rubefecit acutas hastas
(homines humi ceciderunt) sangvine.

Hic rex vocatur "celsus", impropria similitudine inter hoc nomen "celsus" et proprium nomen regis Ringi. Extra animum et corpus Antonomasia fit, ut hoc loco :

Non ego plures notas eximii
spiculorum Divi in carmine
profero. Rex, salvus sedeas.
Talia verba ad beatum facio.

genitus pro Mercurio. Qui tropus fit tribus modis: AB ANIMO, ut *Magnanimusque Anchisiades*; A CORPORE, ut *Ipsæ arduus*; EXTRINSECUS, ut: *Infelix puer atque impar congressus Achilli*".

Hér er sæll settr fyrir nafni konúngs, ok er svá óeiginlig líking, en sæla kemr af tilfellum, ok er hér hvárki eiginlig önd nè líkam. Þessa figúru köllum vér njarðarvött í skáldskap, ok er hon þó eigi með leyfum talit.

EPITETON er fyrir sett sögn, tilfelling¹ eiginligu nafni, ok verðr hon af önd ok líkam, ok fyrir utan önd ok líkam². Af önd, sem Snorri kvað³:

Dáðrökkum veldr dauða
dreng⁴ ofrhugaðr þengill.

Af líkam enn, sem Snorri kvað⁵:

Hamdökkum fær Hlakkar
hauk munnroða aukinn.

Fyrir utan önd ok líkam verðr Epiteton á þrjá vega: af gerð, sem hér:

Ok stórhöggr
stillir þrænda.

Af stað, sem hér⁶:

ⁱ Sótti reiðr at ráðum,
rann engi því manna,
þrályndi fékkst þrændum,
þrænskr jarl, konúng sænskan.

ⁱ) sic dedimus; tilfelling, mend., 748. — ²) "ἐπίθετον est super posita dictio cum proprio nomine. Nam ἀντονομασία vicem nominis sustinet, Epitheton nunquam est sine nomine, ut: *Hos mihi prædixit luctus non dira Celæno. Italides quas ipsa decus sibi diua Camilla.* Fit etiam Epitheton modis tribus: ab animo, a corpore, extrinsecus. His duobus tropis vel vituperamus aliquem, vel ostendimus, vel ornamus". *Donat. l. c.* — ³) vide Háttatal str. 5., Tom. I. 604. — ⁴) sic dedimus; drengr, 748. — ⁵) vide Háttatal l. c. — ⁶) ex Hkr. OTr. cap. 57. str. 2.; Fms. I. 232 et Fms. 12. ad h. l.; cfr. Scr. Hist. Isl. I. 259. — ⁷) Hic

Hic fortunatus ponitur pro nomine regis, impropria quidem similitudine, nam beatitudo, ab accidentibus profecta, neque animo neque corpori propria est. Hanc figuram in poësi appellamus *njarðarvött* (spongiam), quæ tamen figura licentiæ poëticæ non adnumeratur.

EPITHETON (ἐπίθετον) est vocabulum præpositum, nomini proprio accidens^a, fitque animo et corpore, et extra animum et corpus. Animo, ut Snorrius cecinit:

Rex, animositate præstans, militi
virtute prompto facessit necem.

Item corpore, ut Snorrius cecinit:

Oris ruborem auget accipitri
Bellonæ, nigris indumentis prædito.

Extra animum et corpus Epitheton tribus modis fit; facto, ut hic:

Atque imperator Thrandorum,
graves ictus inferens.

Loco, ut hic:

Iratus Thrandicus dynasta regem
Svecicum consilii ergo adiit;
ideo nemo virorum aufugit.
Thrandos incessit pertinacia.

iterum *W sequimur, qui hoc exemplum ad Catachresin male retulit, haud dubie propter neglectam a librario lacunam unius folii in codice quem exscripsit.*

a) Sic verti sec. conjecturam. Sed fieri potest, ut locus sanus non sit, nam Isid. Orig. I. 36. sic habet: "ΕΠΙΘΗΤΟΝ, supra positum nomen, præponitur enim proprio nomini". Unde forsitan in textu legendum sit: *Epiteton er yfirsett sögn, fyrirsett eiginligu nafni.* Quanquam Isidorus l. c. nimis anguste, sec. originationem ex ἐπί, supra et τίθημι, pono, Epithetum definiit per "nomen supra positum".

Af atburð verður Epiteton, sem hér¹:

Í herská
hilmis ríki.

Í öllum þessum háttum er úeiginlig² líking millum viðleggjanligns nafns ok undirstöðuligns ok þikkir sú figúra mest þryða skáldskap; þat köllum vèr sannkenning.

SYNECDOCHE³ er merkign sú eða tropus, (er) má fylla skilning, þótt hon merki minnr eðr meirr⁴. Stundum setr hon allt þar sem hlut skal merkja af því öllu, sem Leiðólfr kvað:

Mörðr⁵ bar gull or garði
grams þess, er verðung framði.

Hèr er gull sett fyrir hríngi, þeim er konúgr gaf honum. Stundum setr Synecdoche⁶ lut fyrir öllu, því er hon vill merkja, sem hér:

Kjölr brunn⁷ klökkur á fólvar
krapthár meginbárur.

Hèr er *kjölr* settr fyrir öllu skipi. Í hvárumtveggja hætti þessum er úeiginlig líking; þvíat allt er jafnan sett saman af sínum lut, þat er skipta má.

ONOMATOPEION⁸ er nafn, sem gjört er⁹ af hljóði¹⁰, sem hér:

¹) *an hi versus desumpti sint ex encomio in Arinbjörnem, ut putat Raskius, incertum est, nam in hujus encomii str. 11. legitur: í herskáss hilmis garði, in aula bellicosi regis. —* ²) *sic 748; eiginlig, W. —* ³) *sic dedimus; Sinodoche, W, 748. —* ⁴) "συνεδοχή est significatio pleni intellectus capax, cum plus minusve pronunciat; aut enim a parte totum ostendit, ut: *Haud aliter puppesque tuæ pubesque tuorum. Ipsius ante oculos ingens a vertice pontus. In puppem ferit, excutitur pronusque magister. Gramineas alii fontemque ignemque ferebant.* Donat. l. c. — "SYNECDOCHE est conceptio, cum a parte

Ab evento fit Epitheton, ut hic:

In bellis infesto
regis imperio.

In his omnibus exemplis est impropria similitudo inter nomen adjectivum et substantivum. Atque hæc figura, quam vocamus *sannkenning* (veram descriptionem), maximum poësi ornamentum adferre existimatur.

SYNECDOCHE (συνεδοχή) est significatio sive tropus, qui plenum sensum reddere potest, etsi plus minusve significet. Interdum totum ponit, ubi pars totius intelligenda est, ut Leidolvus cecinit:

Mördus aurum abstulit secum ex aula
regis illius, qui satellites ornavit.

Hic AURUM ponitur pro annulo, quo eum rex donaverat. Interdum Synecdoche ponit partem pro toto, quod intellectum vult, ut hoc loco:

Flexibilis carina ruit per pallidos,
prævalidos fluctus decumanos.

Hic CARINA pro tota navi ponitur. In hoc utroque exemplo impropria comparatio est, nam semper omne, quod dividi potest, ex partibus suis compositum est.

ONOMATOPEION (ὀνοματοποιόν) est nomen ex voce factum, ut hoc loco:

totum, vel a toto pars intelligitur. Eo enim et per speciem genus et per genus species demonstratur, sed species pars est, genus autem totum". *Isid. l. 36. —* ⁵) *sic W; Niörðr, 748, forte rectius. —* ⁶) *emend.; Sinodoche, W, 743. —* ⁷) *brunar, id., 748. —* ⁸) *ex emend. Raskii pro: ΟΜΟΤΟΠΕΙΟΝ, W, 748. —* ⁹) *excidit in W. —* ¹⁰) "ὀνοματοποιία est nomen de sono factum ut: *tinnitus æris, clangor tubarum.* Donat. l. c. — "ONOMATOPEIA, nomen fictum ad imitandum sonum vocis confusæ, ut stridor valvarum, mugitus boum, balatus ovium". *Isid. l. 36.*

Fram þraukuðu fákar
 fjórir senn und¹ henni;
 þó gat þeim en háva²
 þrumgöll³ hlaðit öllum.

Hér er framfæring af hljóði til málsins, ok úeiginlig líking milli klukku ok hljóðs.

PERIPHRASIS⁴ er umkríngingarmál, þat er verðr fyrir skrauts sakir í lofligri ræðu, en lastmæli til þess at orðtak sè mælligra⁵, sem Egill kvað⁶:

Vark árvakr,
 bark orð saman
 með málþjóns
 meginverkum⁷,
 hlóð ek lofköst
 þann er lengi stendr
 óbrotgjarn⁸
 í bragar túni.

Hann kallar *málþjón* túnguna. Hér er úeiginlig líking millum þjóns ok túngu, þvíat hon er lutr mannsins.

HYPERBOLA er yfírgánga sannleiks, um þat fram sem trúanligt er⁹, sem hér¹⁰:

¹) sic 748; undir, W. — ²) sic 748, quod melius metro convenit; þunga, W. — ³) þrymgöll, id., 748. — ⁴) sic 748; periphrasis, W. — ⁵) sic (scriptum melilægra), 748; makligra, W. — "περίφρασις est circumlocutio, quæ fit aut ornandæ rei causa, quæ pulchra est, aut vitandæ, quæ turpis est, ut: *Et jam prima novo spargebat lumine terras, Tithoni croceum linquens aurora cubile*". Donat. l. c. — "PERIPHRASIS est circumloquium, dum res una plurimis verbis significatur, ut *Auras vitales carpit* (h. l. vivit). Hic autem tropus geminus est. — ⁶) *ultima stropha encomii in Arinbjörn*, vide Egils saga ed. 1809 p. 684-85 et ibid. not. 70, 71, 72. — ⁷) morginverkum, 748. — ⁸) sic Egils saga, et sic in W olim legit Joh. Ol. Grunnæv., nunc vero incertum est, an

Prorsum se ægre movebant una
 quatuor equi, illam portantes.
 Quos tamen omnes ingens illa, alto
 clangore sonabilis, dejicere potuit.

Hic translatio fit a sono ad significatum, et impropria comparatio inter campanam et sonum.

PERIPHRASIS (περίφρασις) est circumlocutio, quæ ornatus causa fit in oratione ad laudem composita, in vituperatione vero, ut dictio auribus gratior fiat, quemadmodum Egil cecinit:

Mane vigilabam,
 verba congerebam,
 cum sermonis ministri
 operosis laboribus.
 Extruxi laudis cumulum,
 qui diu stabit
 dissolvi nescius
 in carminis area.

Adpellat linguam sermonis ministrum; hic est impropria comparatio inter ministrum et linguam, quæ pars hominis est.

HYPERBOLE (ὑπερβολή) est trajectio veritatis, ultra quam credibile est, ut hoc loco:

r sive l ibi scriptum fuerit; ibrotgjarn, 748. — ⁹) "ὑπερβολή est fidem dictio excedens, augendi minuendive causa. Augendi: *Nive candidior*. Minuendi: *Tardior testudine*". Donat. l. c. col. 1777. — "HYPERBOLE est excelsitas fidem excedens ultra quam credendum est, ut *Sidera verberat unda, et Terram inter fluctus aperit*. Hoc enim modo ultra fidem aliquid augetur, nec tamen a tramite significandæ veritatis erratur, ut voluntas loquentis non fallentis appareat". Isid. I. 36. — ¹⁰) *Stropha eadem occurrit supra Tom. I. 500.*

Hrauð í himin upp glóðum
hafs, gekk sær af afli,
borð hygg ek at ský skerði¹,
skaut Ránar veigr Mána.

Hér er úeiginlig² líking milli möru elds ok náttúruligs loga.

YPERBATON er nokkur yfirstigning orðanna, sú er hætti bregðr, hon hefir fimm kynkvíslir: ISTEROLOGIA, ANASTROPHE, PARENTHESIS, TMESIS³, SINCHISIS⁴.

ISTEROLOGIA er skipt [í skilning⁵ orðanna ok svá skilning þeirra, sem hér⁶:

Brjálln fell ok hẽlt velli.

Hér er skipt málsgreinum, ok sett sú fyrri⁷ er síðarr skal vera, ok verðr frammfæring í milli þeirra ok újõfn líking milli parta ok málsgreina.

SINCHISIS⁸ er alla leið samansteypð⁹, sem hér:

[Oss fremi¹⁰ hinn, er himna,
heimstýrir, skóp dýra.

Hér er þat mál [síðarr sett er fyrr¹¹ skal vera; þviat sá heimstýrir, er himna skapaði, fremr oss nú hversdaglega.

¹) sic h. l. W; skerði, 748. — ²) sic 748; veigin, W. — ³) sic dedimus; Themesis, W; Temesis, 748. — ⁴) sic dedimus; Sincresis, W, 748. — "ὕπερβατον est transcensio quædam verborum ordinem turbans, cuius species sunt quinque: ὑστερολογία, ἀναστροφή, παρένθεσις, τμησις, σύγχυσις". Donatus l. c. col. 1776-77. — "HYPERBATON est transcensio, cum verbum aut sententia commutatur. Hujus species quinque sunt: Anastrophe, Hysteron proteron, Parenthesis, Tmesis, Synthesis". Isidorus l. 36. — ⁵) a [skilning om. í, 748; skilning plenis literis utroque loco, 748; skilning, utroque loco, W. — ⁶) vide Historiam Njalis, cap. 158, str. ult. — ⁷) fyr, 748. —

Prunæ pelagi in cælum effundebantur
sursum, mare violenter grassabatur.
Puto nubes a prora violari,
sinus Ranæ lunam tollit.

Hic est impropria comparatio inter ignem fatuum et flammam naturalem.

HYPERBATON (ὕπερβατον) est trajectio verborum, a justa ratione discedens. Hujus species quinque sunt: HYSTEROLOGIA, ANASTROPHE, PARENTHESIS, TMESIS, SYNCHYSIS.

HYSTEROLOGIA (ὕστερολογία) est permutatio in distinctione et sensu verborum, ut hic:

Brian cecidit et arena potitus est.

Hic sententiæ permutantur, priorque ponitur, quæ posterior esse debuit, translatioque fit inter eas, et inæqualis comparatio inter partes et sententias.

SYNCHYSIS (σύγχυσις) est oratio omni ex parte confusa, ut hic:

Adjuvet nos ille, qui cælos
mundi rector creavit eximios.

Hoc loco vocabulum, quod prius esse debuerat, posteriori loco positum est: nam ille rector mundi, qui cælos creavit, nos quotidie beneficiis ornat.

⁸) emend.; Sintesis, W; Sinthesis, 748. — ⁹) stæypt reða, 748. — "σύγχυσις est hyperbaton ex omni parte confusum, ut: Tris Notus abreptus in saxa latentia torquet. Saxa vocant Itali, mediis quæ in fluctibus aras. Est enim hic ordo: Tres abreptas Notus in saxa torquet, quæ saxa, in mediis fluctibus latentia, Itali aras vocant". Donat. l. c. col. 1777. — "Synthesis est, ubi ex omni parte confusa sunt verba". Isid. l. 36. — ¹⁰) a [sic 748; fremi oss, W. — ¹¹) a [sic 748; fyr er síðarr, W.

TMESIS¹ slítr í sundr eitt orð, ok setr annan part [í milli², sem hér:

Ekl vara³ ógn á Stiklar
óblið stöðum síðan.

ANASTROPHA⁴ er umsnúin orða skipan, sem Sighvatr kvað⁵:

[Hætt er⁶ þat, er allir ætla,
áðr skal við því ráða,
hárir menn⁷, er⁸ ek heyri,
hót, skjöldungi móti.

Hann setr þessa fyrirsetning mótt eptir þat fall er hon skal fyrir standa.

PARENTESIS er meðalsett málgrein at skiptu seni⁹, sem Einarr kvað¹⁰:

Eins má orð¹¹ ok bænir,
alls kjósanda hins ljósa
mjök er fróðr sá er getr góða
guðs þrenning, mēr kenna.

Hér er annat mál milli sett, ok til leiðar fært¹², en síðan lyktað hinu fyrri máli. Þessi figúra er jafnan

¹) emend.; Temesis, W.; Themesis, 748. — ²) add. ex 748, in W omissum. — "τμησις est unius compositi aut simplicis verbi sectio, una dictione vel pluribus interjectis, ut: *Talis Hyperboreo septem subjecta trioni*, pro septentrioni; *Et saxo cere comminuit brum*. Et: *Massili portant juvenes ad litora tanas*". Donat. l. c. — "Tmesis est sectio unius nominis per interpositionem verborum". Isid. I. 36. — ³) var, 748. — ⁴) sic 748; anastropa, W. — "ἀναστροφή est verborum tantum ordo præposterus, ut: *Carthago Italiam contra Tiberinaque longe*, pro: contra Italiam". Donat. l. c. — "Anastrophe, verborum ordo præposterus". Isid. I. 36. — ⁵) vide carmen dictum Bersögilis

TMESIS (τμησις) unum vocabulum divellit, aliamque partem interponit, ut hoc loco:

Parum non fuit pugna Stikla-
stadensis immitis deinde.

ANASTROPHE (ἀναστροφή) est constructio verborum præpostera, ut Sighvatus cecinit:

Periculosum est, quod omnes viri senes,
quemadmodum audio, regi sese
opponere statuerunt; ei rei in antecessum
aliquo occurrendum consilio est.

Poëta hanc præpositionem mótt (contra) casui, cui præponenda erat, postponit.

PARENTHESIS (παρένθεσις) est interposita diviso sensu sententia, quemadmodum Einar cecinit:

Pariter verba et preces
(is valde sapiens est, qui bonam
trinitatem candidi, omnipotentis
Dei percipit) edoceri possum.

Hoc loco alia sententia interponitur et ad finem perducitur, quo facto prior sententia concluditur. Hæc figura semper adhibetur in variatione metrica, quam

visur in Hkr. Magni Boni hist. c. 17 str. 8; Fms. 5, 130, 4, 6, 43, 2. — ⁶) sic Hkr.; het, W; hætt, 748. — ⁷) sic 748; mer, W. — ⁸) sic Hkr.; en, W, 748. — ⁹) "παρένθεσις est interposita ratiocinatio diversæ sententiæ, ut: *Æneas, neque enim patrius consistere mentem Passus amor, rapidum ad naves præmittit Achaten*". Donat. l. c. — "PARENTHESIS, ubi interponimus sententiam nostram, qua ex medio remota integer sensus perdurat". Isid. I. 36. — ¹⁰) ex carmine Geisli (Radius) str. 1., in Hkr. et Fms. Vol. V. — ¹¹) óð, þöësin, 748. — ¹²) sic 748, in W omnino detritum.

sett í þeim hætti, er vèr köllum *stælt* eða *álags-hátt*.

ALLEGORIA er trúpr, sá er annat merkir en mælt er, sem Sveinn kvað:

Þar kemr, [lýngs en¹ löngum
lind vandi mik strindar
leika leyni síka
lævi, á til sævar.

Þat skal svá skilja, at hann lyktar svá því efni, er hann vildi í kvæðinu hafa, sem áin kemr til sævar. Þat er úeiginlig líking milli árinna ok kvæðissins. ALLEGORIA hefir sjö kynkvísir: IRONIAM, ANTIFRASIM, KARIENTISMOS, ENIGMAM, PAREMIAM², SARCASMOS, ASTISMOS³.

IRONIA⁴ gjörir gagnstaðligt mál því⁵ er hon vill merkja⁶, sem í Kúgadrápu⁷:

Meginreddir 'ro menn við Kúga;
meiri ertu hverjum þeirra.

Hèr er úeiginlig framfæring ok líking, þvíat lof er með⁸ háði sett. Þessi figúra er opt sett í skáldskap.

¹) a [sic 748; langs að, W. — ²) sic dedimus; paronomiam, W; Paronomia, 748. — ³) emend.; antismos, W, 748. — "ἀλληγορία est tropus, quo aliud significatur quam dicitur, ut: *Et jam tempus equum fumantia soluere colla*, hoc est: carmen finiri. Hujus species multæ sunt: εἰρωνεία, ἀντιφρασις, αἰνigma, χαριεντισμός, παροιμία, σαρκασμός, ἀστεϊσμός". Donat. col. 1777. — "ALLEGORIA est alieniloquium, aliud enim sonat, aliud intelligitur. Hujus tropi (Allegoriæ) plures sunt species, ex quibus eminent septem: Ironia, Antiphrasis, Ænigma, Charientismos, Paræmia, Sarcasmos, Astismos". Isid. Orig. I. 36. — ⁴) sic 748; Ironiam, W. — ⁵) sic 748; þat, W. — ⁶) εἰρωνεία est tropus

vocamus *stælt* (mesembolema) vel *álagshátt* (variationem supplementorum).

ALLEGORIA (ἀλληγορία) est tropus, quo aliud significatur, aliud intelligitur, ut Svein cecinit:

Ibi amnis in mare devenit.
Tilia vero telluris piscium,
in ericeto delitescendum, sæpe
me furtivis ludis adsvfecit.

Quod sic intelligendum est, eum (poëtam) argumentum, quod carmini subjecerat, ita concludere, ut amnis in mare deveniat. Quæ impropria est inter amnem et carmen similitudo. ALLEGORIA septem habet species: IRONIAM, ANTIPHASIN, CHARIENTISMUM, ÆNIGMA, PARÆMIAM, SARCASMUM, ASTEISMUM.

IRONIA (εἰρωνεία) sententiam rei significatæ contrariam reddit, ut in encomio Kugiano:

Homines Kugium vehementer metuunt;
tu quemlibet eorum potentia superas.

Hic impropria translatio et comparatio est; encomium enim ad contumeliam est compositum. Hæc figura sæpe in poësi adhibetur.

per contrarium quod conatur ostendens, ut: *Egregiam vero laudem et spolia ampla refertis* etc. Hanc nisi grauitas pronuntiationis adiuvet, confiteri videtur, quod negare videtur". Donat. col. 1777-78. — "IRONIA est sententia per pronuntiationem contrarium habens intellectum". Isid. l. c. — ⁷) Hoc carmen satyricum factum esse videtur cum allusione ad Kugium, de quo Orkn. s. cap. 66. De forma reddiro (= reddir ero) conferri potest Fms. 10, 421. lin. 7, ubi in prosa est verrom (pro ver 'rom, vèr crom), nos sumus. — ⁸) fyrir, 748.

ANTIFRASIS er svá sem Ironia í einu orði; þvíat hon dregr nafn af gagnstaðligum lut¹, sem Sveinn kvað:

Hlès dætr. á við blèsu.

Hèr er sjór kallaðr *Hlèr*, því at hann hlýr allra minnst².

ENIGMA er myrkt sen um leynda líking lutanna³, sem hèr er kveðit⁴:

Fara ek sá
foldar moldbúa⁵,
á sat naðr⁶ á ná.

Þesskonar figúru köllum vèr *gátu*, ok er hon jafnan sett í skáldskap.

KARIENTISMOS er þat, ef úfögr nöfn talast granlega⁷, sem Egill kvað⁸:

Vals hefi⁹ ek vafur¹⁰ helssis,
váfallr¹¹ em¹² ek skalla¹³;
blautr erumz¹⁴ bergis fótar
borr¹⁵, en hlust er þorrin.

¹) "ἀντίφρασις est unius verbi ironia, ut *bellum*, hoc est, minime bellum. *Lucus*, quod minime luceat. *Parcæ*, quod minime parcant". *Donat. l. c. col. 1778*. — "ANTIPHRAISIS est sermo e contrario intelligendus, ut *lucus*, quia CARET luce per nimiam nemorum umbram, . . . et *Parcæ* et *Eumenides*, i. e. *Furia*, quod NULLI parcant vel benefaciant", *Isid. l. c.*; idem *Parcas* a NON parcendo, lucum a non lucendo derivat, *Orig. Lib. 8. c. 11 sub fin., Lib. 14. c. 8*. — ²) minzt, 748; minniz, W. — ³) "ἀνίγμα est obscura sententia per occultam similitudinem rerum, ut: *Mater me genuit; eadem mox gignitur ex me*, cum significat, aquam in glaciem converti, et ex eadem rursus effluere". *Donat. l. c.* — "ENIGMA est quæstio obscura, quæ difficile intelligitur nisi aperiatur". *Isid. Orig. I. 36*. — ⁴) vide *Hervarar saga* ok *Heiðreks konungs in Fornaldar sögur Norðrl. I. 472, 2*. — ⁵) *h. l. de cadavere equino*. — ⁶) sic W, i. e. *serpens*, quod *h. l. de aquila explicatur*; nár, 748. —

ANTIPHRAISIS (ἀντίφρασις) est quasi Ironia in una voce; nomen enim trahit a re contraria, ut Sveinn cecinit:

Hleris filia. navem adflarunt^a.

Hoc loco mare dicitur *Hler*, quod omnium minime calefaciat.

ENIGMA (ἀνίγμα) est sensus obscurus abstrusæ rerum similitudinis, ut in his versibus:

Ferri videbam
terrestris pulveris incolam,
insedit natrix cadaveri.

Hujusmodi figura, quam vocamus *gátu* (conjecturam), sæpe numero in pœsi occurrit.

CHARIENTISMUS (χαριέντισμος) est, quum nomina minus pulchra (honestata) lenius proferuntur, ut Egil cecinit:

Lento gressu utor, quali præpeditus
equus; periculose sum caducus.
Molle mihi est rupis pedia
lignum, sed auditus defecit.

⁷) sic W; grandligarr, 748. — "χαριέντισμός est tropus, quo dura dictu gratius proferuntur, ut, cum interrogantibus nobis, *Num quis nos quæsierit*, responderetur, *Bona fortuna*, exinde intelligetur neminem nos quæsisse". *Donat. l. c.* — "CHARIENTISMOS est tropus, quo dura dictu gratius proferuntur". *Isid. l. c.* — ⁸) vide *Egils saga c. 89, p. 756-8*. — ⁹) em, 748. — ¹⁰) vávar, 748. — ¹¹) sic 748; váfallz, W. — ¹²) sic Egils s.; em, W, 748. — ¹³) sic 748; kalla, W. — ¹⁴) sic Egils s.; em ek, W, 748. — ¹⁵) sic 748; berr, W.

a) Adduxi hunc locum in *Antiq. Americ. p. 267. Hles dætr*, i. e. undæ, quod utrum nominativus, an accus. h. l. sit, decernere non audeo; nam potuit subjectum verbi *blèsu* (o: venti, tempestates) in versibus deperditis esse.

PAREMIA ¹ er orðskviðr, sá er vel þikkir sama hlutum ok tíma, sem hér:

"Er-a hlums² vant, [sögðu refar³, drógu hörpu á ísi". Þat er mælt til þeirra manna, er láta stórliga, en megu lítið; þar er framsfæring ok úeiginlig líking milli manns ok hörpu⁴.

SARCASMOS er hatrsfull ok úvinulig spottan⁵, sem hér:

Að kom gágangandi,
þar er jöfrar börðust,
hèlt hann⁶ upp höfði:
hér er þèr⁷ skattr, súlltan!

Sarcasmos gjörir annat yfirbragð máls en í⁸ merking.

ASTISMOS⁹ má allt mál heita, þat er þermlast alþýðu orðtaki ok er skrýtt hirðligri málsnild¹⁰, sem Egill kvað¹¹:

þat er úrétt
ef¹² orpit hefir

¹) sic *dedimus*; Paranoia, W, 748. — ²) *alias*: hlunns. — ³) a [kvað refr, 748. — ⁴) "παροιμία est accommodatum rebus temporibusque proverbium, ut: *Adversus stimulum calces*; et: *Lupus in fabula*". Donat. l. c. — "Paroemia est rebus et temporibus accommodatum proverbium". Isid. Orig. I. 36. — ⁵) "σαρκασμός est plena odio hostilisque irrisio, ut: *En agros et quam bello Trojane petisti Hesperiam metire jacens*". Donat. l. c. — "Sarcasmos est hostilis irrisio cum amaritudine". Isid. l. c. — ⁶) om. 748. — ⁷) om. 748. — ⁸) om. 748. — ⁹) sic *dedimus*; Atismos, W; Antismos, 748. — ¹⁰) ἀστεϊσμός est tropus multiplex numerosæque virtutis. Namque ἀστεϊσμός putatur quicquid simplicitate rustica caret, et faceta satis urbanitate expolitum est, ut illud: *Qui Baiium non odit, amet tua carmina Mævæ Atque idem vulpes iungat, et mulgeat hircos*". Donat.

PAREMIA (παροιμία) est proverbium, quod rebus et tempori bene convenire existimatur, ut hoc loco:

"Non est scrutulâ opus, inquebant vulpes,

(quæ) traxerunt concham in glacie";

quod in eos dicitur, qui, quum parum valeant, superbe se gerunt; quæ translatio et impropria comparatio est inter hominem et concham.

SARCASMUS (σαρκασμός) est odiosa hostilisque irrisio, ut hic:

Ambulans advenit,
quo loco reges pugnabant,
elatoque capite: ecce tibi
(inquit) tributum, Sultane*!

Sarcasmos aliam speciem orationis, aliam significationem præfert.

ASTEISMUS (ἀστεϊσμός) dici potest omnis oratio, quæ a vulgari loquendi usu recedit et aulica (urbana) eloquentia condita est, ut Egil cecinit:

Rectum non est,
si projecit

l. c. — "Astysmus huic (Sarcasmo) contrarius est, id est, urbanitas sine iracundia". Isid. I. 36. — ¹¹) vide supra p. 152. — ¹²) sic 748; er, W.

*) Historia ignoratur. Sulttan, Sultanus, h. i. est præfectus militum, dux, prætor, et de rege usurpatur, quemadmodum Sighvatus vocem Gallicam *sennior* (SEIGNEUR, dominus) de rege usurpat. Nomen Sultani, ut tituli imperatoris, primus dicitur suscepisse Orchanus Osmani filius, dux Turcarum, qui regnavit ab anno 1326. Sed nomen Sultani, ut domini, præfecti, ducis, in regna septemtrionalia per commercia cum Arabibus et Mauris et per peregrinationes religiosas longo ante tempore introduci potuit.

á mäskeið
mörgu gagni.

Hann kallar þvilikt sem á sæ sè kastat fènu, ef¹ hann launar [ei með góðvilja vinum sínum²; þat er frammfæring ok úeiginlig líking milli manns ok sjófar.

OMEJOSIS³ er auðsýning eins lutar [ok um líking⁴ annars lutar⁵, þess er meirr er kunnigr; hon hefir þrjár kynkvíslir: ICON, PARABOLA, PARADIGMA⁶.

ICON er samjafnan tveggja persóna eða þeirra tilfella⁷, sem Snorri kvað⁸:

Herfanga bauð Hríngi
hjaldr einsköpuðr⁹ galdra,
Gautr hvatti þó¹⁰ þrautar¹¹
þann, ok Hilditanni¹²;
ollengi veldr Ýngva
úsætt, en vel mætti
herstefnandi¹³ hafna
hans dóm¹⁴, völundr rómu.

Hér er úeiginlig líking milli Óðins ok nokkurs illgjarns manns.

¹) sic 748; er, W. — ²) a [eigi vin sínm góðvilja, 748. — ³) sic dedimus; Omazevisis, W; Omazevisis, 748; i. e. Homoezeuxis, quæ inter tropos enumeratur apud Diomedem Libr. II. (ap. Putsch. col. 450), ubi in explicatione (col. 459) ὁμοίωσις adfert. — ⁴) s. umlíking. — ⁵) a [om. 748. — ⁶) ὁμοίωσις est minus notæ rei per similitudinem ejus, quæ magis nota est, demonstratio; hujus species sunt tres: εἰκῶν, παραβολή, παράδειγμα. Donat. l. c. — ὁμήωσις (rectius ὁμοίωσις) est, quæ latine interpretatur similitudo, per quam minus notæ rei per similitudinem ejus, quæ magis nota est, panditur demonstratio. Hujus species sunt tres: icon, parabole, paradigma, id est, comparatio, exemplum. Isid. l. c. — ⁷) εἰκῶν est personarum inter se,

in lari stadium
multa commoda.

Dicit, pecuniam veluti in mare projectam esse, si amicis suis officia benevole non rependat. Quæ translatio et impropria comparatio est inter hominem et mare.

OMÆOSIS (ὁμοίωσις) est demonstratio unius rei per similitudinem alius rei magis notæ. Cujus tres species sunt: ICON, PARABOLA, PARADIGMA.

ICON (εἰκῶν) est comparatio duarum personarum aut iis accidentium, quemadmodum Snorrius cecinit:

Unicus ille arbiter luctarum militarium
Ringum invitavit ad sonoram pugnam
(hunc certe Gautus ad laborem impulit
suscipiendum) atque Hildetannum.
(Ita hic) artifex belli nimium diu
discordias commovet principum;
sed convocator exercitus haud sine
ratione judicium ejus aversabitur.

Hic est impropria similitudo inter Odinem et aliquem malevolum hominem.

vel eorum quæ personis accidunt, comparatio, ut: *Os humerosque deo similis, namque ipsa decoram*. Donat. l. c. — "Icon est imago, cum figuram rei ex simili genere conamur exprimere". Isid. l. c. — ⁸) vide Hkr. hist. Hak. Senioris c. 194 et Hkr. Tom. VI. ad h. l.; it. Fms. 9, 455 et Fms. 12 ad h. l., it. Scr. Hist. Isl. 9, 353. Composita est hæc strophæ hieme 1238-39. — ⁹) sic W, 748. — ¹⁰) þrym, 748. — ¹¹) þreyta, 748. — ¹²) sic 748, Hkr. et var. lect. Fms., a forma Hilditannr, id. qu. Hilditanni et Hilditönn, cognomen Haraldí, D. R.; Hilditannar, W. — ¹³) her stofnandi, 748. — ¹⁴) sic 748; dómr, W.

PARABOLA er samjafnan tveggja luta í újöfnu kyni¹, sem kvað Nikoláss ábóti:

Tveir hygg ek at ber bæri
beitnárúngar heitnu²,
stund era³ lífs, á landi,
löng, meðal sín á stöngu;
þat kníðu ber báðir,
bergr oss trúa, á⁴ krossi
svá hefvir aldin guð goldit
gyðingr ok heiðingi.

Hér er várum herra Jesú⁵ Kristó jafnat til vínbers þess, er sendimenn gyðinga [báru af Jórsalalandi⁶, þá er þeir voru á eyðimörk, en krossinum til stánger þeirrar, er þeir báru á berit. Hér er framfæring ok úeiginlig líking millum tveggja luta með misjöfnu kyni⁷: guðs sonar ok vínbers; en svá sem vínberit gefr hinn hæsta drykk til viðrlífis mönnum, svá gefr guðs son andligt líf öllum þeim er rétttrúaðir eru, í úthelling síns blóðs, þess er⁸ snýst or⁹ vatni ok víni at hverri réttúnginni messu. Tveir menn, þeir er berit báru, merkja tvennar þjóðir, er at voru píníngu guðs sonar, gyðingar ok heiðnir menn, ok er þar Ikon¹⁰ millum jafna kynja.

¹) "παροβολή est rerum genere dissimilium comparatio, ut: *Qualis mugitus fugit cum saucius aram Taurus, et incertam excussit cervice securim*". *Donat. l. c.* — "Parabola est comparatio ex dissimilibus rebus". *Isid. I. 36.* — ²) sic 748; hettin, *mend., W.* — ³) ær, 748. — ⁴) om. 748. — ⁵) in *codd. scriptum* iHu. — ⁶) a [sic 748; af Jórsala landi fundu, *W.* — ⁷) sic 748; efni, *W.* — ⁸) hversdagliga, *add. 748.* — ⁹) af, 748. — ¹⁰) sic 748; z kona, *perper., W.*

PARABOLA (παροβολή) est comparatio rerum dissimilis generis, quemadmodum cecinit Abbas Nicolaus^a:

Puto, duos homines inter se
baccas in pertica portavisse
in terra promissa;
hora vitæ longa non est.
Eam frugiferæ arboris baccam
utrique calcarunt, Judæus
Ethnicusque. Sic Deus in cruce
pœnas pependit. Fides nos salvificat.

Hoc loco Dominus noster Jesus Christus comparatur cum uva illa, quam missi ab Judæis in deserto versantibus ex terra Hierosolymitana portarunt, crux vero cum pertica, qua portarunt uvam. Hic translatio et impropria similitudo est inter duas res diversi generis, Filium Dei et uvam. Sed quemadmodum uva præstantissimum potum in hominum alimentum præbet, sic Filius Dei vitam spiritualem omnibus recte credentibus dat, per effusionem sanguinis sui, qui quaque missa rite administrata ex aqua et vino transfiguratur. Duo viri, qui uvam portarunt, duas nationes significant, Judæos et Ethnicos, qui cruciatui Filii Dei interfuerunt; ubi Icon est inter æqualia genera.

^a) De hoc Nicolao, abbate monasterii Thveraensis in Islandia boreali, qui obiit 1160, vide *Hist. eccl. Isl. Tom. 4. p. 41*: "Nicolaus, non incelebris poetæ, carmen enim in laudem Johannis Evangelistæ pepigit, cujus quædam strophæ, teste celeb. A. Magnæo, ad calcem Vitæ Johannis Apostoli, islandice scriptæ, hucusque superfuerunt". Adde celeb. E. C. Werlauffii *Symbolas ad geogr. medii ævi*, p. 4, ubi hic noster locus citatur.

PARADIGMA samjafnar fyrst nokkura luti, ok síðan greinir hon þá líking¹, sem hér:

Vöndr er María myndut
meins en² eplit hreina
endr at Jesse kindar
alls græðari kallast.

Hér er greind sú samjafnan, sem áðr er upp tekin milli þess vandar, er Áron bar, ok laufgaðist með ávexti, ok Mariú drotningar, er fæddi guðs son umfram mannlígt eðli. Hnotin merkir guðs son, ok gjörir þar sagnar greinir. Þessi figúra er mjök í skáldskap ok spakmæli, þau er vitrir menn hafva forðum samansett³.

¹) "παράδειγμα est enarratio exempli hortantis, aut deterrentis, ut: *Antenor potuit mediis elapsus Achivis Illyricos penetrare sinus, atque intima tutus*. Deterrentis, ut: *At non sic Phrygius penetrat Lacedæmona pastor, Ledæamque Helenam Troianas vexit ad urbes*". Donat. col. 1779, qui finis est libri ejus de barbarismo, schematibus et tropis. — "PARADIGMA est exemplum dicti vel facti alicujus, aut ex simili aut ex dissimili genere, conveniens ei quam proponimus rei. Similitudo autem tribus modis fit: a pari, a majore ad minus, a minore ad majus". Isid. I. 36. — ²) sic 748; sem, quemadmodum, W. — ³) hic explicit hic tractatus in 748, in quo statim sequitur tractatus de appellationibus poëticis: Skáldskapr er kallaðr skip dverga ok iotna

PARADIGMA (*παράδειγμα*) primo res quasdam inter se comparat, deindeque eas similitudine distinguit, ut hoc loco:

María virgæ adsimilatur, contra
vero sanator omnium malorum
appellatur purum
pomum Jessæ progeniei.

Hic distinguitur comparatio ante proposita inter virgam, ab Arone gestatam fructuque frondentem, et reginam Mariam, quæ Filium Dei citra humanam naturam peperit. Pomum significat Filium Dei, pulchrasque variationes allegoricas adfert. Hæ figuræ in poësi admodum usitantur, item in sapienter dictis (gnomis), quæ viri sapientes olim composuerunt.

ok Óðins etc., cfr. Tom. I. p. 216-224, 230-252, præmissa inscriptione, literis rubris exarata, quæ præcedentem tractatum de Barbarismo, Soloecismo et Tropis Olavo Thordi filio, dicto Hvítaskáld, adscribit, his verbis: hær er lykt þeim lut bókar, ær Ólafr Þórðarson hæfir samansett ok vpphefr skáldskaparmal ok kænningar, æptir því sëm fyri fundið var í kvæðvm höfud skállda ok Snori hæfir síþan saman færa látið; cfr. supra p. 62 not. 1 ad initium tractatus tertii, et ipsum fragmentum 748, quod suo loco inter additamenta integrum dabimus, et præterea Eddam Sæmundianam ed. Haun. 1787 Tom. I. Vitam Sæmundi multiscii p. xviii, not. 77.